ВЕРНЕР ГИТТ

ВЪПРОСИ

КОИТО СЕ ЗАДАВАТ МНОГО ЧЕСТО

На моя син Карстен

Вернер Гит

Въпроси, които се задават много често

Издателство „Верен“
София, 2019

Christliche
Literatur-Verbreitung e.V.
Postfach 110135 • 33661 Bielefeld

Авторът: Проф. д-р инж. Вернер Гитт е роден през 1937 год. в Райнек, Източна Прусия. От 1963 до 1969 год. следва инженерство във Висшето техническо училище в Хановер, което завършва като дипломиран инженер. От 1968 до 1971 год. той е асистент в института по техника на автоматичното регулиране към Висшето техническо училище в Аахен. След двугодишна изследователска работа защитава докторска дисертация. След 1971 год. ръководи отдела по обработка на данни във Федералния институт по техническа физика (ФИТФ) в Брауншвайг. През 1978 год. става директор и професор във ФИТФ. Занимавал се е с научни проблеми в областта на информатиката, числените методи и техниката на автоматичното регулиране. Публикувал е резултатите си в многобройни научни трудове. От 1966 год. е женен за съпругата си Марион. През септември 1967 год. се ражда Карстен, а през април 1969 год. – Рона.

Ако не е споменато друго, библейските цитати са от българския превод на Библията, преработка „Верен“ от 2013 г. Съкращенията на имената на библейските книги са дадени на последна страница.

© 1989 на немското издание
CLV • Christliche Literatur-Verbreitung e.V.
Ravensberger Bleiche 633649 Bielefeld
Корица: Dieter Otten, Bergneustadt
Типография: Ebner Ulm
ISBN 3-89397-703-1

Първо българско издание, pdf формат
© 2019, Издателство „Верен“ ЕООД
Превод от немски: Ваня Димитрова
Предпечатна подготовка: Издателство „Верен“
София 1000, пл. „Славейков“ 1

ISBN 978-619-231-024-0

Съдържание

Предговор 11

1. Въпросът за Бога 14
1.1. Откъде въобще мога да знам, че има Бог? 14
1.2. Къде е Бог? 14
1.3. Какво означава Бог? – Б.О.Г.? 15
1.4. Защо не можем да видим Бога? 16
1.5. Наистина ли Бог е Бог на любовта, щом като допуска по света да има толкова страдание? 16
1.6. Не е ли виновен за всичко Бог? 18
1.7. В Старозаветното време Бог е изисквал изтребването на цели народи, а в Проповедта на планината се казва: любете враговете си. Различен ли е Богът на Стария Завет от Бога на Новия Завет? 18
1.8. Бог ли е създал злото? 20
1.9. Може ли Бог да се учи? 20
1.10. Действително ли е съществувал Иисус? Той Божи Син ли е? 21
1.11. Каква е връзката между Бога и Иисус? Това една личност ли е или две, от които едната е по-високопоставена от другата? На кого да се молим? 23

2. Въпроси към Библията 27
2.1. Библията все пак е написана от хора и затова е относителна. Как можете да твърдите, че тя е от Бога, и че всичко в нея е истина? 27
2.2. Как мога да проверя дали Библията е вярна? 29
2.3. По какво се различава Библията от

всички останали книги в световната литература? 31
2.4. Има ли днес нови послания като допълнение към Библията? Бог не е ли по-велик от Писанието, за да говори директно на някого? 34

3. Въпроси относно сътворението, науката и вярата 37
3.1. Произхождат ли живите организми от неживата природа? 37
3.2. Каква е възрастта на земята и вселената? Има ли научен метод за определяне възрастта на земята? Какво мислите за метода с C-14? 39
3.3. Как става така, че при една млада вселена светлината от обекти, които са отдалечени на милиони светлинни години, е могла вече да достигне до Земята? Не би ли трябвало да приемем една възраст, отговаряща най-малко на времето, което трябва да пропътува един светлинен лъч, за да дойде до нас? 42
3.4. Какво е било отношението на Дарвин към Бога? 44
3.5. При високото спортно майсторство се получават резултати, които преди не са били възможни. Това не е ли доказателство за еволюция? 45
3.6. Може ли Библията да се приема сериозно от науката, щом като тя използва представи за света, които са отдавна отживели? 47
3.7. Какво можем да кажем за структурата на нашата вселена? 48
3.8. Защо не намираме загиналите при Потопа хора като вкаменелости? 50
3.9. Колко е траел един ден от Сътворението? 51

3.10. Има ли две противоречащи си едно на друго сведения за Сътворението? 52
3.11. Възможно ли е било да се поберат динозаврите в Ноевия ковчег? 55
3.12. Коя е според вас научната аргументация, която най-добре доказва Сътворението и опровергава еволюционното развитие? 56

4. Въпроси относно спасението 60
4.1. Как получаваме това благословение – чрез вяра или чрез дела? 60
4.2. Защо Бог е измислил метода на кръста за изкуплението? Не е ли бил възможен и друг метод? 61
4.3. Как е възможно Иисус да е умрял преди 2000 години за грехове, които извършваме сега? 63
4.4. Не би ли било по-ефективно, ако Иисус беше страдал само за греховете на хората, които молят за прошка, а не за греховете на целия свят? 64
4.5. Въз основа на жертвената смърт на Иисус Христос Бог предлага прощение на греховете на всички хора. Защо тогава Бог да не даде генерална амнистия за всички? 65
4.6. Според мен, има възможност за спасение и след смъртта. Божията благодат би трябвало да е по-голяма от това, което казвате. 66
4.7. Какво става с децата, които са умрели твърде рано, за да могат да вземат някакво решение? Какво става с пометнатите и душевно болните? Те изгубени ли са? 73
4.8. Длъжен ли е бил Юда да предаде Иисус, за да се осъществи спасението? 75

4.9. Мога ли да родя дете, след като знам, че вероятността то да бъде изгубено е 50%? (въпрос на млада жена, наскоро повярвала) 76
4.10. В Библията пише, че Бог предопределя съдбите на хората. Можем ли тогава да говорим за свободна воля, след като решенията за спасение или погибел са взети отдавна? 77
4.11. Можете ли научно да докажете, че има ад? 81

5. Въпроси относно религиите 83
5.1. Има толкова много религии. Не е възможно всички те да са погрешни. Не е ли прекалено, когато християнството твърди, че е единственият път към вечния живот? 83
5.2. Не се ли молят християните и мюсюлманите на един и същ Бог? (въпрос на един мюсюлманин) 84
5.3. По какво мога да позная,че евангелието не е религия, а има божествен произход? 86

6. Въпроси относно живота и вярата 88
6.1. Защо живеем? 88
6.2. Какъв е смисълът на живота? 88
6.3. Как да съвместя ежедневния си живот с вярата? 91
6.4. Имам постоянно повтарящи се сънища, които ме измъчват. Какво да мисля за това? 95
6.5. Какво е грях? 97
6.6. Позволено ли е според Библията неженени двойки да живеят заедно? От кой момент двойката е женена: след решението на двамата да живеят заедно, след първото интимно общуване

или след гражданското или църковно
бракосъчетание? 98
6.7. Да „вярваш“ не означава да „знаеш“;
как така представяте вярата като
нещо сигурно? 103
6.8. Необходим ли е външен белег
за новорождението? 104
6.9. Вие говорите така, сякаш самият Бог
Ви е изпратил. Как го постигате? 105
6.10. Какво мислите за генното
инженерство? 106
6.11. Как е постъпвал Иисус с комарите
и осите? Дали ги е убивал? 107

7. Въпроси относно смъртта и вечността 110
7.1. Има ли живот след смъртта? 110
7.2. Какво представлява вечният живот?
Как можем да си го представим? 110
7.3. Кога започва истинският вечен живот? 112
7.4. Как можем да си представим небето? 112

ПРИЛОЖЕНИЕ 116

I. Основни тезиси за Библията 116
1. Произходът на Библията 116
2. Истинността на Библията 118
3. Проверката на библейската истина 119
4. Тематиката на Библията 120
5. Сведенията на Библията 122
6. Стойността на библейските сведения 129
7. Разбираемостта и разбирането
на Библията 131
8. Точността на библейските сведения 132
9. Времевата рамка на библейските
сведения 133
10. Ключът към Библията: обръщането
към Иисус Христос 134
11. Заключение 139
II. Принципи за тълкуване на Библията 140

III. Защо трябва да четем Библията? 144
IV. Как да четем Библията? 147
V. Десет благословения за тези, които четат Библията (читатели и изпълнители на Словото) 149

Из личния живот на автора 151

Списък на цитираната литература 159

Използвани съкращения на имената на книгите от Библията 160

Предговор

Идея на книгата: Идеята за тази книга възникна по време на една евангелизационна поредица, провеждана от автора в автентичната среда на мюнхенския дом на модата *Мюлхойзер*. Модистът *Харо Мюлхойзер* предостави първия етаж от магазина си за поредицата, всяка вечер в продължение на една седмица. Това означаваше: всяка вечер прибиране на дрехите и щандовете, подреждане на 250 стола, четене на лекцията, след това отново прибиране на столовете и подреждане на щандовете, за да може на другата сутрин персоналът да окачи дрехите. Столовете бяха твърде недостатъчни, но меките килими и стъпалата служеха като допълнителни места за сядане. По този начин безпроблемно се намираше място за около 350 души. Поради централното място на магазина в мюнхенската пешеходна зона (само на няколко метра от кметството и Фрауенкирхе), голяма част от посетителите бяха от нехристиянски среди. Имаше възможност, също така, след събранието да се задават въпроси по изнесената лекция, от което се възползваха доста хора. По този начин възникваха въпроси, изискващи разяснение, преди да бъде взето решение за вярата.

Вид на въпросите: Настоящата книга съдържа редица въпроси от тези, които бяха зададени в Мюнхен. Освен това са добавени и отговори на въпроси, задавани на автора при подобни мероприятия на други места. От години той ръководи „часа за въпроси“ на младежките християнски събирания в Алден, където също му бяха задавани многобройни въпроси. Общото за всички въпроси, засегнати в книгата, е, че това са действително задавани въпроси. Така че настоящата книга не предлага една разходка по Библията за посветени посредством тези въпроси, а се опитва сериозно да погледне на проблемите, които занимават съмняващите се, питащите и

търсещите. Касае се не просто за събиране на любопитни теологични въпроси или теоретизиране, а за основни въпроси, задавани от търсещи хора, възникващи в практиката на изнасянето на лекции. Там, където е възможно, са включени и оригинални самостоятелни въпроси.

Метод на отговарянето: Разкритата от древните гърци логика се оказа толкова успешна в точните науки, че дори беше направен опит да се приложи този начин на мислене и в други области. Епохата на просвещението беше завладяна от това погрешно схващане, което имаше като следствие критическата позиция по отношение библейската вяра. Ако засегнатите в тази книга въпроси бяха от областта на математическите и природните науки, то апаратът на логиката би ни помогнал. Но при изложените тук проблеми, екзистенциалните въпроси – въпросите за самото съществуване – играят основна роля, а те не се поддават на чисто логическа обработка. Философията също не е в състояние да ни помогне. Философът *Хаис Ленк* от Карлсруе признава откровено:

> „Философията рядко дава окончателни и съдържателни решения; тя поражда въпроси, а не материали и резултати. За нея перспективата на един проблем е много по-важна, отколкото частичното решение на някой стар въпрос."

Бог иска и може да ни води във всяка истина – както в мисленето ни, така и в действията, и вярата ни. Решаващата мяра за всичко е оторизираното от Бога слово, което е пред нас под формата на Библията. Този извор не може да се замени с никакво човешко произведение. Тъй като отговорът на всички въпроси в основата си зависи от тази мяра, в подробното приложение съм се спрял на същността и принципите на тълкуването на Библията. Обобщението във вид на тезиси се появява

първоначално тук и има за цел да предаде принципа, необходим при работата с нея.

От съображения за пестеливост, отговорите не винаги са представени изчерпателно; освен това трябваше да бъде направен субективен избор от многобройните зададени въпроси.

Поради смисловата връзка между тях при отговорите са неизбежни някои припокривания. За по-добра нагледност въпросите са подредени по теми. Някои от тях намират отговора си директно в Библията, защото това са най-подходящите думи. Други въпроси също намират отговора си в Библията, но това става посредством заключения, направени въз основа на дадените библейски текстове. Изводите до голяма степен зависят от познаването на Библията и индивидуалните способности да се намират други отговори в дадените библейски пасажи. По правило без отговор остават въпросите „защо?“. Те също ще получат своите отговори, когато вярата стане видима действителност.

Благодарности: Благодарен съм на любимата си съпруга, която ми даде ценни указания при критичния преглед на ръкописа и пое трудната работа по напечатването му с нашия домашен компютър.

Нашата молитва е с настоящата книга да помогнем на търсещия във въпросите на съществуването и вярата.

1. Въпросът за Бога

1.1. *Откъде въобще мога да знам, че има Бог?*

Няма народ или племе на земята, където хората да не вярват под някаква форма в някакъв бог, дух или същество, стоящо над тях. Това се отнася и за изолираните племена в джунглата, които никога не са имали контакт с друга култура, а още повече с евангелието. Защо е така? Ние всички имаме умствената способност да заключаваме за невидимия Творец от чудесните творения на видимото мироздание. Никой не вярва, че една кола, един часовник или дори едно копче, или кламер са възникнали от само себе си. Затова Павел пише в Новия Завет: „От създанието на света това, което е невидимо у Него – вечната Му сила и божественост – се вижда ясно, разбираемо от творенията, така че те са без извинение“ (Римл. 1:20). От творенията, (природата), можем само да разберем, че Бог съществува, и да заключим за Неговата сила и неизмеримо богатство на идеи, но не и за Неговата същност (например любов, живот, милост, доброта). Затова ни е дадена Библията.

1.2. *Къде е Бог?*

Според нашите човешки представи ние се опитваме пространствено да локализираме Бога. За това намираме подобни сведения както при езическите представи за Бога от древността, така и в новоезическите. Гърците са вярвали, че техните богове живеят на планината Олимп, а древните германци са ги локализирали във Валхала. Лаплас твърди: „Аз изследвах цялата вселена, но никъде не открих Бога.“ Подобни са заключенията и на съветски космонавти: „Аз не срещнах Бога при моя полет“ (Николаев, 1962 г. с Восток III). В светлината на Библията всички тези изказвания са изцяло погрешни, защото Бог е извън пространството. Той, Който е съз-

дал пространството, не може да бъде част от пространството. Още повече, че Той прониква във всяка негова част: Той е вездесъщ. Точно това обяснява и апостол Павел на атиняните-езичници в Ареопага: „В Него живеем, движим се и съществуваме“ (Деян. 17:28). Псалмистът също осъзнава тази реалност, тъй като заявява: „Издирваш ходенето ми и лягането ми ... Ти си ме оградил отпред и отзад и си положил върху мен ръката Си“ (Псалм 139:3, 5). Тук също се разкрива всеприсъствието на Бога. Математическата представа за многоизмерни пространства (нашето пространство има само 3 измерения) би могла да ни помогне при въпроса: „Къде е Бог“. N-измерното пространство е подмножество на (n + *1*)-мерното пространство. По този начин 4-измерното пространство не може да се обхване от 3-измерното, но изцяло го прониква. Това по смисъл се описва в Библията в 3. Царе 8:27: „Наистина ли Бог ще обитава на земята? Ето, небесата и небесата на небесата не могат да Те поберат.“

1.3. *Какво означава Бог? – Б.О.Г.?*

Думата „Бог“ не е акроним, т. е. дума, състояща се от началните букви на повече думи, като НЛО (неидентифициран летящ обект). Бог непрекъснато се е откривал на хората с нови имена, които със значението си описват Божията същност (приведените библейски стихове посочват първоначалната поява на тези имена):

Елохим (Бит. 1:1; Бог – множествено число, за да се изрази триединството на Отца, Сина и Светия Дух)
Елоах (41 пъти в книга на Иов, иначе само на отделни места; Бог – единствено число на Елохим)
Ел (Бит. 33:20; Бог, Всемогъщият)
Ел-Олам (Бит. 21:33; вечният Бог)
Ел-Рои (Бит. 16:13; Бог, Който ме вижда)
Ел-Шадай (Бит. 17:1; всемогъщият Бог)
Йеова (Бит. 2:4; според Изх. 3:14-15 „Аз съм Този, който съм“)

Йеова-Рафека (Изх. 15:26; Йеова, твоят Изцелител)
Йеова-Ниси (Изх. 17:15; Йеова, мое знаме)
Йеова-Ире (Бит. 22:13-14; Йеова ще промисли)
Йеова-Шалом (Съд. 6:24; Йеова е мир)
Йеова-Цидкену (Ерем. 23:6; Йеова, наша правда)
Йеова-Шама (Езек. 48:35; Йеова е там)
Йеова-Рои (Пс. 23:1; Йеова, моят пастир)
Йеова-Саваот (Господ на силите)
Адонай (Бит. 15:2; Господарю мой, 134 пъти в Стария Завет)
(Лит.: *Абрахам Майстер:* Лексикон на библейските имена, Пфафикон, 1970)

1.4. *Защо не можем да видим Бога?*

Първите, създадени от Бога хора, Адам и Ева, са живеели в общение с Него и са можели да Го виждат лице в лице. С грехопадението човекът се е отделил от Бога. Той е свят Бог, който мрази всеки грях, и поради това първоначалното общение се прекратява. „Той единствен притежава безсмъртие; обитавайки в непристъпна светлина, когото никой човек не е видял, нито може да види“ (1. Тим. 6:16). Затова ние ще можем да видим Бога едва когато след смъртта си отидем в Неговия дом. Пътят до там е възможен само чрез Господ Иисус: „Никой не идва при Отца, освен чрез Мен“ (Йоан 14:6).

1.5. *Наистина ли Бог е Бог на любовта, щом като допуска по света да има толкова страдание?*

Преди грехопадението не е имало нито смърт, нито болка, нито мъка, нито изобщо каквото и да било от това, което днес измъчва хората. Бог е създал всичко така, че човекът да живее в идеални условия. Чрез свободния си избор човекът е тръгнал по свои пътища, които го отделят от Бога. Защо Бог ни е дал такава голяма свобода на избора, не можем да обясним. Ние обаче твърдо вярваме, че който се отдалечи от Бога, изпада в

беда. До ден-днешен всички ние повтаряме този горчив опит. Някои хора са склонни да приписват вината на Бога, но нека си припомним, че не Бог, а човекът е причината за това. Ако през нощта, пътувайки по магистралата, изключим светлините и така причиним тежка злополука, не бива да обвиняваме производителя на автомобила. Конструктивно той е дал възможност за осветление, но ако ние съзнателно го изключим, вината си е само наша. „Бог е светлина“ (1. Йоаново 1:5) и когато се отправяме в тъмнината, далеч от Бога, не бива да обвиняваме Твореца, защото Той ни е създал да бъдем близо до Него. Бог е и си остава Бог на любовта, защото Той е направил нещо невероятно: дал е собствения Си Син, за да ни изкупи от положението, което ние сами сме си причинили. В Йоан 15:13 Иисус казва за Себе Си така: „Никой няма по-голяма любов от това, щото да даде живота си за приятелите си“. Има ли по-голяма любов от тази? Направено ли е нещо по-голямо за хората от делото на Голгота? Кръстът е върхът на Божията любов.

Всички ние – вярващи или невярващи – живеем в падналия свят, в който страданието във всички негови прояви е основна съставна част. Неизяснени за нас остават и личните страдания. Защо при един човек всичко е наред, а друг е засегнат от мъки и тежка болест? Често пъти вярващият трябва да страда дори повече от безбожника, както твърди псалмистът:

> „Завидях на надменните, като гледах благоденствието на безбожните, защото нямат мъки в смъртта си и тялото им е охранено. Не са в грижи като другите смъртни, нито са измъчвани като другите хора“ (Пс. 73:3-5).

След това обаче той открива предназначението на своето лично страдание, което не е наказание за някакви грехове, и не се пазари с Бога, а се държи здраво за Него:

„И все пак аз съм постоянно с Теб, Ти си ме хванал за десницата ми. Ще ме водиш със съвета Си и след това ще ме приемеш в слава. Дори да отпаднат плътта ми и сърцето ми, Бог е канарата на сърцето ми и моят дял до века“ (Пс. 73:23-24, 26).

1.6. *Не е ли виновен за всичко Бог?*

Когато Бог е потърсил сметка от Адам след грехопадението, той е посочил Ева: „Жената, която Ти си ми дал с мен, тя ми даде от дървото и ядох“ (Бит. 3:12). След това Бог пита жената, но тя също се опитва да се оправдае: „Змията ме подмами и ядох“ (Бит. 3:13). По отношение на собствената си вина ние показваме забележително поведение: винаги я прехвърляме на някой друг, докато най-накрая не обвиним и самия Бог. Точно в този момент става невъобразимото: в Иисус Бог взема цялата вина върху Себе Си: „...който за нас направи грешен Онзи, който не знаеше грях“ (2. Кор. 5:21). Божията присъда над греха на света се е стоварила върху Божия Син. Божият гняв се е излял над Него с цялата си сила: слънцето се е скрило за 3 часа, и Той наистина е бил оставен от Бога – Той, „който даде Себе Си за нашите грехове“ (Гал. 1:4), за да можем ние да бъдем освободени от тях. Това е манифестът на Божията любов. Няма по-добро послание от евангелието.

1.7. *В Старозаветното време Бог е изисквал изтребването на цели народи, а в Проповедта на планината се казва: любете враговете си. Различен ли е Богът на Стария Завет от Бога на Новия Завет?*

Някои хора смятат, че в Стария Завет (СЗ) Бог е Бог на гнева и отмъщението, а в Новия Завет (НЗ) Той е Бог на любовта. Това схващане лесно може да се обори чрез следните стихове от СЗ и НЗ: В Еремия 31:3 Бог казва: „Да, с вечна любов те възлюбих и те привлякох с милост“, а в НЗ, в Евреи 10:31: „Страшно е да падне *човек* в ръцете на живия Бог“. Бог е както гневният Бог

към всеки грях, така и любящият Бог към всеки, който иска да се покае. Това свидетелство може да се намери и в НЗ, и в СЗ, защото Бог винаги е Същият. При Него няма „изменение или сянка от промяна“ (Як. 1:17). Също така непроменим е и Божият Син: „Иисус Христос е същият вчера, днес и до века“ (Евр. 13:8).

Библията е пълна с примери за това, как Бог осъжда греховете на хората, и как, от друга страна, опазва Своите Си. Потопът е погълнал цялото човечество поради неговите грехове, но 8 души са били спасени. Също така при страшния съд по-голяма част от човечеството ще загине, защото е вървяла по широкия път на проклятието (Мат. 7:13-14). Бог е дал Обетованата земя на Своя народ, но при Изхода от Египет евреите са били нападнати от амаличаните. Във Второзаконие 25:17-19 над амаличаните е произнесена присъдата за изтребление, която по-късно Саул е трябвало да изпълни по Божия заповед (1. Царе 15:3). В новозаветното време Анания и Сапфира са били умъртвени, защото не са казали цялата истина (Деян. 5:1-11). От тези примери можем да се поучим, че Бог взема греховете ни много по-сериозно, отколкото ние си мислим. В това отношение Бог също е останал неизменен. Той мрази всеки грях и осъжда всяко провинение. И днес Той също би могъл да унищожи цели народи. Ние, германците, съгрешихме против Бога по особено тежък начин, защото по времето на Третия райх нашият народ разработи цяла програма за унищожаването на Неговия народ. Разделянето на Германия и загубата на източните области е ясната Му присъда. Бог би могъл да унищожи и целия ни народ, но милостта Му беше толкова голяма, че Той не го направи, може би заради останалите вярващи. Содом и Гомора не биха били унищожени, ако в тях се бяха намерили поне 10 праведници (Бит. 18:32). Това, че присъдата не се изпълнява веднага, е израз на Божията милост. Един ден обаче всеки човек ще трябва да даде отчет за живота си – както вярващи-

ят, така и невярващият (2. Кор. 5:10; Евр. 9:27; Откр. 20:11-15).

1.8. *Бог ли е създал злото?*

В Първото послание на Йоан четем, че „Бог е светлина и в Него няма никаква тъмнина“ (1:5). „...както е съвършен и вашият небесен Отец“ (Мат. 5:48), ангелите прогласяват „Свят, свят, свят е Господ на Войнствата (Ис. 6:3). Той е „Отец на светлините“ (Як. 1:17), и от Него не може да идва никакво зло. Библията разкрива произхода на злото във връзка с падението на Сатана, който някога е бил херувим, ангел на светлината, но е поискал да остане „подобен на Всевишния“ (Ис. 14:14). В Езекиил 28:15-17 са описани гордостта и падението му:

> „Ти беше съвършен в пътищата си от деня, когато беше създаден, докато се намери беззаконието в теб. От голямата ти търговия вътрешността ти се изпълни с насилие и ти съгреши; затова те отхвърлих като скверен от Божия хълм и те унищожих отсред огнените камъни, херувиме закрилящ! Сърцето ти се надигна заради красотата ти; ти поквари мъдростта си заради блясъка си и Аз те хвърлих на земята...“

Тъй като първата човешка двойка се е поддала на изкушението, тя е попаднала под властта на греха. Така злото е навлязло в творението. Очевидно по този начин Сатана е успял да проникне и да завладее света: „Нашата борба не е срещу плът и кръв, а срещу *началствата,* срещу властите, *срещу* световните владетели на мрака на този свят, срещу духовете на злото в небесните *места*“ (Ефес. 6:12).

1.9. *Може ли Бог да се учи?*

По дефиниция ученето е усвояване на неизвестно знание. Тъй като Бог знае всичко (Пс. 139:2; Йоан 16:30),

за Него няма нищо ново, което Той да трябва да научи. Като Владетел над пространството и времето, на Него са Му известни в еднаква степен както миналото, така и бъдещето. Ние сме тези, които се учат. В Библията Бог ни разкрива Своето всезнание, като ни известява бъдещите събития чрез пророците.

1.10. *Действително ли е съществувал Иисус? Той Божи Син ли е?*

Оповестяването на идването на Иисус на този свят е едно от най-забележителните пророчества. СЗ предсказва в подробности Неговото месторождение във Витлеем (Мих. 5:2; Лука 2:4); Неговото родословие (2. Царе 7:16; Мат. 1:1-17); това, че Той е едновременно и Син Божи (Пс. 2:7; 2. Царе 7:14 и Евр. 1:5), и Син Човешки (Дан. 7:13 и Лука 21:27), Неговото дело (Ис. 42:7 и Йоан 9); причината за Неговото изпращане (Ис. 53:4-5 и Марк 10:45); предаването Му за 30 сребърника (Зах. 11:12 и Мат. 26:15); Неговите страдания и смърт на кръста (Пс. 22 и Лука 24:26); а също така и Неговото възкресение (Ос. 6:2 и Лука 24:46). Чрез ясно определения период от 400 години между последната книга на СЗ и новозаветното време изпълнилите се пророчества за Христос придобиват особено впечатляваща тежест по отношение на поставения по-горе въпрос. За живота на Иисус свидетелстват също и небиблейски източници, като например римският историк *Тацит,* римският придворен *Светоний* от времето на император *Адриан,* римският управител на Витиния и Мала Азия *Талий* и еврейският историк *Йосиф Флавий* (род. 37 г. н. е.), от когото е следният убедителен цитат:

„По това време живееше Иисус, един мъдър човек, ако изобщо можем да го наречем човек. Той именно извърши невероятни дела и беше учител на всички хора, които с радост приемаха истината. Така Той привлече много юдеи, а също и много езичници. Той беше Христос. И въпреки че *Пилат,* подбуден от

водачите на нашия народ, Го осъди на смърт чрез разпятие, неговите по-раншни последователи Му останаха верни. Защото Той им се яви жив на третия ден, както Божиите пророци бяха предсказали това и хиляди други чудни неща за Него“ (Юдейски хроники XVIII. 3. 3)[1].

Сам Бог потвърждава Иисус като Свой Син (при кръщението: Мат. 3:17; на планината на преображението: Марк 9:7); а ангелът провъзгласява Неговото рождение като *„Син на Всевишния“* (Лука 1:32). Господ Иисус представя себе си пред Пилат (Мат. 26:63-64) и пред Каяфа (Лука 22:70) като Божи Син, а същото свидетелстват и различни мъже и жени от Библията:

– Петър: „Ти си Христос, Син на живия Бог“ (Мат. 16:16).
– Йоан: „Който изповяда, че Иисус е Божият Син, Бог обитава в него и той – в Бога“ (1. Йоаново 4:15).
– Павел: „Животът, който сега живея в плътта, го живея с вярата, в Божия Син, който ме възлюби и предаде Себе Си заради мен“ (Гал. 2:20).
– Марта от Витания: „Да, Господи, аз вярвам, че Ти си Христос, Божият Син, който има да дойде на света“ (Йоан 11:27).
– Натанаил: „Учителю, Ти си Божият Син, Ти си израилевият Цар“ (Йоан 1:49).
– Римският стотник при разпятието: „Наистина, Този беше Син на Бога“ (Мат. 27:54).
– Етиопският придворен: „Вярвам, че Иисус Христос е Божият Син“ (Деян. 8:37).

Дяволът също знае, че Иисус е Син Божи (Мат. 4:3-6) и демоните трябва да Го признаят за Син Божи (Мат. 8:29).

Това, че Иисус е Син Божи, още по онова време е пре-

[1] Превод от немски – бел. пр.

пънка както за фарисеите и първосвещениците (Марк 14:53-65), така и за невярващия народ (Йоан 19:7), като дори до днес този факт е трън в очите на мюсюлманите и юдеите. Той не би могъл да бъде наш Спасител и Изкупител, ако беше само един „брат“ (*Шалом бей хории*), „Син сред синовете“ (*Царнт*), добър човек или социален реформатор. Спасението е възможно само защото Той действително е Син на живия Бог (Мат. 16:16).

1.11. *Каква е връзката между Бога и Иисус? Това една личност ли е или две, от които едната е по-високопоставена от другата? На кого да се молим?*

Бог не може да се обхване с нашето мислене. Той е извънпространствен и неизследим, затова са ни забранени всякакви картинни представи за Него още в първата заповед. Въпреки това Бог „не е преставал да свидетелства за Себе Си“ (Деян. 14:17), Той ни се е разкрил. Той е *Единият* и *Триединният* Бог едновременно.

1. *Бог е Единият Бог*. Няма никакъв друг Бог, освен Бога на Авраам, Исаак и Яков (Изх. 3:6): „Аз съм първият, Аз и последният и освен Мен няма Бог“ (Ис. 44:6). „...и да разберете, че Аз Съм; преди Мен не е имало Бог и след Мен няма да има. Аз, Аз съм ГОСПОД, и освен Мен няма Спасител“ (Ис. 43:10-11). Затова заповедта гласи: „Да нямаш други богове освен Мен“ (Изх. 20:3). Представите за Бога на всичките религии са безсъдържателни: „Всичките богове на народите са нищо“ (Пс. 96:5); те са „вятър и празнота“ (Ис. 41:29).

2. *Бог е Триединният Бог*. Едновременно с това Бог ни се представя като единство в три личности. Тук не става въпрос за трима различни Богове, а както на много места в Библията се говори, за тризвучие на Божията воля, дело и същност (1. Кор. 12:4-6; Ефес. 1:17; Евр. 9:14). За този триединен Бог се говори по три различни начина с личностна диференциация: Бог-Отец, Ии-

сус Христос – Божият Син, Светия Дух. В заповедта за кръщението според Матей 28:19 това е изразено по най-добрия начин. Думата *триединство,* която не се среща никъде в Библията, е човешкият опит да се обобщи тази божествена тайна.

В **Иисус** Бог е станал човек. „Словото стана плът“ (Йоан 1:14). Бог е станал видим, можел да се чуе, да се види, да се докосне (1. Йоаново 1:1) и да се обхване с вяра (Йоан 6:69). Бог е изпратил Иисус при нас и Го е „поставил за умилостивение чрез Неговата кръв посредством вяра“ (Римл. 3:25). Така Иисус е поставен в особено функционално положение спрямо нас. Ние имаме спасителната вяра само ако вярваме в Иисус Христос. Той е отишъл за нас на кръста, Той е платил за нашата вина, Той ни е изкупил (1. Петр. 1:18) и затова трябва да призоваваме Него, за да бъдем спасени (Римл. 10:13). Чрез Иисус ние имаме достъп до Отца (Йоан 14:6) и можем да кажем „Авва, Отче“ (Римл. 8:15). Иисус е Божият Син и има същото естество като Бог Отец: „Аз и Отец сме едно“ (Йоан 10:30), затова Той може да каже: „Който е видял Мен, е видял Отца“ (Йоан 14:9). Тома изповядва при вида на Възкръсналия: „Господ мой и Бог мой“ (Йоан 20:28). Божествеността и еднаквостта на Неговото естество с това на Отца е изразено чрез следните еднакви имена и дела: Творец (Ис. 40:28 и Йоан 1:3), Светлина (Ис. 60:19-20 и Йоан 8:12), Пастир (Пс. 23:1 и Йоан 10:11), Първият и Последният (Ис. 41:4 и Откр. 1:17), Изкупител на греховете (Ерем. 31:34 и Марк 2:5), Създател на ангелите (Пс. 148:5 и Кол. 1:16), възхваляван от ангелите (Пс. 148:2 и Евр. 1:6). Тъждествеността на Иисус с Отца се подчертава също във Филип. 2:6. При въплъщението си в човек Той е приел и подчиненото положение на човека. Той е живял в пълна зависимост и послушание на Отца. Във връзка с човешкото въплъщаване на Иисус се проявява ясна разлика в ранговете на Бащата и Сина: както мъжът е глава на жената, така и Бог е глава на Христос

(1. Кор. 11:3). Сега обаче Господ Иисус седи отдясно на Отца и е равнопоставен с Него (Евр. 1:3). Бащата е дал на Сина всяка власт на небето и земята (Мат. 28:18), предал Му е и съда (Йоан 5:22), защото Той е покорил всичко под краката Му (1. Кор. 15:27). „А когато всичко Му бъде покорено, тогава и Самият Син ще се покори на Този, който Му е покорил всичко, за да бъде Бог всичко във всичко“ (1. Кор. 15:28).

Светият Дух е също Божествена личност, но с различни функции от Божия Син. Той е наш Утешител (Йоан 14:26) и Ходатай, Той ни помага да разберем истините на Библията (Йоан 14:17), Той се застъпва за нас пред Бога с правилната молитва (Римл. 8:26) и без Него въобще не бихме могли да приемем Иисус като наш Спасител и Господ (1. Кор. 12:3).

Молитвата: Иисус учи учениците Си, а заедно с тях и нас, да се молим на Отца (Мат. 6:9-13). Когато апостол Йоан пада изплашен от силата на ангела и иска да му отдаде почит, Божият посланик решително отказва: „Недей! Аз съм служител заедно с теб и братята ти... Поклони се на Бога.“ (Откр. 22:9). Също така молитвата към Иисус Христос е не само възможна, но след Неговото идване на този свят е и задължителна. Той самият казва на учениците Си: „Досега нищо не сте искали в Мое име; искайте и ще получите“ (Йоан 16:24) и „Ако поискате нещо в Мое име, ще го направя“ (Йоан 14:14). Колосяни 3:17 обобщава всички наши думи и дела, а с това и молитвите ни към Христос: „И каквото и да вършите, със слово или дело, *вършете* всичко в Името на Господ Иисус, като благодарите чрез Него на Бог Отец.“ Иисус е единственият Посредник между Бога и човека (1. Тим. 2:5) и затова ние можем да се обърнем с молитва към Него. Първият мъченик Стефан е описан като човек, „пълен със Светия Дух“ (Деян. 7:55). До нас е достигнала неговата молитва към Иисус: „Господи Иисусе, приеми духа ми“ (Деян. 7:59). Също така, по време на живота Му на земята, Господ Иисус е бил

почитан като Бог и е приемал това: прокаженият (Мат. 8:2), изцелението слепороден човек (Йоан 9:38) и учениците Му (Мат. 14:33) се покланят пред Него. В Библията това е най-висшият израз на преклонение и обожание. За молитва към Светия Дух в Библията не намираме никакви указания.

2. Въпроси към Библията

Настоящият комплекс от въпроси, който се отнася до валидността и истинността на Библията, е от основно значение. По тази причина в главата се разглеждат само 4 въпроса и поради тежестта на тази тематика техните отговори са по-подробни и изчерпателни.

2.1. *Библията все пак е написана от хора и затова е относителна. Как можете да твърдите, че тя е от Бога, и че всичко в нея е истина?*

Нека разгледаме въпроса за библейската истина с помощта на един избран пример, който има предимството да може да се описва математически. Библията съдържа 6408 стиха с пророчества, от които 3268 вече са се изпълнили, докато останалите се отнасят до бъдещи събития. Нито едно пророчество не се е сбъднало по начин, различен от предсказания. Няма друга такава книга в световната история. Тук имаме такова съдържание на истина, каквото няма никъде другаде, и което освен това може да се изрази и математически. Нека си зададем въпроса дали е възможно толкова много пророчества да се изпълнят съвсем случайно, т. е. дали тяхното сбъдване може да се обясни без действието на Бога. За целта ще използваме математическия апарат на теорията на вероятностите. В следващия изчислителен модел не се съобразяваме с това, че понякога повече стихове описват едно пророчество, а може и един стих да съдържа повече пророчества. Също така не влиза в сметката, че някои пророчества се споменават многократно. Тези опростявания на модела се компенсират по-нататък при изчисляване на основната вероятност.

Ако приемем твърде високата вероятност $p = 0{,}5$ за *случайно* сбъдване на отделно пророчество, то общата вероятност за сбъдналите се досега 3268 може да се пресметне математически точно. Тя възлиза на

$w = 2^{-3268} = 1{,}714 \times 10^{-984}$. Пророческите твърдения са от такъв характер, че сбъдването на описано събитие би могло да се формулира математически като 1 към 1000 до 1 към няколко милиона. Така че, допускайки много по-голямата вероятност от 1 към 2 (= 0,5) вече виждаме, че това не може да бъде случайно. За сравнение на стойностите за *w* нека разгледаме някои от съществуващите системи за тото. Вероятността за улучване на шестица в популярното тото „6 от 49“, т. е. от 49 полета с нарастващ номер възлиза на 1:14 милиона. Нека тогава си зададем въпроса с колко полета би трябвало да се разшири един тото фиш, при който също трябва да познаем 6 печеливши числа, за да получим същата вероятност, с която биха се изпълнили случайно 3268 пророчества? Какво бихме могли да предложим?

а) Фишът трябва да има големината на игрище за тенис?
   На повърхност $A = 1{,}525 \times 2{,}74\ m^2 = 4{,}178\ m^2$ се съдържат $L = 167140$ полета с големината на тези, които са на обикновения фиш.
б) Фишът трябва да има големината на футболно игрище?
   При $A = 7350\ m^2$ са възможни 459 375 000 полета.
в) Фишът трябва да заема повърхността на цялото земно кълбо?
   При $A = 510$ млн. $км^2$ са възможни $L = 31{,}3653 \times 10^{18}$ полета, при което 10^{18} означава един трилион или един милион билиарди.

Ако пресметнем вероятността при L номерирани полета да изтеглим 6 печеливши, то за горните повърхности се получават следните стойности:

а) $w = 1{:}0{,}4 \times 10^{30}$ или $2{,}5 \times 10^{-30}$
б) $w = 1{:}1{,}3 \times 10^{49}$ или $7{,}66 \times 10^{-50}$
в) $w = 1{:}1{,}3 \times 10^{114}$ или $7{,}56 \times 10^{-115}$

С помощта на стойностите за *w* виждаме, че сравнения-

та от а) до б) са напълно достатъчни. Математическият резултат за броя на полетата просто спира дъха! Дори и общият брой на всички атоми във вселената 10^{80}, който сам по себе си е непредставим – това е 1 с 80 нули или числото 10 милиарда умножено 8 пъти по себе си – е много по-малък от нужните полета. Свръхастрономическото число 2,74 x 10^{164} полета се получава при друго надминаващо представите ни сравнение: ако си представим толкова вселени, еднакви по големина с нашата, колкото атоми се съдържат в нея, то общият брой на всички атоми във всички тези вселени пак ще бъде с 27 400 пъти по-малък от необходимия брой на полетата във фиша (Г1: 139).

От горните разсъждения можем да направим един-единствен извод: пророчествата имат божествен произход. Те не могат да идват от човек. Изчисленията ни водят до такъв резултат, който Иисус в молитвата Си към Отец (често наричана погрешно „първосвещеническа молитва“, въпреки че тук не става въпрос за първосвещеническа служба, т. е. покриването на греховете на хората) свежда до простата формула: „Твоето слово е истина“ (Йоан 17:17). Така че Библията не може да има човешки произход и доказва: „Цялото Писание *е* боговдъхновено“ (2. Тим. 3:16). Бог е използвал избрани хора, на които е дал необходимата ни информация, за да могат да я предадат на нас, без тя да бъде повлияна от техните личности, характери или възприятия. Повече по този въпрос можете да намерите в трите подраздела от приложението „Основни сведения за Библията“: I. 1 – за нейния произход; I. 2 – за нейната истинност; I. 3 – за проверката на нейните истини.

2.2. *Как мога да проверя дали Библията е вярна?*

Дали един математически формулиран физичен процес или описана химическа реакция ще протече при дефинираните условия, или не, не се решава на масата за дискусии, а с провеждане на съответния експеримент.

За разлика от всички останали писания на идеологии и религии, Библията посочва методи, чрез които нейната истинност може да се докаже експериментално. Този, който не философства, а иска истински да се убеди, е поканен да участва в един експеримент, зад който стои сам Бог:

> „Тази книга на закона да се не отделя от устата ти и да размишляваш върху нея денем и нощем, за да внимаваш да спазваш всичко, което е написано в нея; защото тогава ще благоуспяваш в пътя си и тогава ще имаш успех“ (Иис. Нав. 1:8).

Този експеримент се състои от три части:

1. *Запознаване с описанието на експеримента:* първоначално е необходимо чрез интензивно четене да се запознаем със съдържанието на Библията.

2. *Провеждане на експеримента:* на второ място е необходимо да се постъпва според дадените в нея указания.

3. *Проверка на експерименталните данни:* всички хора желаят да имат успешен брак и семейство, професия и свободно време. Въпросите, отправени към съветниците в жълтата преса, са убедително доказателство за това. Нито един психолог консултант по въпросите на семейството, бизнеса или политиката не разполага с абсолютна рецепта за успех. Само Библията дава гаранция за успех и мъдри действия.

Който проведе този експеримент, винаги идва до положителна равносметка. Няма опасност от загуба или риск, няма изгубен залог, както при тотото, нито изгубени лихви, както при кредитите. Този, който опита с Библията, си има работа със самия Бог и винаги ще има печалба. (Други възможности за опити са дадени в приложението „Забележки към Библията“, част 1.2 „За истинността на Библията“).

2.3. *По какво се различава Библията от всички останали книги в световната литература?*

Библията се различава основно в много аспекти от всички останали книги в световната история. Тя представлява своеобразно, неповторимо и несравнимо произведение:

1. *Въпреки че е съставяна в продължение на над 1000 години, тя показва уникална последователност:* Библията е писана за един период от повече от 1500 години от около 45 писатели с различен произход и професии. Сред тях са университетският възпитаник Мойсей, главнокомандуващият Иисус Навиев, министър-председателят Даниил, придворният Неемия, царят Давид, говедарят Амос, рибарят Петър, митничарят Матей, майсторът на шатри Павел. Различните части на Библията са възникнали на най-различни места, като например в пустинята (Мойсей), в затвора (Еремия), в двореца (Даниил), по път (Лука), в заточение (Йоан) и при всевъзможни настроения на авторите – радост, любов, страх, грижа, страдание и отчаяние. Тематиката на Библията е единна и смислово свързана, въпреки различните обществени слоеве, от които произлизат нейните автори и огромния период от 60 поколения, през който е възникнала. Стотиците теми са разгледани с впечатляваща хармония и последователност. Ако по едно такова голямо разнообразие от теми бяха работили само хора, живели през такива отдалечени една от друга епохи, и толкова различни като личности, без Божието действие, то опитът показва, че не може да се очаква никакво единство. Забележително е как библейското учение за Бога и за спасителният Му план за хората преминава като червена нишка през цялата Библия.

2. *Библията съдържа такова разнообразие от литературни жанрове, което не се среща в никоя друга книга* (виж тезис 5.9. в Приложението, част I). Тук липсват такива видове, които не са длъжни да говорят

истината като приказките, легендите, басните, преданията. Също така не намираме преувеличения, характерни за сатирите, фарсовете и комедиите.

3. *Библията се характеризира със забележителна многостранност*. Тя едновременно е и книга на вярата, и на законите, и историческа книга. Тя дава основите на многобройни области на знанието и съдържа хиляди житейски правила за различни ситуации. Тя е най-добрият брачен консултант и описва как трябва да се отнасяме към родителите, децата, приятелите, враговете, съседите и родините, към чужди и гости, към братята и сестрите във вярата (по-подробно във въпрос 6.3. от Въпроси относно живота и вярата). Тя говори за произхода на света и живота, за същността на смъртта и края на света. Тя ни разкрива естеството на Бог Отец, Неговия Син Иисус Христос и действията на Светия Дух.

4. *Библията е единствената книга с изключително надеждни пророчества*. Пророчествата на Библията имат божествен произход (1. Царе 9:9; 2. Царе 24:11; 2. Петр. 1:20-21) и затова не могат да се намерят в нито една друга книга от световната история (нито в Корана, нито в писанията на френския окултист *Нострадамус)*. Периодите от време между пророчествата и сбъдването им са толкова големи, че дори и най-строгите критици не могат да твърдят, че пророчествата са написани едва след настъпването на събитията (по-подробно в 118-148).

5. *Времевият обхват на Библията не се среща никъде другаде:* В своите сведения Библията се простира от началната точка на времевата ос (сътворението) до нейния край (Откр. 10:6). Никоя друга книга не ни казва нещо определено за началото на времето и не дръзва да описва събитията в крайната точка на времевата ос. Освен това, Библията говори за вечността, онази действителност, в която законите на времето не важат.

6. *Нито едно от твърденията на Библията не се е оказало погрешно*. Никога не се е налагало научните основи на Библията да бъдат ревизирани въз основа на експериментални резултати. Напротив, има много примери за това, как естествено научни описания в Библията биват потвърдени от изследванията няколко века по-късно, (например: броят на звездите: Г1: 58-59); структурата на земята: Г1: 59-60).

7. *Нито една книга не описва човека толкова реалистично, колкото Библията*. Няма нито едно комедийно преувеличение, нито ретуширани биографии и обожествени герои, които да прикриват или замазват отрицателните страни на човешката природа. В Библията не се премълчават греховете на патриарсите (Бит. 12:11-13), прелюбодейството на Давид (2. Царе 11) и нередностите в църквите (1. Кор. 1:11; 2. Кор. 2:1-4).

8. *Като никоя друга книга Библията обхваща явления, които при тогавашното ниво на знанието не би могъл да предугади нито един човек* (например космическите лаборатории, орбиталните станции: Авдия 4) и включва в учението си ситуации, появили се след много векове (например наркоманията: 1. Кор. 3:16-17; генното инженерство: виж въпрос 6.10. от Въпроси за живота и вярата).

Дори само тези осем изредени особености разкриват Библията като една изключителна книга, с която никоя друга не би могла да се сравни. Историкът *Филип Шаф* описва много сполучливо неповторимостта на Светото Писание и Този, за когото то говори:

> „Този Иисус от Назарет победи без оръжие и пари много повече милиони хора, отколкото *Александър, Цезар, Мохамед* и *Наполеон*; без наука и образование той хвърли повече светлина върху божествените и човешките неща, отколкото всички философи и учени, взети заедно. Без реторика той говори ду-

ми на живота, както никой преди Него и след Него не е говорил, и постигна такова въздействие, каквото никой оратор или поет не е постигал. Без сам той да запише нито ред, задействува толкова много пера и даде толкова много материал за проповеди, речи, дискусии, учения, произведения на изкуството и хвалебни песни – повече от всички мислители и творци на античността и съвремието“ *(Дж. Макдауел:* Проверка на Библията, стр. 54).

Ако по отношение на броя на думите (783 137) и буквите (3 566 480 според английската *King James Version)* Библията може да се обхване точно, то пълнотата на нейните идеи е неизброима. Човешкият живот е недостатъчен, за да се обхване цялото ѝ идейно богатство (Пс. 119:162). Затова можем да четем Библията като една единствена книга, без това да ни омръзне или доскучае. С всеки нов прочит се откриват нови идейни насоки и връзки с други текстове. *Така стигаме до един важен извод:* Библията е единствената божествена книга. Нейната истинност е гарантирана и узаконена от Бога (Пс. 119:160; Йоан 17:17).

2.4. *Има ли днес нови послания като допълнение към Библията? Бог не е ли по-велик от Писанието, за да говори директно на някого?*

Трябва да правим разлика между двата начина, по които Бог говори на хората: валидната за всички хора в еднаква степен Библия и индивидуалното водителство от Бога в живота на всеки отделен човек.

1. *Допълнения към Библията:* Паралелно с възникването на библейските Писания чрез призвани и упълномощени от Него хора (Ерем. 1:5; Гал. 1:12), се появяват и лъжепророци със собствени послания. На въпроса „Как ще познаем словото, което Господ не е говорил?“ (Втор. 18:21), който вълнува и нас, Бог дава като отговор един решаващ критерий за проверка на истината:

„Когато някой пророк говори в Името на ГОСПОДА и словото не стане или не се изпълни, това е слово, което ГОСПОД не е говорил; пророкът го е говорил самонадеяно; да не се боиш от него.“ (Втор. 18:22).

Също в Проповедта на планината Иисус предупреждава за лъжепророците и разкрива признаците за тяхното идентифициране:

„По плодовете им ще ги познаете. Бере ли се грозде от тръни или смокини – от репеи? Също така, всяко добро дърво дава добри плодове, а лошото дърво дава лоши плодове.“ (Мат. 7:16-17).

Апостол Йоан не по-малко настойчиво предупреждава за тази опасност: „Много измамници излязоха в света, които не изповядват идването на Иисус Христос в плът. Такъв човек е измамник и антихрист... Никой, който върви напред и не стои в Христовото учение, няма Бога“ (2. Йоаново 7, 9).

Само Библията е Божието Откровение. За последен път Бог е говорил чрез Своя Син, след което няма повече откровения (Откр. 22:18). Нищо повече не може да се прибави към словото на Библията. Още в своето време Петър предупреждава за „гибелни ереси“ (2. Петр. 2:1), които със собствените си учения водят хората към погибел. Добавките или изопаченията на Библията на *Джоузеф Смит* (книгата Мормон на мормоните), *Яков Лорбеер* (Приятели на новото откровение), *Ч. Т Ръсел* (свидетелите на Йехова), *Дж. Г. Бишоф* (новоапостолите), *М. Бейкър Еди* (Християнска наука) и др. не са никакви божествени послания, а жалки заблуди на лъжеучители и измамници. Бог не дава допълнителни откровения, а само нова светлина върху това, което вече отдавна е казал в Стария и Новия Завет. Така че, Библията е единственият валиден източник на информация и единственото мерило, с което можем да прове-

ряваме всичко. По същата причина и цитати на днешни съвременници, започващи с формулата „Бог ми каза...“ се нуждаят от строга проверка.

2. *Индивидуално водителство от Бога:* Често пъти ние бихме желали при определени ситуации да имаме директно слово от Бога. Бог би могъл да го направи, но това не е Неговият метод. *Мартин Лутер, Джон Уесли, Хъдсън Тейлър* или *Били Греъм* са били и са изтъкнати Божии хора и са извършили необикновени дела. Те са се уповавали на Божието Слово и са получавали от него импулси за благословената си работа. Нашата молитва „Научи ме на пътя Си, ГОСПОДИ“ (Пс. 86:11) е искане за Божието действие в живота ни. Това е въпрос на опит и едва после се разкрива като Божия намеса. Но това обикновено става безшумно, без осезателно да чуваме Божия глас.

3. Въпроси относно сътворението, науката и вярата

3.1. *Произхождат ли живите организми от неживата природа?*

Основната причина за съществувалото по-рано рязко разграничение между неорганична и органична химия е, че в природата, неповлиявана от човешка намеса, органичните съединения възникват само чрез активността на организмите. Със смъртта на организма започва обратният процес: органичните съединения се разлагат до своите неорганични съставни части. След като химикът *Ф. Вьолер* през 1828 година превърна безспорно неорганичния амониев цианат в органичното съединение пикочна киселина, тази принципна разлика вече не съществува. Днес ние сме в състояние чрез целенасочена и планомерна дейност да синтезираме многобройни органични съединения. При това, тук безусловно са необходими познания по химия и технология, накратко: необходимо е влагането на интелект. Ако разгледаме живите същества, ще установим, че на физико-химично ниво в растенията, животните и човека няма процеси, които да противоречат на физикохимичните процеси извън живите организми. Известните природни закони тук са в пълна сила. Така че, между живата и неживата материя няма никаква принципна разлика на нивото на физиката и химията. В своите трудове за възникването на първите живи същества от първичния бульон неодарвинистите отиват по-далеч, като казват, че има сравнително гладък и безпроблемен преход от неживата материя към живите организми. Живият организъм обаче не бива да се бърка с материята в живите същества. Организмът като цяло не може да бъде разбран въз основа на изолираното обяснение на отделните му съставни части. Организмите съдържат като важна съставка **информацията**, тази духовна величина, коя-

то материята не може да произведе сама. Тя е причината всяко живо същество да се стреми към определена форма и да е в състояние да се размножава. В неживата природа не съществува принципът на размножение (репродуциране въз основа на записана информация). *Информацията е съществениият критерий, по който живият организъм се различава от неживата материя*. По същия начин възникването на една индивидуална форма, за разлика от образуването на кристалите, няма нищо общо с физико-химична закономерност на структурата. При феномена живот става въпрос за друго качество, което е извън рамките на физиката и химията. Така наречените еволюционни експерименти, които искат да докажат възникването на живота като чисто физико-химично явление, също потвърждават нашето твърдение: *Не е възможно да възникне информация при физико-химичен процес!*

– При широко цитираните експерименти на *Милър* можаха да бъдат синтезирани основните съставни части на протеините – някои аминокиселини; но информация не възникна. С това, този опит излиза извън рамките на еволюционните експерименти.
– Разработеният от *М. Айген* хиперцикъл е един чисто мисловен експеримент, без всякакво експериментално потвърждение (по-подробно в Г4: 153-155). С помощта на така наречените „еволюционни машини“ *Айген* иска да експериментира еволюцията. В „Bild der Wissenschaft“ (бр. В, 1988, стр. 72) той твърди: „В една от нашите машини поставихме бактерии, които да еволюират... Този проект вече има успех. Само след 3 дни изолирахме мутант, който показваше съответната устойчивост. Този пример доказва, че е възможно еволюционният процес да се симулира в лабораторни условия.“ Такива изказвания създават впечатлението, че еволюционният експеримент е успешен. В действителност тук се изхожда от *вече съществуващи* живи същества. Тук

също не е възникнала нова информация, а се правят опити със съществуващата, които не допринасят нищо *към* въпроса за нейното възникване.

Налице е един значителен факт: *Нито една лаборатория в света не е успяла да „произведе“ живи организми от неживи органични вещества*. Значението на този факт нарасна още повече, след като биотехнологията успя да разработи възможности за манипулация с живите организми. Биотехнологията изхожда винаги от съществуващи живи организми и се опитва само да ги манипулира. Очевидно е, че пропастта между химичните технологии и биотехнологиите е непреодолима. Дори ако един ден това стане възможно след неуморни изследвания и приложение на всякакви познания, с това само би се доказало отново, че възникването на живота може да се обясни само с влагането на интелект и творчество.

3.2. *Каква е възрастта на земята и вселената? Има ли научен метод за определяне възрастта на земята? Какво мислите за метода с C-14?*

Досега не е открит физически метод за установяване на възрастта на земята или вселената. Защо това е така? В природата няма часовник (във формата на времеотчитащо събитие), който да работи от началото на сътворението. На пръв поглед изглежда, че радиоактивното разпадане на нестабилните атоми може да се използва като часовник. Всеки нестабилен изотоп на химичен елемент има собствен период на полуразпад. Това е периодът T, за който наличният брой на атомите намалява наполовина чрез радиоактивен разпад. От срещащите се в природата 320 изотопа, повече от 40 са известни като радиоактивни. При радиометричното определяне на възрастта се изхожда от този физически ефект. Има разлики между *дълговременните атомни стандарти* на:

– уран/торий-оловния часовник: $T = 4{,}47 \times 10^9$ години при уран 238 (^{238}U)
– калиево-аргонния часовник: $T = 1{,}31 \times 10^9$ години при калий 40 (^{40}K)
– рубидий-стронциевия часовник $T = 48{,}8 \times 10^9$ години при рубидий 87 (^{87}Rb)
– и *кратковременния атомен стандарт* въглерод 14 (^{14}C) с $T = 5730$ години.

При математическите операции с физичните уравнения на разпада имаме на разположение едно уравнение по-малко, отколкото са неизвестните в системата. Физически това означава, че изходното количество на материала, който се разпада, е неизвестно, защото никой не знае колко нестабилни атома е имало в момента на възникването. Тук важи още така наречения *изохронен метод*, който се опитва да заобиколи неизвестността на началното количество, като позволява да бъдат използвани само конгенетични проби. Неопределеността идва от факта, че няма априорни критерии дали една проба спада към една конгенетична цялост.

В случая с С-14 има обаче нещо друго. Тук началната стойност може да се определи с помощта на дендрохронологията (преброяването на дървесните пръстени). Тъй като най-старите дървета са на около 5000 години, може да се определи какво начално количество съответства на всеки годишен кръг и на съответната година. Най-старото познато и съществуващо досега растение е на 4915 години (изследвано през 1989 година) – вид бор в Невада. Посредством броя на дървесните пръстени се получава една еталонна крива, която позволява да се определя чрез сравнение възрастта на съответните проби. Метода с С-14 е приложим само за няколко хилядолетия назад. Споменатите в рамките на еволюционната теория милиони години се основават не на точни физически измервания, а на така наречената „геохронологична скала“, която изхожда от това, че продъл-

жителността на всяка геологическа формация е пропорционална на дълбочината на намерения най-дълбок слой отлагания. Тази теория предполага, че при всички формации скоростта на отлагане е била винаги една и съща и е непрекъсната, без паузи. Това предположение е неиздържано дори и от гледна точка на самата еволюционна теория. Неговата валидност отпада съвсем, ако вземем предвид и всемирния потоп. *Нека повторим:* физическата величина (например времето) е абсолютно измерима само тогава, когато при един процес се получава количествен физически ефект, и тази измерена стойност с помощта на еталонна мярка (еталонна крива или еталонирана скала) отговаря на определен брой дефинирани единици. Ако потопим един живачен термометър без температурна скала в топла вода, живачната нишка се разтегля, но абсолютната температура не може да се измери. Само едно сравнително измерване с еталониран термометър би могло да ни даде истинската стойност на измерването. При радиометричните дълговременни часовници липсва еталонираният уред (под формата на един естествен процес, по който би било възможно да се отчитат продължителностите на времето).

Най-старата *доказуема* история започва в Предна Азия и Египет 3000 години пр. н. е. (забележително съвпадение с възрастта на най-старите дървета). Без съмнение най-старата историческа ретроспекция намираме в Библията. Тя достига до първата, създадена от Бога, човешка двойка. Последователното записване на родословията ни дава единствената уст новима и надеждна времева рамка от Сътворението насам. Даже когато не отчитаме тези родословия като непрекъснати, достигаме до една възраст на Земята от няколко хилядолетия, но в никакъв случай не до възприетите от еволюционното учение милиони години. Възрастта на Земята, Вселената и началото на човечеството съвпадат без разликата в дните на Сътворението.

3.3. *Как става така, че при една млада вселена светлината от обекти, които са отдалечени на милиони светлинни години, е могла вече да достигне до Земята? Не би ли трябвало да приемем една възраст, отговаряща най-малко на времето, което трябва да пропътува един светлинен лъч, за да дойде до нас?*

Съдържащите се в горния въпрос твърдения са заключения, които правим коректно от *сегашната* ситуация: светлината със своята скорост от 300 000 км/сек. (точната стойност 299 792 458 м/сек. е дефинирана на 17-та генерална конференция по мерките и теглилките през 1983 г.) има една доста висока, но все пак ограничена скорост на разпространение. Всяка звезда, която виждаме сега, ни информира не за сегашното си състояние, а за едно минало, чиито свидетели са светлинните лъчи, които пристигат при нас сега. Едно (неправилно) заключение гласи следното: тъй като има звезди, които са отдалечени на милиарди светлинни години, то би трябвало тези звезди да са също толкова стари. За изясняване на този начин на мислене са от решаващо значение следните два факта:

1. *Разстояние вместо време:* Светлинната година, също както метъра, не е мярка за време, а мярка за разстояние! Една светлинна година съответства на разстояние 9,46 билиона километра. Светлината изминава това разстояние за една година. (Също така можем да определим времето, за което светлината изминава един метър. То е 1/299 792 458 част от секундата. По-раншната дефиниция на метъра чрез дължини на вълните беше отменена от тази посредством светлината). Ако обектите А и Б са на разстояние *а* един от друг, то информацията за това разстояние не ни казва нищо повече за състоянието им (напр. възраст).

2. *Творческо мислене:* Безпрепятственото мислено прехвърляне на разстоянието към времето е следствие от еволюционното мислене, при което се предоста-

вя произволно много време както за миналото, така и за бъдещето. Според библейския възглед времевата ос има дефинирано начало, което е маркирано с първия стих на Библията и е отдалечено на няколко хилядолетия (а не милиони години). Едно продължаване на времевата ос извън тази точка е физически недопустимо. Този, който не обръща внимание на този факт, се намира в същото състояние като някой, който продължава съществуването си преди момента на зачеването. За да изследваме по-нататък поставения въпрос, нека с горния начин на мислене да навлезем в седмицата на Сътворението. На четвъртия ден са сътворени звездите (Бит. 1:14-16). След края на Сътворението на небето не би трябвало да се вижда нито една звезда. Най-близката до Земята звезда е Алфа-Кентавър, която е отдалечена на 4,3 светлинни години. Така че тя би трябвало да се появи на небето едва 4,3 години след Сътворението. След още 1,6 г. би трябвало да се появи звездата Барнард (отдалечена на 5,9) и т. н. Този процес би трябвало да продължава и до днес, защото година след година ще пристига светлината на все повече звезди, съответно на разстоянието им до Земята. Това обаче противоречи на астрономическите наблюдения.

Според тази логика в продължение на 4,3 години Адам нямаше да е видял нито една звезда на нощното небе, а след още 1,6 г. на небето е щяло да има две звезди. Според тази теория, Авраам, който е живял 2000 г. след Сътворението, не би могъл да види най-ярките звезди от Млечния път, да не говорим за звездите от други галактики, защото нашият Млечен път се простира на около 130 000 светлинни години. Бог обаче е показал на Авраам неизброимото *видимо* количество на звездите, за да го учуди: „Погледни към небето и изброй звездите, ако можеш да ги изброиш“ (Бит. 15:5). Според Библията горната постановка „брой на светлинните години = възрастта на звездата“ е напълно погрешна. Библейското решение на този проблем намираме в

Бит. 2:1-2: „Така бяха завършени небесата и земята и цялото тяхно войнство. И на седмия ден Бог беше свършил делото, което беше създал...“ Такова е свидетелството и на Новия Завет: „... макар и делата Му да са били съвършени още при основаването на света“ (Евр. 4:3). Следователно, след изтичането на седмицата на Сътворението всичко е било напълно завършено. Това означава също, че възприемането на звездите от Земята е било дадено, защото след Сътворението всички дела са били видими (Римл. 1:20). Самата същност на мирозданието е такава, че не можем да интерпретираме всички закони на сегашния ни опит във времето на Сътворението. „Завършен“ означава готов във всяко едно отношение: пътуващият лъч на светлината е бил също така създаден, както и самите звезди, т. е. светлината и от най-отдалечените звезди вече е била дошла на Земята. Нека не забравяме: с нашите природонаучни усилия (мислене и изследване) по отношение на времето можем да стигнем максимално до края на седмицата на Сътворението. Събитията, станали в течение на тази седмица, можем да разберем чрез изследване на детайлите, разкрити в Библията.

3.4. *Какво е било отношението на Дарвин към Бога?*

След прекъсването на първоначално започнатото следване на медицина, *Дарвин* следва теология по съвета на своя баща (1828-1838), въпреки че интересите му са насочени в друга област. В своята книга „Произход на видовете чрез естествен подбор“ той пише: „Вероятно има нещо величествено в схващането, че Творецът е създал зародиша на всички живи същества, които ни заобикалят, в една или само в няколко форми, и докато нашата планета се е въртяла по законите на привличането, от едно толкова просто начало е възникнало и възниква неизбройно количество най-красиви и чудесни форми.“ Тази *Дарвинова* формулировка произхожда само от едно бегло детинско схващане за Бога, спо-

ред което Бог е признат като причина за космическото и биологическо развитие, като се игнорират обаче Неговото лично отношение към човека, а така също и библейските твърдения за Сътворението. С изказването си, че човекът „носи неизтриваемия печат на животинския си произход“ *Дарвин* изразява ясно скъсването на връзките си с Библията. Той издига еволюционната идея като алтернатива на библейското откровение, или – както сам казва в автобиографията си: „По това време постепенно стигнах до разбирането, че Старият Завет, въз основа на очевидно погрешното му схващане за световната история... не е по-достоверен, отколкото днешните хиндуистки книги или религиите на варварите... Малко по малко дойдох до отхвърлянето на християнството като божествено откровение.“ В следващите десетилетия този негов възглед се задълбочава още повече:

> „Така бавно, но постепенно започна да ме обзема неверие, което в края на краищата ме завладя напълно. То беше толкова постепенно, че изобщо не ми създаваше проблеми, и оттогава нито за секунда не съм се съмнявал, че решението ми е било правилно. На практика въобще не мога да разбера, как някой би искал християнството да е истина.“

Докато *Дарвин,* при пълното си отричане на библейското откровение, все пак изхожда от някакъв бегъл деизъм (т. е. разглежда Бога не като личност), *Ернст Хекел* прави крачката към тоталния атеизъм, постулирайки, че „организмите са възникнали по чисто физико-химичен път“. В тази свита са и днешните неодарвинисти *М. Айген, К. Бреш, В. О. Кюперс,* които с редукционистичната си идея за самоорганизация на материята подвеждат много хора към атеистичен или деистичен, с други думи, антибиблейски мироглед.

3.5. *При високото спортно майсторство се получа-*

ват резултати, които преди не са били възможни. Това не е ли доказателство за еволюция?

В един заключителен репортаж за 24-тата олимпиада в Сеул „Braunschweiger Zeitung“ от 3. октомври 1988 г. пише:

> „Игрите придобиха блясък чрез 38-те световни рекорда. Границите на човешките възможности получиха нова дефиниция в южнокорейската метрополия. Позорът се персонифицира с името на канадския спринтьор *Бен Джонсън,* който след рекордния си спринт за олимпийската победа беше изобличен като измамник. МОК ще разкрие до неделя само 10 случая на използване на непозволени допингови средства. Истинският брой навярно е доста по-голям. Сянката на съмнението пада върху високите достижения в Сеул. Игрите изявиха големи атлети: шесткратната олимпийска шампионка по плуване *Кристин Ото* от Лайпциг, носителя на 5 златни медала – американския плувец *Мат Бионди,* съветския цар на гимнастиката и четирикратен победител *Владимир Артьомое,* американската лекоатлетическа супер-звезда *Флорънс Грифит-Джойнър* с нейните спринтьорски триумфи на 100, 200 м и щафетата. В златната галерия на олимпийските величия безспорно се нареди и *Щефи Граф,* която с олимпийската си победа направи „Златния шлем“, и с това извърши постижението на века.“

На практика световните рекорди във високото спортно майсторство постоянно се подобряват. Дори когато се абстрахираме от случаите с допинга, налице е едно повишаване на достиженията. Тук обаче трябва да отчетем, че постигнатите рекорди са резултати от интензивни спортни изследвания и прилагане на инквизиторски методи на тренировка. Постиженията чрез тренировка не са наследствени. Ако тренировката се спре, те не могат да се задържат.

Еволюционната система се нуждае все пак от един механизъм, който сам да предава подобренията от поколение на поколение. Според еволюционните представи мутацията и подбора са движещите сили на усъвършенстването. Те обаче не са нито планомерни, нито целенасочени. Още повече, в материята действува един друг закон: законът на инерцията, пасивността, намаляването на енергията и тенденцията към уравновесяване. Но животът – до финия строеж на макромолекулите – е свързан с планомерността. Никой не се съмнява, че в основата на устройството на съвременните компютри лежи сложен план. Но и най-комплексните изчислителни архитектури са детска играчка в сравнение с работата на всяка жива клетка, която е планомерна в най-висша степен.

3.6. *Може ли Библията да се приема сериозно от науката, щом като тя използва представи за света, които са отдавна отживели?*

Библията в никакъв случай не използва мирогледа на тогавашното време. Дори напротив: либералната теология интерпретира в библейските текстове представите на древния ориент. Такъв един подход прилага *А. Лепле,* разглеждайки възникването на Библията като резултат на чисто човешка воля:

> „Смятало се е, че земята е кръгъл плосък диск. Тя заема центъра на мирозданието и е заобиколена от долните води, праокеана или първичните водни маси... Над земната плоскост се простира като похлупак небесната твърд, на която подобно на лампи са закачени Слънцето, Луната и звездите. Над небесната твърд се намират „горните води“, които през прозорци или шлюзове могат да се изливат на земята като дъжд.“ („Библията – днес“, Мюнхен, стр. 42.)

Само някои стихове от Библията са достатъчни за оборването на подобни предубеждения и показват как

библейските твърдения съответстват на действителността, преди още да е била доказана известната ни днес форма на земята:

В книга на Йов 26:7 четем: „Той простира севера над празнотата, окача земята на нищо.“ Земята нито плува върху първичен океан, нито е закрепена върху нещо: тя кръжи свободно в заобикалящия я вакуум. Библията говори и за формата на земята по директен и индиректен начин, въпреки че това не е главното ѝ намерение: „Той е, който седи над кръга на земята“ (евр. *хуг* – кръг или кълбо), (Ис. 40:22). Сферичната форма на земята е изявена още по-ясно в текстовете за второто идване на Иисус. Тъй като Господ ще дойде внезапно (Мат. 24:27), и това ще бъде видяно от всички хора на земята едновременно (Откр. 1:7), то при Неговото идване за човечеството от едното полукълбо ще бъде ден, а за хората от другото полукълбо – нощ. Точно това се казва в текста от Лука 17:34-36 като страничен ефект: „Казвам ви, в онази нощ двама ще бъдат на едно легло; единият ще се вземе, а другият ще се остави. Две жени ще мелят заедно; едната ще се вземе, а другата ще се остави. Двама ще бъдат на нива; единият ще се вземе, а другият ще се остави.“ Описаната едновременно нощна и дневна ситуация, маркирани чрез работата на полето и нощната почивка, зависят само от това, в каква позиция ще се намира в този момент въртящата се Земя. Захария също свидетелствува за идването на Господа не според мирогледа на своето време, а съответно на действителността (Зах. 14:7): „И ще бъде единствен ден – той е известен на ГОСПОДА – нито ден, нито нощ, а по вечерно време ще има светлина.“

3.7. *Какво можем да кажем за структурата на нашата вселена?*

С нови хипотези и модели непрекъснато се правят оп-

ити за обяснение на структурата на Вселената, но изключително чрез предпоставяне на една космическа еволюция. Към „пророците на новата космология“, както ги нарича *Хекман,* спадат *Б. А. Фридман, А. Айнщайн, Е. А. Милне, Р. Джордан, Ф. Хойл, Г. Гамов, А. А. Пензиас и Р. В. Уилсън*.

Всички научни усилия да се обясни пространствената структура на вселената (например отворена или затворена, ограничена или неограничена, крайна или безкрайна, три- или четириизмерна, положително или отрицателно закривена) до днес са неуспешни. По повод на тези усилия известният астроном *О. Хекман* казва на стр. 129 в книгата си „Звезди, космос, модели на света“: „Откривателските възможности на човешкия разум не са малки, а изработените модели за света са доста много, така че един критик наскоро смяташе, че може да твърди, че броят на космологичните теории е обратно пропорционален на броя на известните факти.“ В тази връзка астрофизикът от Киил *Вайдеман* прави едно важно заключение на философския конгрес в Дюселдорф (1978 г.):

> „В основата на космологията лежат много повече философски допускания, отколкото във всички други клонове на естествените науки. Когато сме принудени да се придържаме към границите на това, което може да се нарече наука, и не можем да се надяваме да отговорим научно на фундаменталните въпроси на космологията, тогава трябва да признаем, че в основата си Вселената е неразбираема. Науката трябва да се примири, че има въпроси, на които не може да се отговори. Това, което остава, е теория извън нашето знание.“

Това ни казва и Библията. Централният, ключовият стих, който говори за недостижимостта на Вселената намираме в Еремия 31:37 и той гласи: „Ако може да се измери небето нагоре и да се изследват основите на зе-

мята надолу, тогава и Аз ще отхвърля цялото потомство на Израил заради всичко, което са извършили, заявява ГОСПОД.“ Бог свързва в едно твърдение две напълно различаващи се едно от друго неща – резултатите от астрономическите изследвания и историческата съдба на един народ. Едната част на изказването е обещание за вярност към Израел, а другата е изцяло свързана с първата: никакво астрономическо или геофизическо изследване, въпреки вложените усилия, няма да може да разкрие структурата на вселената или устройството на вътрешността на земята. Тъй като Божият завет с Израел е ненарушим, то със същата сигурност може да се каже, че споменатите физични и геофизични цели никога няма да бъдат постигнати. По този начин целта на британския астрофизик *С. У. Хокинг* остава една утопия: „Моята цел е пълното разбиране на вселената – защо тя е такава, как и защо изобщо съществува.“ Отговорът на този въпрос, пише той, „би бил окончателният триумф на човешкия разум“ („Кратка история на времето“, Роволт, 1988).

3.8. *Защо не намираме загиналите при Потопа хора като вкаменелости?*

Според една временна моделна представа, не само хората от времето преди Потопа липсват като вкаменелости, но също и всички земни животни, които са живеели преди голямото наводнение. Известните находки като „Люси“, неандерталецът, Пекинският човек, а също така и всички вкаменелости на кости от бозайници, скелети на динозаври, както и вкаменелости на птици, датират от времето след Потопа. Тъй като хората и околната им среда отпреди потопа не се срещат в достъпната за нас земна кора, възниква въпросът за тяхното пребиваване на земята. Навярно Божията воля е била да се изтребят хората без всякаква следа поради безпримерната им злина. Натам ни насочват и някои библейски стихове. Още при оповестяването на Потопа се казва:

„Ще изтребя от лицето на земята човека, когото създадох“ (Бит. 6:7). Други указания намираме в Езекиил 31, където се говори предимно за царете на Египет и Асирия, но по-внимателното разглеждане на текстовете ни навежда на ситуацията при Потопа: „... да не се извисят във височината си никакви дървета край водите и да не издигат върховете си между облаците, и да не стоят при тях поради височината им никои, които пият вода – защото те всички са предадени на смърт в най-дълбоките места на земята, сред човешките синове, при слизащите в рова.“ (ст. 14). Едемските дървета са синоним на растенията преди Потопа, които подобно на хората са хвърлени в дълбочините на земята (ст. 18).

3.9. *Колко е траел един ден от Сътворението?*

По този въпрос е дискутирано твърде горещо, защото са развити много теории, които взаимно си противоречат. Най-бързо ще стигнем до отговора, ако изясним най-напред броя на използваните информационни източници. Нито една от съвременните науки не ни дава данни или факти, които да можем да интерпретираме. Информация за това черпим от казаното от Бога в Библията, и то в Битие и от Заповедите на Синайската планина.

Разказът за Сътворението е построен по строга хронология, при което отделните дела са извършени в 6 последователни дни. И тук Библията се проявява като стриктна книга (сравни с тезис 8. от Приложението, част I), като при използването на една физична единица споменава и съответния метод на измерване (Бит. 1:14). По този начин дължината на един ден е дефинирана достатъчно точно дори и за научните претенции: това е онзи геоастрономичен период от време, който се определя от продължителността на едно завъртане на Земята около оста ѝ и възлиза на 24 часа. В 10-те заповеди от Синай Бог обосновава 6-те работни дни и деня за почивка като указание за седмицата на Сътворе-

нието: „**Шест дни** да работиш и да вършиш всичките си работи, а седмият ден, е събота на ГОСПОДА, твоя Бог. Да не вършиш в него никаква работа... защото в **шест дни** ГОСПОД направи небето и земята, морето и всичко, което е в тях, а на седмия ден си почина“ (Изх. 20:9-10). В подкрепа на еволюционното учение се правят опити дните от Сътворението да се представят като по-дълги периоди. При това стихът от Псалм 90:4 „...хиляда години в Твоите очи са като вчерашния ден, който премина“ произволно се замества в Бит. 1 като в математическа формула. (В Пс. 90 и във 2. Петр. 3:8 става въпрос за Бога като Вечния, който не се подчинява на хода на времето.) Тази „библейска“ математика води до еволюционно удължаване на времето 1:365 000, но трябва да я отхвърлим като небиблейска. Със същото право бихме могли да парафразираме Мат. 27:63, в резултат на което ще получим следното: „След 3000 години ще възкръсна.“ Някои критици често ни упрекват, че вярата, че Бог е създал Вселената за 6 дни, не е необходима за спасението. Тук бих попитал: Вярвате ли, че Иисус е възкръснал след 3 дни? Отговорът на този въпрос почти винаги е „Да“. Тогава продължавам: Фактът, че Иисус е възкръснал след 3 дни, също не е пряко свързан с моето спасение. Защо тогава да правим такива разлики по отношение на една и съща Библия? В едното вярваме, а на другото не се доверяваме? Някои други аргументи за седмицата на Сътворението и доводи против произволното преиначаване на дните в епохи от време са обсъдени по-подробно в Г2: 13-55.

3.10. *Има ли две противоречащи си едно на друго сведения за Сътворението?*

Първите две глави и други части от Библията се занимават с тематиката на Сътворението. Всички сведения за Сътворението се допълват и в целостта си дават едно подробно описание на творческите действия на Бога. При работата с Библията има две противопоставя-

щи се линии: вярно на Библията и критично отношение към нея. Решението в едната или другата посока става едва в Новия Завет при интерпретирането на възкресението на Иисус и Неговите чудеса. Разделянето на тези две напълно различаващи се разбирания на Писанието започва още в началото на Библията:

1. *Вярно на Библията схващане:* Сведенията за Сътворението според Бит. 1 и 2 (както всички други части на Библията, които според 2. Тим. 3:16 са написани под Божие водителство), не са написани по човешки, а сам Бог е източникът на тази информация. Нито един човек не е бил свидетел на творческите действия на Бога, и само Той, чрез откровенията Си, може да ни съобщи в каква поредица и според какви принципи е творил. В крещящо противоречие с това схващане е следващата идея.

2. *Критично схващане:* Тук сведенията за Сътворението в Бит. 1–2:3 и 2:4–2:25 трябва да се разделят и да се припишат на различни автори, Елоистите (нов източник) и Яхвистите (по-стар източник), които са променили собствените си възгледи за произхода на света и живота. След Вавилонския плен отделните части са обединени в общо произведение. За да се подкрепи тази хипотеза за два източника се изтъкват привидни противоречия и се постулира различно време на възникване на двата разказа. Двата главни аргумента, които се привеждат са:

а) Сведенията се различават по различните имена на Бога (Елохим, Яхве).
б) Текстовете си противоречат по реда на Сътворението: „Растения – животни – човек“ в първия разказ и и „човек – растения – животни“ във втория.

Срещу тези два аргумента на критичната хипотеза има важни доводи:

Към а): В Библията Бог ни се разкрива като Отец, Син

и Свети Дух с повече от 700 имена (виж също въпрос 2.3.), за да може да ни покаже многобройните Си качества. Да приписваме различните Божии имена на различни автори, по логиката на горното схващане, би означавало, че авторите трябва да са най-малко 700, (това е едно произволно допускане, което изобщо не съответства на цялостното свидетелство на Библията).

Към б): След Бит. 2:4 не започва друг разказ за Сътворението, който произхожда от друг източник, а просто се описва по-подробно един детайл – сътворението на човека по-подробно. Тук става въпрос за паралелен на Бит. 1–2:3 разказ, но с друга цел. Централната тема може лесно да се разпознае: „Как, къде, в какъв ред и в какво отношение един към друг е създал Бог първите хора?“ Този метод на разказване намираме и в други библейски сведения, където едно събитие първоначално се представя хронологично и в цялост, а при повторното разказване се набляга на по-важните детайли. В ст. 8 изрично се казва, че Бог **е насадил** градината. Насаждането на градина предполага вече съществуващи растения. След насаждането се казва: „И ГОСПОД Бог **направи** да расте от земята всяко дърво...“ (ст. 9). Това също не бива да се бърка със създаването на дърветата. Използваните думи за „насади“ и „направи да расте“, за разлика от използваните в Бит. 1, не са глаголи за творческо действие, защото те описват дейности, които изхождат от вече съществуващи неща. Интерпретацията на ст. 19 е също от голямо значение: ако той се разгледа изолирано и от него се извади заключение (нарушаване на принципа за тълкуване 4., вж. Приложение част II), може да се каже, че животните са създадени след човека. Ако се съобразим със силната антропоцентричност (насоченост на човека) на Бит. 2:7-25, тогава е ясно, че вече не става въпрос за момента на създаване на животните, а за изпробване на умствено-говорните способности на току-що създадения човек – как той ще назове животните. Подчиненото изречение цели само да наб-

легне на това, че изброените животни – забележително е, че се споменават предимно полски животни, които произхождат от един и същи ден на Сътворението като човека – също са произлезли от ръката на Твореца. В германският текст този контекст е изяснен чрез превеждането на еврейския текст от ст. 19 с две различни времена на глаголите („доведе“ в мин. св.; „беше създал“ в мин. предв.):

> „И ГОСПОД Бог, който беше създал от земята всички полски животни и всички небесни птици, ги доведе при човека, за да види как ще ги нарече“ (Бит. 2:19).

3.11. *Възможно ли е било да се поберат динозаврите в Ноевия ковчег?*

В 40 глава на книгата на Йов динозаврите не само се споменават, но дори са описани и подробности от устройството на телата им (ст. 15-18, 23):

> „Погледни сега веемота, който съм направил заедно с теб. Яде трева като вол. Ето, в слабините му е силата му и мощта му – в мускулите на корема му. Накланя опашката си като кедър, жилите на бедрата му са оплетени здраво. Костите му са *като* бронзови цеви, ребрата му са като железни лостове... Ако се разлее река, той не бърза да бяга, не го е грижа, ако и Йордан да се устреми в устата му.“

Лутер не е превел името на животното веемот, тъй като по негово време не е живяло животно, на което горното описание би подхождало. Силната опашка ни насочва към крокодил, но той е месояден и не съответства на горния текст. Друго голямо и живеещо предимно във водата животно, което да е тревопасно, е хипопотамът. Но неговата кандидатура също отпада, защото той има малка перкообразна опашка. Остават само онези гигантски животни от рода на динозаврите, на които

това описание подхожда точно. Книгата Йов принадлежи към най-старите книги на Библията, чието време на възникване обаче не е известно. Поради променената от Потопа земна повърхност с напълно различни планини, реки, езера и океани, споменаването на река Йордан в Йов 40:23 е ясно указание за времето след Потопа, в което все още са живели динозаври. Следователно, тези животни също би трябвало да са спасени с Ноевия ковчег. Възрастните животни биха заели доста място в ковчега, така че може да се предполага, че Ной е взел само млади екземпляри или яйца. Във времето след Потопа тези животни не са намерили вече подходящите природни и климатични условия, за които са били създадени, и в последствие са измрели. Това обяснение за края на динозаврите е много по-естествено от другите хипотези, измисляни в противоречие с библейските сведения.

3.12. *Коя е според вас научната аргументация, която най-добре доказва Сътворението и опровергава еволюционното развитие?*

Животът ни се разкрива в такива разнообразни форми, че дори едно просто едноклетъчно, при цялата си простота, е изградено толкова комплексно и целенасочено, както никое произведение на човешкия откривателски дух. За обяснението на живота и неговия произход има две принципно различни възможности: еволюция и сътворение. Според еволюционното учение животът се дефинира по следния начин:

> „Животът е едно чието материално явление, което трябва да може да се опише по физико-химичен път и се отличава от неживата природа по своята комплексност."

Междувременно срещу еволюционното учение бяха приведени важни доводи от много учени от различни области (например информатика, биология, астроно-

мия, палеонтология, геология, медицина). В основата на противоречието Сътворение – Еволюция стои един неразрешим спор, чиито причини са в различните тези-иси на двата модела (виж 3.1.). От тази патова ситуация би могло да се излезе само ако съществуваше една система, която да се ориентира единствено по научни експериментални закони. Тези закони трябва да се формулират категорично, така че един-единствен експериментално доказуем контрапример да доведе до оборване им. Ако това не стане, те получават значението на природни закони и придобиват голяма изразителна сила при преценката на все още непознати случаи. В този смисъл само експериментално доказаният закон за запазване на енергията става универсално приложим. Единственият по рода си полет до Луната стана възможен, защото при всичките необходими предварителни изчисления се изхождаше от строгото спазване на закона за запазване на енергията. Подобна изразителна сила и валидност имат и експерименталните закони на информацията, така че тук за първи път имаме възможността да достигнем до обоснована аргументация на нивото на природните закони. Материята и енергията са необходими основни величини на живота, но чрез тях не можем да направим разлика между живите и неживите системи. Основен белег на всички живи същества е съдържащата се в тях информация за основни жизнени процеси (реализиране на всички жизнени функции, генетична информация за размножението). Процесите на пренасяне на информацията играят основна роля при всичко, което живее. Например, когато насекомите пренасят полени на цветовете на растенията, това на първо място е процес на пренасяне на информация (генетична информация) – участвуващата материя тук не е от значение. С това животът в никакъв случай не е напълно описан, а е засегнат само един извънредно важен фактор.

Най-комплексната система за обработка на информа-

цията безспорно е човекът. Ако съберем заедно всички информационни процеси в човека, т. е., съзнателните (говор, информационно управление на волевите моторни движения) и несъзнателните (информационно-управляеми функции на органите, хормоналната система), то дневно се обработват около 10^{24} бита. Тази астрономическа стойност на количеството информация превишава цялото знание на човечеството, което е съхранено в библиотеките на света – 10^{18} бита, с около един милион пъти.

Ако разгледаме въпроса за произхода на живота от гледна точка на теорията на информацията, то при една система, която носи или преработва информация, са налице следните експериментални закони:

1. Няма информация без код.
2. Няма код без свободно и волево договаряне.
3. Няма информация без предавател.
4. Няма информационна верига, без в началото ѝ да стои разумна първопричина.
5. Няма информация без първоначален разумен източник, т. е., информацията по същество е величина, присъща на разума, а не на материята.
6. Няма информация без воля.
7. Няма информация без петте йерархични равнища:
– статистика (аспекти на честотата на срещаните знаци и пренасянето на сигнали)
– синтаксис (аспекти на кода и правила за образуване на изречението)
– семантика (аспекти на значението)
– праматика (аспекти на действието)
– апобетика (аспекти на резултата и целта).
8. Няма случайна информация (по-подробно в Г5: 94-177 и Г6: 77-94).

В противоречие с еволюционното учение, животът може да се дефинира по следния начин:

Живот = материална част (физични и химични аспекти)

\+ нематериална част (информация от разумен източник)

До днес всички концепции за автономно възникване на информацията в материята (например хиперцикъла на *Айген,* молекулярно-дарвинистичните опити на *Кюперс)* са се провалили. Непонятно е, че *М. Айген* още вярва, че някога ще може да обоснове с чисто материални процеси произхода на информацията: „Ние трябва да търсим един алгоритъм, едно природонаучно предписание за възникване на информацията“ („Стъпала към живота“, изд. Пипер, 1987, стр. 41). Неговото твърдение, че „информацията възниква от неинформацията“ (стр. 55), противоречи на всички експериментални закони и не се основава на реалността. Горните осем закона на информацията са били доказвани безброй пъти в практиката и досега не са били опровергани експериментално в нито една лаборатория по света. Така че логично е да се запитаме дали животът не произхожда от целенасочен творчески процес. За този принцип ни говори Библията. Необходимият от гледна точка на информатиката информационен източник за всяка информация е споменат в Библията още на първата страница: „В началото Бог създаде“ (Бит. 1:1). Еволюционното учение твърди още, че информацията в живите същества не се нуждае от предавател. Това твърдение се оборва категорично чрез ежедневното опитно потвърждаване на горните информационни закони. Информатиката ни дава днес най-силните аргументи за възникването на живите същества чрез Сътворение.

4. Въпроси относно спасението

4.1. *Как получаваме това благословение – чрез вяра или чрез дела?*

В НЗ намираме две твърдения, които на пръв поглед си противоречат:

а) *Спасение чрез вяра:* „И така, ние заключаваме, че човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона." (Римл. 3:28)
б) *Спасение чрез дела:* „Виждате, че чрез дела се оправдава човек, а не само чрез вяра." (Як. 2:24)

Според централната идея на Новия Завет вярата в Господ Иисус Христос има спасителна сила (Йоан 3:16; Марк 16:16; Деян. 13:39; Деян. 16:31). Тази спасителна вяра не се състои в считане на библейските факти за верни, а в личната връзка с Божия Син: „Който има Сина, има живота" (1. Йоаново 5:12). Който се обърне към Господ Иисус Христос, преживява най-голямата промяна в живота си. Това си проличава по начина на живот и делата на човека: „Ако Ме любите, ще пазите Моите заповеди" (Йоан 14:15) – „но и вие ще свидетелствате" (Йоан 15:27) – „търгувайте, докато дойда" (Лука 19:13) – „в усърдието не бъдете ленивци; *бъдете* пламенни по дух, като служите на Господа" (Римл. 12:11) – „на никого не връщайте зло за зло" (Римл. 12:17) – „обичайте неприятелите си" (Мат. 5:44) – „не забравяйте гостолюбието" (Евр. 13:2) – „не забравяйте *да вършите* добро и да разделяте с другите" (Евр. 13:16) – „Храни овцете Ми" (Йоан 21:17). Службата в името на Иисус и използването на дадените ни дарби е безусловно следствие на спасителната вяра. Тези действия в Новия Завет се наричат плодове или дела на вярата. Който не върши дела, е изгубен: „А този безполезен слуга хвърлете във външната тъмнина; там ще бъде плач и скърцане със зъби" (Мат. 25:30). В

контраст с делата на вярата, при делата на закона (Гал. 2:16) или „мъртвите“ дела (Евр. 6:1; Евр. 9:14) става дума за делата на тези, които не вярват. Тук също важи, че когато двама души правят едно и също нещо, то далеч не е еднакво. Контекстът на Яков 2:24 (виж точка б) показва, че вярата на Авраам е водела след себе си конкретни дела: той е послушал Бога, като е напуснал родината си (Бит. 12:1-6) и е бил готов да пожертва сина си Исаак (Як. 2:21). По същия начин делото на някогашната блудница Раав (Як. 2:25), а именно спасението на израелските съгледвачи в Ханаан е следствие на вярата в Бога (Иис. Нав. 2:11). Така става ясно, че делата са неотделими от вярата. Точно както човешкото тяло е мъртво без духа, така и вярата е мъртва без съпътстващите я дела (Як. 2:26). Горните стихове а) и б) не са в противоречие. Тук имаме случай на комплементарни твърдения, които се допълват (виж принципите за тълкуване 3. и 14. от Приложение, част II).

4.2. *Защо Бог е измислил метода на кръста за изкуплението? Не е ли бил възможен и друг метод?*

Разпъването на кръст не се споменава пряко в Стария Завет, но в пророчествата се срещат някои подробности, които се отнасят само до разпятието, като например Пс. 22:16: „прободоха ръцете ми и краката Ми“. Павел отнася старозаветния стих, че „обесеният (или прикован на дърво) е под Божие проклятие“ (Втор. 21:23) към разпнатия Иисус (Гал. 3:13). Възприетият от персите начин на умъртвяване е смятан от римляните за „най-жестокият и ужасният“ (*Цицерон*) и „най-позорният“ (*Тацит*). Кръстът е бил включен в Божия план; Иисус „издържа кръста, като презря срама“ (Евр. 12:2), „и стана послушен до смърт, даже смърт на кръст“ (Фил. 2:8). Възможността за друг вид смърт – пребиване с камъни, обезглавяване, отравяне, удавяне – би трябвало да се изключи чрез аналогията на падението и изкуплението: грехът дойде от дърво – дървото на познаването на до-

брото и злото (Бит. 2:17); затова и трябваше да се изкупи също на дърво: кръстът на Голгота е дървото на проклятието (Гал. 3:13). Иисус умира безславно, изключен от всякаква човешка общност. Той е проклет.

Мойсеевият закон осъжда грешника на проклятие. Това проклятие виси над всички хора след грехопадението. Иисус взима на Себе Си Божието проклятие вместо нас. Словото за кръста е спасителното послание за всички хора, които чрез греховете си са под проклятието.

Папа *Йоан Павел II* веднъж нарече Освиенцим „Голготата на 20-ти век". В този смисъл днес съществува едно богословско направление, което вижда Иисус в солидарност с всички други страдащи, измъчвани и убивани, които са страдали като Него и са умрели от ужасна смърт. Кръстната смърт на Христос не бива никога и по никакъв начин да се сравнява със смъртта на други хора, нито Неговият кръст – с кръстовете, които са били издигани в Йерусалим или Рим. Кръстът на Христос, Божия Син, е от друго качество, различно от това на всички други кръстове. Той е изстрадал не само несправедливостта на силните на деня, но **единствен** е понесъл Божия гняв срещу греха. Само Той е жертвеният Агнец, който като Заместник понася Божията присъда „за мнозина". Оттогава „словото на кръста" (1. Кор. 1:18) е център на християнското послание. Затова апостол Павел има да каже само едно: „...бях решил да не зная между вас нищо друго освен Иисус Христос, и то разпънат" (1. Кор. 2:2). *А. Л. Кохил* ни показва значението на кръста в една известна песен:

„Който погледне с вяра към Иисуса на кръста,
ще получи спасение в същия миг;
затова погледни към Него, Изпратения от Отца,
който заради теб пострада"[2]

[2] Превод от немски – бел. пр.

4.3. *Как е възможно Иисус да е умрял преди 2000 години за грехове, които извършваме сега?*

Божият спасителен план за падналия човек е съществувал още преди създаването на света (Ефес. 1:4), защото, давайки свобода на човека, Бог не само е имал предвид грехопадението, но дори го е предвидил. Бог би могъл да извърши спасението чрез Господ Иисус Христос както веднага след грехопадението, така и накрая на в световната история; важното е, че това става *веднъж* (Евр. 9:28). В първия случай цената за греха е платена предварително, а във втория случай това става с обратно действие. В търговската практика са познати и двата случая: предварително плащане и отложено плащане. В Своята мъдрост Бог е определил „оптималния момент". Предвид на това в Посланието към галатяните се казва (4:4): „когато се изпълни времето, Бог изпрати Сина Си." Хората, които са живели преди идването на Иисус и са спазвали тогавашните Божии указания за спасение, са спасени чрез жертвата на Голгота по същия начин, както и тези, които са родени след това, и са приели евангелието (Евр. 9:15). В Римл. 5:8 е изразен времевия аспект на извършеното за нас спасение: „Бог доказа Своята любов към нас в това, че когато бяхме още грешници, Христос умря за нас".

По времето на Авраам или Йов законът все още не е съществувал. Тези хора са действали според своята съвест и са се доверявали на Бога. Той им е вменил това за праведност (Римл. 4:3). По времето на Давид заповедите от Синай са съществували отдавна. Те са били мерилото за праведността пред Бога; греховете са били изкупвани чрез жертви на животни. Но жертвените животни не са могли да покрият греха (Евр. 10:4); те просто са били указание за идващата жертва на Иисус. По тази причина Той е наречен „Божият Агнец, който взема греха на света" (Йоан 1:29). Едва чрез Неговата жертва е извършено окончателното покриване на вината. Ние живеем във времето на изпълнената жертва.

Затова праобразите (жертвите на животни) вече са отменени и ние получаваме прошка въз основа на вече извършената истинска жертва.

4.4. *Не би ли било по-ефективно, ако Иисус беше страдал само за греховете на хората, които молят за прошка, а не за греховете на целия свят?*

Според Божия закон за греха се полага смъртна присъда (Римл. 6:23). Нека си представим, че въз основа на благовестието за Иисус Христос в цялата световна история се е обърнал само един човек, тогава цената за греха на този единствен човек също би била смърт. Авторът се присъединява към мисълта на *Херман Бецел,* че любовта на Иисус е била толкова голяма, че Той би провел тази спасителна акция дори и за един единствен покаял се човек. От друга страна извършеното спасително дело е от такава величина, че е достатъчно за всички хора. Затова Йоан Кръстител казва: „Ето Божият Агнец, който взема греха на света“ (Йоан 1:29). Прощение може да приеме всеки, който желае. Следващата случка би могла да ни изясни това по-нагледно:

Един заможен ирландски земевладелец веднъж изнесъл на работещите в неговите имоти доста оригинална проповед. Той оповестил на всички важни места из обширните си земи следното съобщение:

> „В идващия понеделник във времето от 10 до 12 часа ще се намирам в бюрото в резиденцията си. В това време съм готов да изплатя всички дългове на моите работници. Носете неплатените сметки.“

Това необикновено предложение дни наред било тема за разговори. Някои мислели, че това е лоша шега, други, че има някаква умисъл, защото никога досега не им било предлагано такова нещо. Обявеният ден дошъл. Събрало се множество хора. Точно в 10 часа

господарят влязъл в бюрото си. Никой не се осмелявал да пристъпи. Хората обсъждали истинността на подписа и мотивите на шефа. Най-накрая в 11 и половина пристигнала една възрастна двойка. Възрастният човек с вързоп сметки в ръка попитал с треперещ глас дали тук се плащат сметките. Подиграли му се: „Досега нищо не е платено!“ Друг казал: „Още никой не е опитал, но ако той наистина го прави, тогава елате бързо и ни кажете“. Въпреки това двамата старци се осмелили. Те били посрещнати с радост. Всички суми били събрани и те получили от господаря си подписан чек за цялата сума. Когато, изпълнени с благодарност, те искали да излязат навън, господарят казал: „Моля, останете до 12 часа вътре, докато затворя бюрото.“ Двамата старци посочили чакащата отвън тълпа, която искала да чуе от тях за случилото се, дали предложението е истинско. Получили твърд отказ: „Вие повярвахте на думите ми, и тези, които са отвън, трябва да направят същото, ако искат да им се изплатят задълженията. Предложението на господаря важало за всички негови хора и неговите пари били предостатъчни за изплащането на всички дългове. Без задължения останала само възрастната двойка, която се доверила на думите му.“ (източник: *Ф. Кьониг,* „Това се отнася за теб“, стр. 127 и нататък, със съкр.)

По същия начин смъртта на Иисус е достатъчна за изкуплението на всички хора: „И така, както чрез едно прегрешение (на Адам) *дойде* осъждането на всички хора, така и чрез едно праведно дело (на Иисус) *дойде* на всички хора оправданието, *което докарва* живот“ (Римл. 5:18). Спасителното предложение важи за всеки и затова може да се проповядва на всеки човек. Но се спасяват само тези, които се осмелят да повярват на думите на Иисус и лично Го приемат.

4.5. *Въз основа на жертвената смърт на Иисус Христос Бог предлага прощение на греховете на всички*

хора. Защо тогава Бог да не даде генерална амнистия за всички?

Въз основа на жертвената смърт на Иисус Бог предлага на всички хора спасението, затова апостол Павел така всеобхватно проповядва пред Ареопага: „Бог, без да държи сметка за времената на невежеството, сега заповядва на **всички хора навсякъде** да се покаят“ (Деян. 17:30). Вече не е нужно никой да погива поради грехопадението. Щом като е могло да бъде простено на Павел, който е искал да унищожи Христовата църква, колко повече на всеки друг. От двамата престъпници, разпънати заедно с Господ Иисус, се е спасил този, който е признал пред Него вината си. Другият е отхвърлил Иисус и Му се е подиграл, и с това е останал в греховете си. Виждаме, че Бог не дава генерална амнистия, а действа според свободното решение на всеки отделен човек:

> „Призовавам небесата и земята за свидетели против вас днес, че положих пред вас живота и смъртта, благословението и проклятието. Затова, избери живота, за да живееш, ти и потомството ти“ (Втор. 30:19).
>
> „А на този народ да кажеш: Така казва ГОСПОД: Ето, полагам пред вас пътя на живота и пътя на смъртта“ (Ерем. 21:8).

На този, който действително търси прощението, то ще се даде въпреки големите му прегрешения: „Ако са греховете ви като пурпур, ще станат бели като сняг...“ (Исая 1:18). Това може да се обясни и така: човекът не погива поради греха си, а поради волята си, т. е. поради нежеланието да се покае. В небесата при Бога има само доброволци, никой не бива настанен там насила.

4.6. *Според мен, има възможност за спасение и след*

смъртта. Божията благодат би трябвало да е по-голяма от това, което казвате.

Този въпрос се поставя доста често, когато наистина се тревожим за спасението на хора, които са били наши близки. На практика изникват доста въпроси: какво става с хората, които са чули за Иисус по разводнен или изопачен начин? Какво става

– с тези, които в своите църкви са получили като християнско послание едностранни, често политически ориентирани представи, и в които темата християнство е доста неясна?
– с тези, които имат документ, че са християни, но са живели не така, както казва Библията?
– с тези, при които евангелизационните ни усилия са останали напразни, защото не сме намерили правилния подход към сърцата им или защото те не са приели евангелието?
– с тези, които са били възпитани в съзнателен атеизъм или в секти с погрешни учения?
– с многото млади хора, на които в часовете по религия в училище им се преподава за привидната недостоверност на Библията, и които по тази причина никога повече в живота си няма да се занимават с въпросите на вярата?
– и накрая, с хората, които никога не са имали възможността да попаднат в зоната на влияние на евангелието?

Тези въпроси предизвикват много размишления и водят до различни неправилни отговори, които се основават или на спасение след смъртта, или изобщо изключват възможността за погибел и смърт. Тук ще спомена само някои от взаимно противоречащите си идеи.

1. *Всеопростителите* твърдят, че след едно ограничено време на осъждане всички, без изключение, ще бъ-

дат спасени. Както *Сталин* и *Хитлер*, така и спиритистите и нихилистите (по-подробно в Г3: 69-71).

2. Според *католическото схващане* вярващите, които се нуждаят от очистване, ще отидат в чистилището, преди да бъдат допуснати на небето. Това учение е основано от *Августин* и папа *Григорий Велики*. Допускането, че страданията на „бедните души" в чистилището могат да се съкратят чрез ходатайствените молитви на живите, е довело до възникването през Средновековието на практиките да се отслужват литургии за мъртвите и да се принасят молитви за прошка на греховете им. Празникът Задушница има същия произход.

3. *Мормоните* вярват, че съществува възможността техни членове да се кръщават на мястото на вече починали, за да могат по този начин да се спасят невярващи дори и от предни поколения.

4. Според учението на *свидетелите на Йехова,* за хората няма нито рай, нито ад. Те считат, че за техните последователи ще има нова земя, вместо вечно общение с Бога и Неговия Син Иисус Христос в небесата. Другите остават в гроба или могат да излязат на свобода чрез така наречената „изкупителна жертва".

5. *Новоапостолската църква* е въвела „служба за мъртвите", при която самозваните апостоли считат, че могат да въздействуват и в света на мъртвите. Тяхното спасение се осъществява от починалите вече апостоли, които продължават „спасителната си работа" в задгробния свят.

6. Други групировки застъпват учението, според което починалите вярващи в Христос отиват на небето, а невярващите биват окончателно унищожени, така че престават да съществуват.

7. Едно друго схващане се основава на стиха в 1. Петр. 3:18-20, от който някои тълкуватели извеждат заключението, че ще има проповядване в царството на мъртвите с цел спасение. (По-подробно в Г3: 63-90.)

Всички тези схващания се опитват – несъмнено с добри

намерения – да дадат надежда на споменатите по-горе групи хора. Но тези спекулации изобщо не могат да ни помогнат, затова ние ще попитаме Този, който единствен може да ни помогне: Бог с Неговото слово. Нека се опитаме с помощта на библейските текстове да проверим дали съществува възможност за спасение след смъртта. Тъй като тук става дума за извънредно важен въпрос, можем да изходим от това, че Бог няма да ни остави в неизвестност за него (сравни тезис 5.2. от Сведенията на Библията в Приложението, част I). Също така Библията ще ни помогне да разпознаем лъжеучителите, за да не бъдем заблудени от техните учения.

1. След смъртта идва съд. Всички представи, според които след смъртта човек има възможност да се спаси, в светлината на Библията се разкриват като заблуда и човешка фантазия, защото „... на хората е определено веднъж да умрат, а след това – съд“ (Евр. 9:27). Това се отнася както за хора, които под някаква форма са дошли в съприкосновение с Божието послание, така и за такива, които никога не са го чули: „Понеже ние всички ще застанем пред Христовото съдилище“ (Римл. 14:10). Този съд Бог е предоставил на Своя Син. Няма да се съди това, което е станало отвъд границата на смъртта, а делата ни тук и днес: „Защото всички ние трябва да се явим пред Христовото съдилище, за да получи всеки според това, което е правил в тялото – било добро или зло“ (2. Кор. 5:10). От този съд не е изключен никой: вярващи, безразлични, свободомислещи, заблудени, езичници... Накратко казано, целият свят ще се яви на съд (Деян. 17:31).

2. Критериите за съда. В критериите за Божия съд няма и следа от произвол: никой не се предпочита или ощетява (1. Петр. 1:17; Римл. 2:11). Бог ни е известил Своите критерии. Ние ще бъдем съдени според библейската мярка: „...словото, което говорих, то ще го съди в последния ден“ (Йоан 12:48). Нека обобщим най-важните критерии на Светото Писание:

а) *Според Божията справедливост:* Можем да бъдем сигурни, че „наистина Бог няма да извърши беззаконие, нито Всемогъщият ще изкриви съда“ (Йов 34:12), защото Той е справедлив съдия (2. Тим. 4:8). Няма да има никакви извъртания и изопачения, защото истината и справедливостта ще се изявят в пълна светлина: „Господи Боже Всемогъщи, истинни и праведни са Твоите присъди“ (Откр. 16:7).

б) *Според мярката на това, което ни е поверено:* Нито един човек не е еднакъв с друг и на всекиго е поверено нещо различно. Езичниците, до които евангелието не е достигнало, имат минимални познания за Бога, изхождащи от творението (Римл. 1:20) и от тяхната съвест (Римл. 2:15). Един богат човек има на разположение повече възможности да подкрепи разпространението на евангелието, отколкото един беден. Надареният с интелектуални способности има особена отговорност. Има разлика между този, който живее при диктатура с многобройни ограничения, и този, който може да действува в свободна страна. Господ казва в Лука 12:48: „И от всеки, на когото много е дадено, много и ще се изисква; и на когото много са поверили, от него повече ще се изисква.“

в) *Според нашите дела:* Бог познава делата на всеки един от нас и ще въздаде на всеки според делата му (Римл. 2:6). Дела са както извършените ни действия (Мат. 25:34-40), така и неизвършените (Мат. 25:41-46). Действията на всички хора са записани в Божиите книги и въз основа на тях ще бъдат съдени (Откр. 20:12-13).

г) *Според нашите плодове:* Това, което правим в името на Иисус (Лука 19:13) – нашето поведение, нашите действия – е обозначено от Библията като нетленен плод (Йоан 15:16). Той е основният критерий за преценката в съда (Лука 19:16-27). Когато всички мъртви дела изгорят, трайното ще бъде възнаградено (1. Кор. 3:14).

д) *Според нашата любов:* Любовта е един особен плод, защото е най-големият от всички (1. Кор. 13:13). Тя е изпълнението на закона (Римл. 13:10). Тук се има предвид това, което правим в любовта си към Бога (Мат. 22:37) и любовта към Иисус Христос (Йоан 21:15). Самопожертвователната любов се отличава от любовта по сметка: „Защото, ако любите онези, които любят вас, каква награда имате?“ (Мат. 5:46). Фарисеят Симон поканил Иисус в своята къща, без дори да Му даде вода да си измие краката (Лука 7:44). Грешницата обаче помазала краката Му със скъпоценно миро (Лука 7:44). Тя била получила прощение за много повече грехове, и затова отдала на Господ много повече любов (Лука 7:47). Любовта е плод на Духа (Гал. 5:22); тя има вечно значение.

е) *Според нашите думи:* Според казаното от Иисус нашите думи имат решаващо значение за вечността. Този аспект на съда може би осъзнаваме в най-малка степен: „И казвам ви, че за всяка празна дума, която кажат хората, ще отговарят в съдния ден. Защото от думите си ще се оправдаеш и от думите си ще се осъдиш“ (Мат. 12:36-37).

ж) *Според нашата отговорност:* Ние сме призвани към отговорност според сътворената структура на личността ни. Бог ни е дал голяма свобода да носим тази отговорност. Също и в случаи на заблуда ние сме отговорни за нашите действия. Въпреки че неподчинението на Адам е станало не по негова воля, а чрез заблуда, той е трябвало да понесе последиците. Тъй като заблудите във вярата водят към погибел, библейските предупреждения в това отношение са много настойчиви (напр. Мат. 24:11-13; Ефес. 4:14; Ефес. 5:6; 2. Тим. 2:16-18). По тази причина лъжеучителите в сектите не бива да бъдат подценявани за последиците от техните действия.

з) *Според отношението ни към Иисус Христос:* Нашето лично отношение към Божия Син е решаващи-

ят момент: „Който вярва в Сина има вечен живот; но който не се покорява на Сина, няма да види живот, а Божият гняв остава върху него“ (Йоан 3:36). Грехът е донесъл проклятие на всички хора (Римл. 5:18). Единственият изход е нашата връзка с Христос: „И така, сега няма никакво осъждане за онези, които са в Христос Иисус“ (Римл. 8:1).

3. Присъдата в съда. Всеки отделен човек ще бъде съден индивидуално, според гореспоменатите критерии. Няма да бъде пропуснат нито един аспект в живота на човека. Какво ще гласи крайната присъда? Ще има разделение на хората на две, формулирано от Иисус по следния начин: „Влезте през тясната порта, защото широка е портата и пространен е пътят, който води към погибел и мнозина са онези, които минават през тях. Понеже тясна е портата и тесен е пътят, който води към живот и малцина са онези, които ги намират“ (Мат. 7:13-14).

Няма никакъв „среден път“ за нерешителните и няма никакво неутрално място между небето и ада. Накрая – както вече виждаме и в този живот – ще различаваме само спасени и погинали. На едната група Господ ще каже: „Елате вие, благословени от Отца Ми, и наследете царството, приготвено за вас от създаването на света“ (Мат. 25:34), а другите ще чуят: „Не ви зная откъде сте... махнете се от Мен всички вие, които вършите неправда“ (Лука 13:25-27). В последната група влизат не само невярващите и езичниците, но и хора, които са знаели за посланието на Иисус, но не са Му служили в послушание. Те ще казват учудено: „Ядохме и пихме пред Теб и по нашите улици си поучавал“ (Лука 13:26).

4. Нашите позиции. Според Библията, след смъртта няма никакви възможности за спасение. Решението трябва да се вземе в този живот, затова Господ Иисус казва: „Борете се да влезете през тясната врата“ (Лука 13:24). В съда ще бъдат отворени книгите, съдържа-

щи всички подробности на нашите дела (Откр. 20:12). Блажени са тези, чиито имена са записани в книгата на живота. Нехристиянските религии нямат никаква спасителна сила. Как ще бъдат спасени хората, които никога не са чували спасителното послание, но са се стремели към Бога (Деян. 17:27) и към вечния живот (Римл. 2:7), това не знаем. Но за нас, които сме чули евангелието, няма никакво извинение, никакво измъкване (Евр. 2:3), ако не приемем спасението. Ние сме имали възможността да се спасим. Как се приема това спасение, е обяснено подробно в Приложението, част I, т. 10).

4.7. *Какво става с децата, които са умрели твърде рано, за да могат да вземат някакво решение? Какво става с пометнатите и душевно болните? Те изгубени ли са?*

В основата на този проблем лежи въпросът, от кой момент нататък зародишът става човек. Ако вярваме на светските мнения, добиваме впечатлението, че това зависи от произволните индивидуални схващания или държавни законодателства. Търсейки надеждни критерии за началото на човешкия живот, нека видим какво казва Библията по този въпрос. Ние ставаме индивидуални личности след сливането на мъжкото семе с женската яйцеклетка. При развитието на всеки ембрион имаме работа с прякото действие на Твореца: „Ти си образувал вътрешностите ми, създал си ме в утробата на майка ми. Ще Те славя, защото съм страшно и чудно направен, чудни са делата Ти и душата ми много добре знае *това*“ (Пс. 139:13-14). При посвещаването на Еремия, Бог казва, че го е видял като личност далеч преди неговото раждане и му е поверил избраната от Него задача: „Преди да те образувам в корема, те познах и преди да излезеш от утробата, те осветих; поставих те за пророк на народите“ (Ерем. 1:5).

Ние твърдим: Човекът е индивид още от самото начало и, според многобройните библейски текстове, (на-

пр. Лука 16:19-31; Евр. 9:27), той е вечно творение, чието съществуване никога не престава. Но къде отива човекът, след като е прекрачил прага на долината на смъртта? Отговорът е еднозначен при тези хора, които са чули евангелието и са били в състояние да вземат решение. Божията воля е също недвусмислена: „Господ... дълго ни търпи; понеже не иска да погинат някои, но всички да достигнат до покаяние“ (2. Петр. 3:9). Спасението и погибелта зависят само от нашата воля. Ние имаме свободата да тръгнем към небето или към ада. Двата пътя са предоставени на нашия избор (Втор. 30:19; Ерем. 21:8).

Споменатите в горния въпрос групи хора нямат възможността да вземат това жизнено важно решение. Според едно средновековно лъжеучение се е смятало, че душите на некръстените деца след смъртта им отиват в погибел. Тук се касае за небиблейското учение, че кръщението спасява кърмачетата. Според централните библейски тези спасителна сила има не кръщението, а вярата в Господ Иисус Христос (Деян. 16:31). За отговор на горния въпрос кръщението няма да ни помогне, защото при пометнатите това е невъзможно. Отговора намираме в Божиите норми: „Наистина Бог няма да извърши беззаконие, нито Всемогъщият ще изкриви съда“ (Йов 34:12), защото Неговите присъди са абсолютно справедливи (Откр. 16:7) и ще бъдат извършени, без да се взема предвид светското положение на дадената личност (1. Петр. 1:17; Римл. 2:11). Трябва да бъдем сигурни, че гореспоменатите хора няма да погинат. Те самите не носят никаква вина за съдбата си. Когато при Господ Иисус били доведени малки деца (дори и кърмачета), неговите ученици видели в това ненужно натоварване на своя Учител, който и без това имал тежък ден. Но тъкмо при тези обстоятелства Иисус посочва по забележителен начин децата като наследници на Небесното царство: „Оставете дечицата да дойдат

при Мен и не ги спирайте, защото на такива е Божието царство“ (Марк 10:14).

4.8. *Длъжен ли е бил Юда да предаде Иисус, за да се осъществи спасението?*

Трябва да напомним, че спасението се е осъществило не чрез Юда, а чрез Иисус. Смъртта на Господ Иисус е била необходима, за да бъде изработено спасението за хората. Един абсолютно Безгрешен е трябвало да понесе върху Себе Си присъдата над греха вместо грешниците. Според Божия план Той „беше предаден за нашите прегрешения и беше възкресен за нашето оправдание“ (Римл. 4:25). При разпятието са участвали чрез намерения и дела много хора – както римляни, така и юдеи: Синедрионът на Израел (Марк 14:64), събраното човешко множество (Йоан 19:7; Деян. 13:28), Пилат (Марк 15:15) и римските войници (Марк 15:24). Юда също е бил пряк участник чрез предателството си. Това не е било „Божествено принуждение“ за него, а собственото му свободно решение. Това, че Господ Иисус е предвидил свободните действия на Юда (Йоан 13:21-30) и че това е описано подробно в СЗ чрез пророците (Зах. 11:12-13), се основава на Божието всезнание, а не на Неговата принуда. Мотивите на Юда не могат да се разберат еднозначно от библейските текстове. *Хайнрих Кемнер* формулира дори възможността Юда да е искал нарочно да доведе Господ Иисус до такава стресова ситуация, за да може Той най-после да демонстрира силата Си на Израел. Юда изобщо не е могъл да си представи, че Иисус без всякаква съпротива ще допусне да бъде умъртвен. Въпреки че много хора са участвували пряко в убийството на Иисус, те не са същинските виновници, защото Иисус е умрял заради греховете на цялото човечество. Всеки един от нас е участник в смъртта на Иисус, защото „Той беше прободен заради нашите престъпления, беше съсипан заради нашите беззако-

ния; върху Него *дойде* наказанието, докарващо нашия мир, и с Неговите рани ние бяхме изцелени“ (Ис. 53:5).

Отричането на Петър от Иисус пред една незначителна слугиня може да се сравни с предателството на Юда. Съществената разлика между тези двама души се състои не в техния грях, а в покаянието. Тъй като Петър се е покаял за своето отричане, той получава прошка (2. Кор. 7:10: „Защото скръбта по Бога води до спасително покаяние, за което не съжаляваш; но скръбта на света докарва смърт“). Юда също би получил прошка, ако я беше потърсил на правилното място – при Иисус. Юда не се е върнал при своя Господар, затова остава „горко-то“ за неговите дела: „Човешкият Син наистина отива, както е било определено, но горко на този човек, чрез когото се предава!“ (Лука 22:22).

4.9. *Мога ли да родя дете, след като знам, че вероятността то да бъде изгубено е 50%? (въпрос на млада жена, наскоро повярвала)*

Много съпружески двойки не искат да имат деца с оглед на нарастващото замърсяване на околната среда или заплахата от война при днешния потенциал на въоръженията. Сега в ГФР имаме отрицателен прираст на населението, което към края на века ще намалее с около два милиона – от 61 на 59 милиона. *Лутер* ни разкрива един друг възглед, в отговор на известния въпрос какво би направил, ако знаеше, че утре светът ще загине: „Бих посадил едно ябълково дръвче.“

Горният въпрос изразява голямото съзнание за отговорността, която не само че се съобразява с вечността, но ѝ дава приоритет. За да му дадем отговор, трябва най-напред да изясним други два въпроса: какво казва Библията относно броя на децата и тяхното спасение. Според реда на Сътворението ние сме създадени мъж и жена. Първата получена от Бога заповед към човека гласи: „Плодете се и се множете“ (Бит. 1:28); тя ни-

кога не е отменяна. Способността да се раждат деца е също Божи дар, както и самите деца: „Ето, наследство от Господа са синовете и награда *от Него* е плодът на утробата“ (Пс. 127:3). На многото деца се гледа като на особена благословия: „Блажен човекът, който е напълнил колчана си с тях (с децата) (Пс. 127:5). Жена ти ще бъде като плодоносна лоза вътре в дома ти, синовете ти – като млади маслини около трапезата ти. Ето така ще се благослови човекът, който се бои от Господа“ (Пс. 128:3-4). Бог не само ни подарява деца, но Неговата воля е те да дойдат при Него:

> „Затова да вложите тези Мои думи в сърцето си и душата си и да ги вържете като знак на ръката си, и да бъдат като превръзки над очите ви. Да учите на тях синовете си, като говорите за тях – когато седиш в къщата си, когато ходиш по пътя, когато лягаш и когато ставаш“ (Втор. 11:18-19).

Ако следваме тези Божии съвети, резултатът няма да закъснее: „Възпитавай детето в пътя, по който трябва да върви, и няма да се отклони от него дори когато остарее“ (Пр. 22:6). При такова възпитание децата приемат вярата и се спасяват. Има и едно богато Божие благословение: „Аз обичам тези, които ме обичат, и които ме търсят, ще ме намерят“ (Пр. 8:17). Бог има особена любов към младежите, които се обръщат към Него: „Помня ти верността ти, когато беше млада, любовта ти, когато беше невяста – как Ме следваше в пустинята, в незасята земя“ (Ерем. 2:2).

Като вярващи ние трябва да раждаме децата си с увереността, че възможността те да погинат в никакъв случай не е 50:50. Те имат Божието благословение, ако ги възпитаваме библейски. Опитът на много вярващи семейни двойки доказва, че децата им намират пътя на вярата, ако от малки ги наставляваме в Библията.

4.10. *В Библията пише, че Бог предопределя съдбите*

на хората. Можем ли тогава да говорим за свободна воля, след като решенията за спасение или погибел са взети отдавна?

Основни представители на учението за предопределението са *Калвин* и *Августин*. То твърди, че Божественото предопределение определя хората за вяра или неверие, спасение или погибел. Заради тази двойна възможност говорим за „двойно предопределение". Нека видим какво казва Библията по този въпрос.

В отговорите на горните въпроси беше изтъкната преди всичко свободата на човека относно неговото решение. Това би могло да създаде впечатлението, че единствено човекът е активната страна, а Бог – пасивната. Това обаче не е в духа на Библията. В Римл. 9:16-18 четем: „И така, не зависи от този, който иска, нито от този, който тича, а от Бога, който показва милост. ... И така, към когото иска, Той показва милост, и когото иска, закоравява." Тук ударението пада недвусмислено върху Божието действие. Човекът се намира също така в активната и свободно формираща ръка на Твореца, подобно глината в творящата ръка на грънчаря: „Но, о, човече, кой си ти, че да отговаряш против Бога? Направеното нещо ще каже ли на онзи, който го е направил: Защо си ме направил така? Или грънчарят няма ли власт над глината, от една и съща буца да направи един съд за почтена *употреба,* а друг – за непочтена *употреба?*" (Римл. 9:20-21). Така че ние нямаме никакви заслуги за спасението. Свободното решение на човека е неотделимо от Божия свободен избор. Идеята за предопределението може да се докаже със следните библейски стихове:

Мат. 22:14: „Защото мнозина са призвани, а малцина – избрани."
Йоан 6:64-65: „Но има някои от вас, които не вярват. Защото Иисус отначало знаеше кои са невярващите и кой е този, който щеше да Го предаде. И каза: Затова

ви казах, че никой не може да дойде при Мен, ако не му е дадено от Моя Отец."
Ефес. 1:4-5: „... както (Бог Отец) ни е избрал в Него (Иисус) преди основаването на света, за да бъдем свети и без недостатък пред Него в любов; като ни е предопределил да бъдем осиновени за Него чрез Иисус Христос, по благоволението на Своята воля."
Римл. 8:29-30: „Защото, които предузна, тях и предопредели *да бъдат* съобразни с образа на Неговия Син, за да бъде Той първороден между много братя; а които предопредели, тях и призова, а които призова, тях и оправда, а които оправда, тях и прослави."
Деян. 13:48: „И езичниците, като чуха това, се радваха и славеха Господното слово; и повярваха всички, които бяха определени за вечен живот."

Относно библейското разбиране за предопределението от основополагащо значение са следните аспекти:

1. *Моментът:* Предопределението става при всички положения далеч преди нашето съществуване: преди създаването на света (Ефес. 1:4), преди зачеването (Ерем. 1:5) и от самото начало (2. Сол. 2:13).

2. *Служението:* Предопределението се съдържа в служението за Бога. Например Бог определя Соломон, за да построи храма (1. Лет. 28:10), рода Леви – за свещеническа служба (Втор. 18:5). Иисус определя ученици за апостоли (Лука 6:13; Деян. 1:2), Павел става „избран съд" за мисионер след езичниците (Деян. 9:15). Всички вярващи са предопределени да принасят плод (Йоан 15:16).

3. *Без оглед заслугите на личността:* Предопределението не става според човешките заслуги и мерки. Бог гледа много повече на нищожното: Израел е най-малкият народ (Втор. 7:7), Мойсей не е никакъв оратор (Изх. 4:10), Еремия се смята за твърде млад (Ерем. 1:6), към

Христовата църква принадлежат най-вече незначителните в този свят (1. Кор. 1:27-28).

4. *За спасение, а не за погибел:* Какво е Божието намерение за човека – спасение или погибел? Бог недвусмислено открива Своето намерение спрямо нас: „Както пастирът издирва стадото си, когато се намира сред разпръснатите Си овце, така и Аз ще издиря овцете Си, и ще ги спася от всичките места, където бяха разпръснати в облачния и мрачен ден“ (Езек. 34:12). Иисус обобщава причината за Своето идване на този свят с думите: „Човешкият Син дойде да спаси погиналото“ (Мат. 18:11). Чрез Иисус Бог сам търси хората, предопределени за вечния живот. Божията воля за спасение е насочена към цялото човечество: „... който (Бог) иска да се спасят всичките хора и да дойдат до познаването на истината“ (1. Тим. 2:4). Тази Негова воля е разкрита и в 1. Сол. 5:9: „Защото Бог ни е определил не за гняв, а за да придобием спасение чрез нашия Господ Иисус Христос“. Между спасение и предопределение в Писанието откриваме здрава и неделима връзка, докато между проклятието и предопределението не намираме такава. Следователно Бог не предопределя никого за погибел. Бог закоравява сърцето на фараона едва въз основа на упоритото му езическо поведение, и в никакъв случай това не е предопределено от рождението му. Библията непрекъснато свидетелства, че има едно „твърде късно“, но тя никъде не учи, че има предопределение за ада. С убийството на Йоан Кръстител Ирод преминава тази граница, така че Иисус вече не му отговаря (Лука 23:9).

Ние смятаме, че е вярно и едното, и другото (твърдения които се допълват!): Бог определя човека за спасение. Когато блудният син решава: „Ще стана да отида при баща си“ (Лука 15:18), баща му излиза да го посрещне и го приема (Лука 15:20). Когато приемем спасението като наше свободно решение, чрез нас се осъществява Божието благословение: „Наистина те въз-

любих с вечна любов“ (Ерем. 31:3), и те избрах преди създаването на света (Ефес. 1:4). Преди ние да се решим за Бога, Той отдавна се е решил за нас. Бог очаква и уважава свободното ни решение; но без Неговата милост не е възможно никакво приемане (Римл. 9:16). При колко хора Божието предопределение (Фил. 2:13) и свободната човешка воля сочат в една посока (Фил. 2:12), знае само Господ.

4.11. *Можете ли научно да докажете, че има ад?*

Науката има своите граници, които са твърде ясни, но за съжаление доста често се прекрачват. Възможностите за познание и обяснение достигат дотам, докъдето можем да измерваме процесите в материалния свят. Там, където те нито могат да се измерват, нито да се изразят в числа, науката е безпомощна. По тази причина естествените науки не бива да прекрачват тези граници, иначе престават да бъдат науки и се превръщат в спекулации. Така че науките не дават информация за произхода или края на този свят. Също така, по въпросите за отвъдния свят не можем да очакваме отговори от науката.

Щом като науката не може да ни каже нищо за съществуването на ада, има едно своеобразно място, откъдето можем да почерпим сведения за това: Голготският кръст ни сочи реалността на небето и ада. Кръстът е най-добрият тълкувател на Писанието. Ако хората достигаха небето като на поточна линия, то той би бил излишен. Ако имаше друга религия или някакъв друг път за постигане на спасението, Бог не би умъртвил по този начин любимия Си Син. Това ясно показва, че наистина има ад. Господ Иисус е направил всичко, за да можем да избегнем ада. Без делото на Голгота всички ние бихме отишли в погибелта (Римл. 5:18). Бихме могли да обобщим кръста с едно изречение: „Там Божият Син ни спаси от ада.“ Няма нищо по-велико от Голгота, което да е направено за човека. Господ Иисус проповядва на-

стойчиво за любовта и милостта, благостта и справедливостта, приканващи към небето, но за ада Той говори с особена сериозност. Нарича го „външната тъмнина“, място, „където червеят им не умира и огънят не угасва“ (Марк 9:44) и „вечно наказание“ (Мат. 25:46). Знаейки тази реалност, Той ни предупреждава с нарастваща настойчивост, за да не попаднем там:

> „Ако дясното ти око те съблазнява, извади го и го хвърли от себе си; защото по-добре е за теб да погине една от частите ти, а не цялото ти тяло да бъде хвърлено в пъкъла“ (Мат. 5:29-30).
>
> „...по-добре е за теб да влезеш в живота куц или недъгав, отколкото с две ръце или с два крака да бъдеш хвърлен във вечния огън“ (Мат. 18:8).

5. Въпроси относно религиите

Същност на религиите: Творението достатъчно говори на всекиго за своя Творец (Римл. 1:19-21). След грехопадението съвестта ни свидетелства за това, че сме отделени от Бога, тъй като се чувстваме гузни и виновни. „... те (езичниците) доказват, че действието на закона е написано на сърцата им, за което свидетелства и тяхната съвест, а мислите *им* една друга се обвиняват или извиняват“ (Римл. 2:15). В мисленето и желанието си всички хора са търсили обратната връзка с Бога и по този начин са възникнали многобройни религии. Думата религия произхожда от латинското „ре лигио“ (= съвестност, страх от Бога), което произхожда от глагола ре – лигиаре (= правя обратна връзка, свързвам отново). По същество опитите да бъде възстановена тази връзка при всички религии се характеризират със следното: чрез измислени от самите хора предписания (например жертви) и чрез считани за важни предмети (например фигури на Буда, воденичка за четене на молитви и др.) хората се опитват да възстановят връзката си с Бога. Под религия разбираме всички човешки опити да се достигне до Бога. При евангелието е точно обратното: Бог сам действа и идва при човека.

5.1. *Има толкова много религии. Не е възможно всички те да са погрешни. Не е ли прекалено, когато християнството твърди, че е единственият път към вечния живот?*

Нито една религия не спасява, дори и християнската, когато от жива вяра се превърне в религия. Има само един Бог – именно Този, който е направил небето и земята. Само Библията говори за този Бог. Само Той може да ни каже какво да направим, за да се спасим. Ако някоя религия беше в състояние да ни спаси от вечната погибел, то Бог би ни я посочил. Тогава разпятието на

Иисус не би било необходимо. Но тъй като жертвата на Голгота е принесена, то тя е била абсолютно необходима за нашето спасение. Кръстът на Иисус ни дава еднозначно доказателство, че няма по-евтин начин да се изкупят греховете ни пред светия Бог. В кръстната смърт на Иисус Бог е осъдил нашия грях, така че само личното ни обръщане към Иисус Христос и отдаването на живота ни на Него могат да ни спасят. Във всички религии човекът трябва да се спаси сам чрез собствените си усилия; според евангелието Бог е направил всичко това чрез Своя собствен Син и човекът приема спасението си само чрез вяра. Затова в Деян. 4:12 се казва толкова категорично: „И чрез никой друг няма спасение, защото няма под небето друго име, дадено между хората, чрез което трябва да се спасим." Освен Иисус няма друг мост към небето!

Всички религии са само бляскави миражи в пустинята на изгубеното човечество. Жадният не се нуждае от илюзия, а от истински воден извор. Към погибел води и идеята за толерантността към всички фантастични представи на хората (Пр. 14:12). Човекът се нуждае от чиста вода. Библията ни показва категорично единствения оазис, единствения шанс за оцеляване – Иисус Христос:

> „Аз съм пътят и истината, и животът; никой не идва при Отца, освен чрез Мен" (Йоан 14:6).
> „Никой не може да положи друга основа освен тази, която е положена, която е Иисус Христос" (1. Кор. 3:11).
> „Който има Сина, има живота, който няма Божия Син, няма живота" (1. Йоаново 5:12).

5.2. *Не се ли молят християните и мюсюлманите на един и същ Бог? (въпрос на един мюсюлманин)*

„Мога ли да Ви задам един контравъпрос: Вашият Бог Аллах баща ли е на Иисус Христос?" – „Не, Аллах ня-

ма син. Това би било богохулство!“ – „Виждате ли, тогава вашият бог и моят Бог не са едно и също лице.“ Поради многото религии мнозина смятат, че в края на краищата всички почитат един и същ Бог. Но още в старозаветното време библейският Бог се открива на хората като Единственият: „Аз съм първият, Аз и последният, и освен Мен няма Бог“ (Ис. 44:6); „Аз, Аз съм ГОСПОД, и освен Мен няма спасител“ (Ис. 43:11). Този, живият Бог е Богът на Авраам, Исаак и Яков; Той е Бащата на Иисус Христос (Марк 12:26). Между Аллах и Бащата на Иисус Христос съществуват следните разлики:

1. *Отношението между Бога и човека:* В исляма Бог изобщо не се открива на хората. Той остава недостижим в далечината. Постоянният възглас „Аллаху акбар“ – Бог е все по-велик – манифестира, че лична връзка с Бога не може да се установи. Аллах остава винаги отвъд – като ориенталски владетел, господстващ над своите поданици.

2. *Отношението баща – дете:* За мюсюлманина понятията Божествено осиновление за човека и бащинството на Бога („Авва Отче“, Римл. 8:15) са неразбираеми, дори богохулни, защото Аллах е строго отделен от този свят.

3. *Бог като човек:* Централното събитие от библейския спасителен план е въплъщението на Бога в човека Иисус Христос. Бог не само е живял сред нас, но и е изстрадал всички грехове при кръстната Си смърт. Последвалото от това спасение не се споменава в исляма.

4. *Божията милост и любов:* Ако Бог може да бъде милостив към грешника, то цената за това е невъобразимо голяма: „А ти си Ме затруднил с греховете си и си ми дотегнал с беззаконията си“ (Ис. 43:24). Бог е милостив към нас, защото ни е купил на висока це-

на (1. Кор. 6:20; 1. Петр. 1:19). Милостта на Аллах не струва нищо, тя е произволна.

5. *Бог е нашата опора:* При исляма е немислим един Бог, който дарява прибежище, утеха, мир и сигурност на спасението: „Понеже съм уверен, че нито смърт, нито живот, нито ангели, нито власти, нито сегашното, нито бъдещето... ще може да ни отлъчи от Божията любов, която е в Христос Иисус, нашия Господ“ (Римл. 8:38-39). В исляма са немислими Божието себеунижение на кръста и изливането на Светия Дух в нашите сърца, немислимо е и Второто пришествие на Иисус в сила и величие.

Богът на Корана и Богът на Библията биха могли да имат някакви буквални прилики тук и там. Но при по-дълбоко вглеждане между тях няма нищо общо. По тази причина християните и мюсюлманите не се молят на един и същи Бог.

5.3. *По какво мога да позная,че евангелието не е религия, а има божествен произход?*

При отговора на този въпрос могат да ни помогнат следните съществени разлики между евангелието и религиите:

1. Във всички религии човекът се опитва сам да достигне до Бога, но нито един търсещ човек не може да каже откровено: „Аз имам лична връзка с Бога, имам мир в сърцето, моята вина е простена, сигурен съм, че имам вечен живот.“ В евангелието за Иисус Христос Бог се обръща към нас. С кръста Той прехвърля мост над пропастта на греха и ни подарява спасението. Този, който го е приел, може да свидетелствува: „Понеже съм сигурен, че нито смърт, нито живот... ще може да ни отлъчи от Божията любов“ (Римл. 8:38-39).

2. Пророчествата за Спасителя в СЗ (напр. Бит. 3:15;

Чис. 24:17; Ис. 11:1-2; Ис. 7:14) се изпълняват буквално. В нито една религия няма подобни пророчества, които се изпълняват точно така, както са оповестени.

3. Бог е осъдил всички религии като идолослужения и магьосничества (1. Кор. 6:9-10; Гал. 5:19-21; Откр. 21:8) и е упълномощил като единствен Спасител Иисус Христос: „Този е Моят възлюбен Син, в когото благоволих; Него слушайте“ (Мат. 17:5).

4. Бог е потвърдил жертвата на Иисус Христос, като Го е възкресил от мъртвите (Римл. 4:24-25). Това е единственият гроб в световната история, който е останал празен: „Защо търсите живия между мъртвите? Няма Го тук, а възкръсна“ (Лука 24:5-6). Всички основатели на религии са умрели и са в гробовете си.

5. В нито една религия Бог не напуска небето, за да спасява хората. В Иисус Бог става човек: „И словото стана плът и пребиваваше между нас; и видяхме славата Му, слава като на Единородния от Отца, пълно с благодат и истина“ (Йоан 1:14).

6. Въпроси относно живота и вярата

6.1. *Защо живеем?*

Ние съществуваме не защото сме възникнали чрез някакъв еволюционен процес, а защото Божията воля е била да създаде човека. Никъде в Библията Бог не споменава причината за създаването на човека – нито че Бог се е чувствал сам, нито че е изпитвал радост от творчеството, нито че е искал да има опонент, нито че е искал да създаде същества, които да обича. В Бит. 1:26-27 се съобщава Божията воля за създаването на човека и нейното изпълнение: „Да създадем човека по Нашия образ, по Наше подобие... и Бог създаде човека по Своя образ; по Божия образ го създаде, мъжки и женски *пол* ги създаде“. Тук става ясно, че ние сме желани същества. Ние не сме нито „космически изтърсаци“ (*Ф. Ницше*), нито „цигани от покрайнините на вселената“ (*Ж. Моно*), нито някакви изчадия от животинското царство, а произхождаме от прекия творчески акт на Бога. Освен това Библията ни казва, че сме обичани от Бога: „Наистина те възлюбих с вечна любов“ (Ерем. 31:3) или „Защото Бог толкова възлюби света, че даде Своя Единороден Син, за да не погине нито един, който вярва в Него, а да има вечен живот“ (Йоан 3:16). Повече от всеки друг, този стих ни показва, че ние сме предназначени за вечен живот.

6.2. *Какъв е смисълът на живота?*

Ние, хората, сме единствените земни същества, които се питат за смисъла. Интересуват ни три основни въпроса: Откъде идвам? Защо живея? Накъде отивам? Мнозина са разсъждавали по тях. Философът *Ханс Ленк* от Карлсруе подчертава, че не бива да очакваме отговори от неговата област:

„Философията рядко дава окончателни и съдържател-

ни решения; тя създава въпроси, а не материали и резултати. За нея перспективата на един проблем е много по-важна, отколкото частичното решение на един стар въпрос.“ Писателят *Херман Хесе* пише: „Животът е безсмислен, ужасен, глупав, и въпреки това, великолепен – той не се подиграва на човека, но не държи на него повече, отколкото на един дъждовен червей.“ Френската писателка *Симон дьо Бовоар* – екзистенциалистка и атеистка, се губи в безсмислието: „Какъв смисъл има животът, когато той бива тотално унищожаван и изтребван? Защо е съществувал изобщо? Всичко е безсмислено: красотата на живота, делата на хората, всичко. Животът е абсурден.“ Също и науките като психология, биология, медицина не могат да отговорят на този въпрос, защото той не принадлежи към техния предмет.

Някои хора виждат смисъла на своя живот в това:
- да правят добро: мнозина държат на тази хуманистична идея, която не е специфично християнска. На християните е заповядано да правят добро (Гал. 6:10; 2. Сол. 3:13), но този, който върши добри дела, съвсем не става християнин по този начин.
- да печелят уважение за себе си: спортистите се стремят към световни титли и златни медали. Творците търсят признание по световните сцени.
- да правят нещо непреходно: според тях, по този начин те ще продължат да живеят в децата си или в обществото (например чрез фондации, свързани с тяхното име). Други искат да се увековечат в собствените си стихотворения, мемоари или дневници.

Не бива да забравяме, че цялата световна слава е преходна. След смъртта нищо не можем да вземем със себе си, защото там, където отиват хората, „никога няма да имат дял в нещо, което се върши под слънцето“ (Екл. 9:6). Ако нашият живот е Божие творение, той ще има смисъл само ако е живян с този Бог и воден от Него.

Човешкото сърце, дори да притежаваше цялото щастие на този свят, би останало безутешно, празно и неудовлетворено, ако не намери мир в Бога. Това може да се обобщи в три точки:

1. Божията цел за нашия живот е ние да дойдем до вярата. Без спасяващата вяра в Господ Иисус Христос ние сме изгубени. Затова Павел казва на началника на тъмницата във Филипи: „Повярвай в Господ Иисус Христос, и ще се спасиш, ти и домът ти!“ (Деян. 16:31). В този смисъл Бог иска „да се спасят всички хора и да достигнат до познаването на истината“ (1. Тим. 2:4). Тъй като това спасение е от първостепенно значение за всеки човешки живот, Иисус първо казва на паралитика: „Прощават ти се греховете“ (Мат. 9:2). Спасението на душата според Бога има предимство пред изцелението на тялото.

2. Когато сме спасени, ние служим на Бога: „Служете на ГОСПОДА с радост“ (Пс. 100:2). Като последователи на Иисус нашият живот трябва да е насочен така, че да привличаме и други последователи (Мат. 28:19).

3. „Да възлюбиш ближния си както себе си“ (Мат. 22:39). С тази заповед Бог ни задължава не към далечните от Южна Африка или Чили, а към хората, които са непосредствено до нас: нашите съпрузи, деца, родители, съседи, колеги. Библията предпоставя, че ние обичаме самите себе си, но тази любов трябва да е такава и към ближните ни. Библията нарича направеното от нас по точки 2 и 3 „плод“ на живота ни. За разлика от всички преходни успехи, само плодът е непреходен (Йоан 15:16). В края на нашия живот Бог търси плода и ни пита какво сме направили с поверените ни блага (живот, време, пари, таланти) (Лука 19:11-27). Дори чашата студена вода, която сме подали в името на Иисус, има значение за вечността (Мат. 10:42).

6.3. *Как да съвместя ежедневния си живот с вярата?*

В живота на този, който от цялото си сърце е повярвал в Иисус Христос, настъпват ясни промени. Три момента маркират новия живот:

1. Скъсване с греха: След като при обръщението си сме получили прошка за вината си, започваме нов начин на живот, като из основи скъсваме с греха. Като новородени християни ние не сме безгрешни, но това, което преди е било обикновено, сега ни се струва катастрофа. Съблюдаването на заповедите, които не са дадени като забрани, а като помощ, за да благоуспеем, ще направи решителна корекция в живота ни. С тази нова ориентация ние показваме на Бога, че Го обичаме (1. Йоаново 5:3), а за нашите приближени сме „Христово писмо“ (2. Кор. 3:3), което може да бъде прочетено от всеки.

2. Ежедневният живот във вярата: Вярващият в Христос, който постоянно общува с Библията, намира в нея изобилие от полезни съвети във всички области на живота, някои от които се споменават по-долу. Тъй като в този откъс става дума изключително за земния аспект на вярата, на преден план идват старозаветните книги Притчи и Еклисиаст. Тук намираме напътствия (а) към нас самите и (б) за държанието ни с другите хора.

а) *Към собствената ни личност:*
- тяло (Римл. 13:14; 1. Кор. 3:17; 1. Кор. 6:19)
- ядене и пиене (Пр. 23:20)
- (вид на храненето преди грехопадението: Бит. 1:26)
- (начин на хранене след Потопа: Бит. 9:3-4; 1. Кор. 8:8; Кол. 2:16; 1. Тим. 4:3-5)
- спане (Пс. 4:8; Пр. 6:6-11; Пр. 20:13; Екл. 5:12)
- необходим труд (Изх. 20:9-11; Изх. 23:12; Пр. 6:6-11; 14:23; 18:9; 21:25; Екл. 3:13; 10:18; 2. Сол. 3:10)
- трудът като житейски принцип (Екл. 2:3-11)

– разплащане със сътрудниците (Ис. 65:23; Ерем. 22:13; Лука 10:7)
– свободно време (Пр. 12:11)
– печелене на пари и блага (Екл. 4:6; 1. Тим. 6:6-8; Евр. 13:5)
– чисто земен стремеж към тях (Екл. 2:2-11)
– притежание (Мат. 6:19; Пр. 10:22)
– богатство (Пр. 11:28; 13:7; 14:24; Екл. 5:18)
– строеж на къща (Пс. 127:1; Ерем. 22:13)
– спорт (1. Кор. 9:24-25; 1. Тим. 4:8)
– грижи (Пс. 55:23; Пр. 12:25; Фил. 4:6; 2. Тим. 2:4; 1. Петр. 5:7)
– секс в брака (Пр. 5:18-19; Екл. 9:9; 1. Кор. 7:3-6)
– секс извън брака (Пр. 5:20; 6:24-32; Ерем. 5:8-9; Евр. 13:4)
– грях (Бит. 4:7; Пс. 64:5; Пл. Ерем. 3:39; Йоан 20:23; 1. Йоан 1:9; 5:17; Евр. 12:1)
– алкохол (Пс. 104:15; Пр. 23:30; 20:1; Ефес. 5:18; 1. Тим. 5:23)
– начин на говорене (Пс. 119:172; Пр. 12:14-22; 14:3 + 5; 18:20-21; 25:11; Ефес. 5:19; Кол. 4:6; Як. 1:19; Евр. 13:15)
– крамоли (1. Петр. 1:6-7; Як. 1:2-12)
– гузна съвест (1. Йоан 3:20)
– гняв (Ефес. 4:26)
– време (Лука 19:13; 1. Кор. 7:29; Ефес. 5:16)
– принципи (Фил. 2:5)
– сънища (Екл. 5:3)
– радост и веселба (Пс. 118:24; Пр. 15:13; 17:22; Фил. 4:4; 1. Сол. 5:16)
– правене на добро от само себе си (Мат. 22:39)
– точна мярка (Пр. 11:1+24; 20:10)
– собствена философия или религия (Пр. 14:12) – младост (Пс. 119:9; Екл. 11:9; 12:1)
– възраст (Пс. 71:9)
– смърт (Йов 14:5; Пс. 88:4; Екл. 8:8)

Поведение при:

– болест (Екл. 7:14; Як. 5:14-16)
– страдания (Пс. 46:2; 50:15; 77:3; 73:21-28; 107:6-8; Фил. 4:19)
– депресии (Пс. 42:6; 119:25)
– страх от хора (Пс. 56:11; 118:6 + 8; Пр. 29:25)
– нещастие (Ис. 45:7; Пл. Ерем. 3:31-37; Амос 3:6)
– ежедневни дейности (Екл. 9:10; Кол. 3:17)
– даване (Пр. 11:24-25; Екл. 11:1; Мал. 3:10; 2. Кор. 9:6-7)
– поръчителство (Пр. 6:1; Пр. 11:15; Пр. 17:18)
– приемане на залог (Изх. 22:25-26)
– търсене на указания път (Пс. 37:5; 86:11; 119:105)
– търсене на партньор (Пес. 3:1; Амос 3:3; 2. Кор. 6:14)
– страдане за справедливостта (1. Петр. 3:14)
– лъжеучения (Кол. 2:8; 2. Петр. 3:17; 1. Йоан 4:6)
– намерения (Екл. 9:10; Фил. 4:14; Кол. 3:23)

б) *Съвети за поведението ни спрямо другите хора:*
– съпруг и съпруга (Ефес. 5:22-28; 1. Петр. 3:1-7; Евр. 13:4)
– деца (Втор. 6:7; Пр. 13:1; Ефес. 6:4; Кол. 3:21; 1. Тим. 3:12)
– родители (Изх. 20:12; Пр. 6:20; 30:17; Ефес. 6:1-3)
– приятели (Михей 7:5)
– богобоязлива и грижовна съпруга (Пр. 12:4; 31:10-31)
– свадлива и безцеремонна жена (Пр. 11:22; 12:4; 21:19)
– врагове (Пр. 25:21; 30:17; Мат. 5:22-44; Римл. 12:14)
– лоши хора (Пр. 1:10; 24:1-2; 1. Петр. 3:9)
– упорити, неразбрани хора (Пр. 9:7; 23:9)
– вярващи (Римл. 12:10; Гал. 6:2-10; Ефес. 4:32; Фил. 2:4; 1. Петр. 3:8-9)
– съветници (Пр. 15:22)
– приближени (Мат. 22:39; Гал. 6:10; 1. Йоан 4:17-18)
– учители на вярата (Евр. 13:7)
– болни (Мат. 25:36; Як. 5:14-16)
– лекари и лекарства (Мат. 9:12; 1. Тим. 5:23)
– чужди гости (Мат. 25:35; Римл. 12:13; Евр. 13:2)

– бедни (Пр. 3:27; 19:17; Мат. 21:34-40)
– измамници (Як. 5:19)
– лъжеучители (1. Йоан 4:1-3; Юда 23)
– съмняващи се (Юда 22-23)
– вдовици (1. Тим. 5:3; Як. 1:27)
– радостни или скърбящи (Пр. 17:22; Римл. 12:15)
– стари хора (Лев. 19:32; Пр. 23:22; 1. Тим. 5:1)
– мъртви (Екл. 9:5-6)

в) *Указания за поведението към:*
– църквата (Деян. 2:42; Евр. 10:25)
– природата (Бит. 1:28)
– държавата (Мат. 22:21; Римл. 13:1-7; 1. Петр. 2:13)
– Израел (Зах. 2:8)

3. В света, но не от света: Начинът на живот на вярващия в Христос Господ Иисус е сведен до простата формула: „Ако бяхте от света, светът щеше да люби своето, а понеже не сте от света, а Аз ви избрах от света, затова светът ви мрази“ (Йоан 15:19). Вярващият в Иисус живее в този свят както всички други, но неговият живот според т. 2 има измерения и във вечността, което се изразява в неговото отношение към Бог Отец и Неговия Син и духовното му поведение:

а) *Поведението към Бог Отец и Иисус Христос:*
– любов към **Бога** (Втор. 6:5; Пс. 31:23; Мат. 22:37)
– признание (Пс. 46:10)
– вяра (Евр. 11:6)
– да се мисли за Него (Пр. 3:5-6; Екл. 12:1)
– да се пазят Неговите заповеди (Екл. 12:13; Мих. 6:8)
– благодарност (Пс. 107:8; Ефес. 5:20; Кол. 4:2)
– хваление (Пс. 103:1-2; Ефес. 5:20)
– пеене (Пс. 68:4; 96:1)
– призоваване (Пс. 50:15)
– обожаване (Мат. 4:10)
– приближаване (Як. 4:8)
– любов към Господ Иисус (Йоан 21:16; 2. Кор. 5:9; 2. Тим. 4:8)

– да Го призоваваме (Деян. 7:59; Римл. 10:13)
– хваление (Откр. 5:12)
– приемане (Йоан 1:12)
– вяра (Марк 16:16; Йоан 11:25-26; Деян. 16:31; 1. Йоан 3:23)
– признание (Ефес. 4:13)
– послушание (2. Кор. 10:6; 1. Петр. 1:22)
– следване (Лука 14:27; 14:33)
– служение (Ефес. 6:7)
– общение с Него (Йоан 15:2; 1. Кор. 1:9; 1. Кор. 11:23-29; 1. Йоан 1:3)
– да оставаме в Него (Йоан 15:4)
– да се молим на Него и в Негово име (Йоан 14:13-14; Деян. 7:59; Ефес. 5:20)

б) *Духовни дела и поведение:*
– Божието царство да има приоритет (Мат. 6:33; Кол. 3:2)
– принасяне на плод (Пс. 126:5-6; Лука 19:13)
– принасяне плодовете на Духа (Гал. 5:22; Ефес. 5:9)
– да събираме богатства за небето (Мат. 6:20)
– да разпространяваме Божието слово (2. Кор. 5:20; 1. Сол. 1:8)
– богоугодни дела (Ефес. 5:10; 1. Сол. 2:4)
– проповядване на евангелието (Мат. 28:19-20; Фил. 1:27; 1. Тим. 6:12)
– общение с вярващите (Мат. 18:20; Деян. 2:42)
– живот в освещение (1. Сол. 4:3; 2. Сол. 2:13; Евр. 12:14)
– да изучаваме Библията (Иис. Нав. 1:8; Пс. 119:162; Кол. 3:16)
– да имаме духовни цели (Пс. 39:1; Фил. 3:14)

6.4. *Имам постоянно повтарящи се сънища, които ме измъчват. Какво да мисля за това?*

Има три вида сънища:

1. *Сънища от Бога:* Библията ни разказва за някои съ-

нища, в които Бог говори с хората (напр. Йосиф: Мат. 1:19-25). Сънуващият или непосредствено разбира посланието (напр. Самуил: 1. Царе 3:5-15; Даниил: Дан. 7), или Бог изпраща тълкувател на посланието Си (напр. Йосиф тълкува сънищата на пекаря и виночерпеца: Бит. 40). Сънищата, в които Бог ни говори, се познават по това, че те нито натоварват, нито плашат; по-скоро те се оказват особена помощ в житейски ситуации. Опитът показва, че Бог говори по този начин в изключителни ситуации.

2. *Нищо незначещи сънища:* Повечето сънища са бегли и не ни говорят нищо, точно както това се казва в Йов 20:8: „Като сън ще отлети и няма да се намери, и като нощно видение ще бъде пропъден (славата на безбожния)." Практиката на тълкуването на символичното значение на сънищата трябва да се отхвърли: „... чародеите видяха лъжливи видения и говориха измамни сънища, и утешаваха суетно" (Зах. 10:2). Също и в апокрифната книга на Иисус Сирахов 34:1-7 намираме следното полезно обяснение:

> „Празни и лъжливи надежди има у безразсъден човек и сънни бълнувания окрилят глупци. Какъвто е оня, който прегръща сянка или тича подир вятъра, такъв е и тоя, който вярва в сънища. Сънищата са досущ това, което е подобието на лице спрямо лице. ... Гадание, белези и сънища са суета, и сърцето се пълни с мечти като у родилка. Ако не бъдат проводени от Всевишния за вразумяване, не ги взимай присърце. Сънищата са вкарали мнозина в заблуда, и които са се надявали на тях, паднали са." (Синодално издание на Библията)

3. *Сънищата като необработени преживявания:* От подсъзнанието, което се е изплъзнало от съзнателната воля и разум, могат да дойдат съновидения, чиито причини имат ясно отношение към живота ни: завладяващи страхове, непризната вина, непреодолени преживя-

вания (напр. спомени от войната, страх от изпит, кризи в брака). Освобождението от тях е възможно със съответна терапия. Тъй като в повечето случаи се касае за някаква вина, преживяването на истинската прошка е най-доброто решение.

6.5. *Какво е грях?*

Още преди Библията да спомене думата „грях“, тя ни разкрива неговия произход (Бит. 3:1-13). Тя не поднася първо теорията, а после практиката, а обратно – първо практиката и от нея се извеждат принципите. Грехът е влязъл в този свят чрез изкусителния въпрос: „Истина ли каза Бог...?“ (Бит. 3:1). Грехът е действие, насочено срещу волята на Бога. Десетте заповеди (Изх. 20:1-17) и Проповедта на планината (Мат. 5–7 гл.) са огледалата, в които най-ясно можем да видим собствения си грях. Този, който живее без Божието слово, не познава Неговата воля и автоматично живее в постоянен грях. Първоначално използваната в Библията дума за грях е „хатат“ в Бит. 4:7, което означава „пропускане на целта“. По същия начин се превежда и гръцката дума „хамартия“. Други значения на думата грях са „отклонение“, „извъртане“ (евр. авон), „зло“, „лошотия“ (евр. раа), „насилие“ (евр. хамас), „зли помисли“ (евр. реша). Самата липса на праведност е грях: „Горко на онзи, който строи къщата си с неправда“ (Ерем. 22:13). В Новия Завет съответната дефиниция за грях гласи следното: „Всичко, което не *става* от вяра, е грях“ (Римл. 14:23). *Х. Безел* нарича гях „свеждането на човека до самия себе си“. В Йоан 16:9 Иисус идентифицира основния грях на хората като липса на връзка с Него: „защото не вярват в Мен“. Грехът е голяма пречка в отношението между Бога и човека. Този, който не поеме курса на поправление чрез обръщане и прошка (1. Йоаново 1:9), ще се сблъска с последствията от пропускането на целта като неотменим закон: „Защото заплатата на греха е смърт“ (Римл. 6:23). Много хора считат

здравето за най-важното благо, но не обръщат внимание на най-тежката болест: греха, който води до смърт.

6.6. *Позволено ли е според Библията неженени двойки да живеят заедно? От кой момент двойката е женена: след решението на двамата да живеят заедно, след първото интимно общуване или след гражданското или църковно бракосъчетание?*

За изясняването на този все по-болезнен въпрос на нашето време трябва да изложим пет точки от библейското учение. Ще приложим този библейски принцип на тълкуване, при който решението на проблема не се определя от един-единствен стих, а се получава в контекста на няколко пасажа (виж принципите на тълкуване 5. и 6. в Приложението, част II):

1. *Брак и пол:* Бог ни е дарил брака в сътворения от Него ред. Бракът е една добра Негова идея: „Не е добре човекът да бъде сам; ще му създам помощник като негово съответствие“ (Бит. 2:18). Бракът е създаден като доживотна връзка (Мат. 19:6) и според формулата на бракосъчетанието важи „докато смъртта ви раздели“. При основаването на тази дарена от Бога общност между мъжа и жената, Той казва: „Затова мъжът ще остави баща си и майка си и ще се прилепи към жена си и те ще бъдат една плът“ (Бит. 2:24). Под „една плът“ се има предвид най-напред телесното, половото общуване. Тази формула обаче обхваща целия човек, заедно с душата и духа му. Двама души с различни до този момент житейски пътища намират най-близкото възможно общуване. Те стават едно в своето възприемане и мислене, както и във физическо и духовно отношение. Полът е дар от Бога и според Библията брачното общуване не служи само за раждане на деца:

> „Не се лишавайте един друг от *съпружеско сношение,* освен ако бъде по съгласие за малко време, за да се предадете на молитва“ (1. Кор. 7:5).

„Да бъде благословен твоят извор и весели се с жената на младостта си – любяща кошута и изящна сърна – нека нейните гърди да те опиват по всяко време и винаги се възхищавай от нейната любов“ (Пр. 5:18-19).

„Наслаждавай се на живота с жената, която обичаш“ (Екл. 9:9).

Библията ни показва правилното отношение към сексуалността: тя се различава както от прекалената въздържаност, така и от сладострастието (Ерем. 5:8); любовта и уважението са определящите условия (Кол. 3:19; 1. Петр. 3:7).

2. *Бракът и църквата са Божии дарове:* В този свят има много форми на човешко общуване, от които бракът, семейството, църквата и държавата са по Божията воля (Римл. 13:1-7). Но бракът и Христовата църква са два особени дара, и въпреки някои обратни мнения, в никакъв случай не са човешки изобретения. Тези два начина на общуване започват в един безбожен свят (1. Тим. 4:3; Откр. 2:9). След Сътворението няма човешка култура без брак. Той никога няма да отживее и ще оцелее въпреки някои враждебни течения и погрешното отношение на хората, защото е основан на Божията грижа за човека. Църквата също така ще оцелее и според обещанието на Иисус даже „портите на ада няма да ѝ надделеят“ (Мат. 16:18).

3. *Бракът като праобраз:* Библията често описва вярата и отношението между Бога и човека чрез възможно най-близката и доверена връзка, съществуваща между хората, а именно брака. „Както младеж се жени за девойка, така синовете ти ще се оженят за теб. И както младоженец се радва на невяста, така и твоят Бог ще се радва на теб“ (Ис. 62:5). Затова и бракът е избран като притча (гр. *mystaerion* = тайна), разкриваща отношението на Христос към Неговата църква: „Мъже, любете жените си, както и Христос възлюби църква-

та и предаде Себе Си за нея... така са длъжни и мъжете да любят жените си“ (Ефес. 5:25-28). За тази аналогия Божието слово ни казва: „Тази тайна е голяма“ (Ефес. 5:32). От характера на илюстрацията с брака като вечно общение с Христос можем да направим извода, че бракът е общение, което трае цял живот. Всеки развод нарушава Божието намерение и разваля илюстрацията. Затова в Мат. 19:6-9 виждаме безкомпромисното отношение на Господ Иисус към развода.

4. *Блудството като притча:* Щом като един брак, изпълнен с любов и вярност, е образ на отношението на Бога към Неговия народ, то последствията от отпадането от Бога и почитането на чужди богове и идоли са прелюбодейство и блудство, както и се наричат в Библията:

> „Видя ли какво направи отстъпницата Израил? Отиде на всеки висок хълм и под всяко зелено дърво и блудства там... И с лекомислието на блудството си тя оскверни земята и прелюбодейства с камъните и дърветата“ (Ерем. 3:6-9). „Прелюбодействата ти и цвиленията ти, безсрамието на блудството ти по хълмовете, на полето – видях гнусотиите ти“ (Ерем. 13:27).

5. *Какво е блудство?* За двете думи *блудство* и *разврат* в езика на НЗ намираме само един израз (гр. *porneia,* който откриваме и в думата порнография. Думата „развратник“ (гр. *pornos)* се използва в НЗ от една страна за прелюбодейци и хомосексуалисти (напр. 1. Кор. 6:9), а от друга страна като събирателно понятие за всяко задоволяване на половия нагон извън определеното от Бога брачно общение (напр. 1. Кор. 6:18; 1. Сол. 4:3). Тук спадат:

– предбрачни сексуални връзки (Втор. 22:28)
– интимни връзки с друга жена, различна от съпругата (Лев. 18:20; Ерем. 5:8-9; Мат. 5:32)

– хомосексуалност (Бит. 19:5; Римл. 1:26-27; 1. Тим. 1:10)
– кръвосмешение (1. Кор. 5:1)
– сношения с животни (Лев. 18:23).

Тези, които вършат блудодеяния и разврат, попадат под тежката Божия присъда:

> „Нито блудниците, нито идолопоклонниците, нито прелюбодейците... няма да наследят Божието царство“ (1. Кор. 6:9-10).
> „Защото Бог ще съди блудниците и прелюбодейците“ (Евр. 13:4)
> „А отвън са псетата, чародейците, блудниците, убийците, идолопоклонниците и всеки, който обича лъжата и лъже“ (Откр. 22:15).

Изводи: *Според това библейско учение ние вече можем да отговорим на поставените въпроси. По този начин сексуалното съжителство на неженени двойки, както преди, така и извън брака се нарича от Библията блудство и води до изключване от Божието царство, ако съответните хора не се обърнат от този грешен начин на живот (срв. приложението ч. I, т. 10).*

От кой момент нататък една двойка е женена? С нарастващото отчуждение на нашия народ от Божиите заповеди се наблюдава как все повече и повече неженени двойки започват да живеят заедно в една бракоподобна, но необвързваща връзка. Всъщност те не са женени, макар и някои да не виждат никаква разлика между това тяхно съжителство и брака. Вече видяхме какво е отношението на Бога към тези връзки в предходната пета точка.

От библейските свидетелства по този въпрос заключаваме, че бракът не започва:

– с намерението на една двойка за по-нататъшен съв-

местен живот: Яков е искал да се ожени за Рахил. След като изминали уговорените 7 години, Яков казал на тъста си Лаван: „Дай жена ми, защото дойде вече време да вляза при нея“ (Бит. 29:21). Тук се има предвид сексуалното общуване. От контекста на този стих могат да се направят два извода: първо, че преди брака Яков не е имал сексуални връзки с Рахил; и второ, че бракът важи само след официалното празнуване на сватбата.

– когато една двойка е имала интимни връзки: щом като в Израел един мъж е спал с едно момиче, той е трябвало да се ожени за него – и както тогава било прието – да плати откуп за годеницата си (Втор. 22:28-29). Интимните връзки не са били разрешени до официалното сключване на брака.

Определение за началото на брака: Един брак влиза в сила – също и пред Бога, – когато мъжът и жената са се бракосъчетали чрез обичайния официален ритуал в съответното общество.

Това определение може да се потвърди от всички библейски примери за сватби. Тук намираме следния принцип за тълкуване на Библията: съответно библейско учение се извлича от общото множество на отделни библейски събития. Тази дефиниция е приложима както за всяко далечно племе със собствените му, утвърдени за целта ритуали, така и за нашите културни кръгове с институцията на гражданския брак. Важното във всичките случаи е, че околните хора трябва да разберат по недвусмислен и официален начин, че тези двама души се обвързват с брак. Те вече не принадлежат към групата, от която се избират партньори. Когато един мъж погледне една омъжена жена (или една жена – женен мъж) с цел да я (го) пожелае, то според Проповедта на планината, Иисус казва, че той (тя) вече е прелюбодействал(а) (Мат. 5:28). Жената при Яковия кладенец казва на Иисус, че мъжът, с когото живее, не ѝ

е съпруг (Йоан 4:18). Ако тя е била женена за него по официалния начин, Иисус не би ѝ говорил така. Библията никъде не постановява външната форма на сключването на брака, нито пък има някакъв определен ден на сватбата, от който нататък двамата са официално женени. По времето на Авраам това е ставало по един начин (Бит. 24:67), при Самсон (седемдневната сватба: Съд. 14:10-20) – по друг, а по времето на Иисус (сватбата в Кана: Йоан 2:1-11) – по трети. В ГФР единствено гражданският брак е обществено-правно призната форма за началото на брака, която според изведената от Библията дефиниция важи и пред Бога.

6.7. *Да „вярваш“ не означава да „знаеш“; как така представяте вярата като нещо сигурно?*

С въпроса за вярата са се занимавали мнозина мислители. При тях намираме доста различни позиции, които не са резултат на неутрални разсъждения, а представят личната им гледна точка.

Критични позиции: Атеистът *Тео Льовзак* застъпва следното схващане: „Вярата защитава предварителните убеждения и отхвърля позицията на науката, ако те противоречат на тези убеждения. Затова не на последно място, вярата е смъртен враг на науката.“ Аналогично критично се изразява и *Кант:* „Трябваше да отхвърля знанието, за да направя място на вярата.“ С това небиблейско схващане той проправи пътя на различни философски школи, диаметрално противоположни на вярата. Лозунгът „Не се доверявай на никого, който има своя Бог в небесата“, поставен на една стена в една нова гимназия в Норф на Нойс е последната проява на критическия разум.

Позитивни позиции: Най-големият физик на всички времена Исак Нютон твърди: „Този, който мисли половинчато, той не вярва в Бога; който обаче наистина мисли, той трябва да вярва в Бога.“ Прочутият матема-

тик *Блез Паскал* свидетелства със същата сигурност: „Всички неща говорят за Бога на тези, които Го познават, на тези, които Го откриват, на тези, които Го обичат; те обаче Го скриват от всички, които не Го търсят и не Го познават."

Тези две противоположни позиции доказват ясно, че вярата не е функция на невежеството, а зависи само от личните убеждения. Те не се променят чрез философски разсъждения, а само чрез доверяването Иисус Христос, което Библията нарича обръщение. За необърнатия човек въпросите за вярата са глупост (1. Кор. 1:18), и той не може да ги разбере (1. Кор. 2:14). Човекът, приел Христос, е воден във всяка истина (Йоан 16:13), неговата вяра има здрав фундамент (1. Кор. 3:11), тя е нещо съвсем сигурно:

> „Вярата е твърдата увереност в неща, за които се надяваме, убеденост в неща, които не виждаме" (Евр. 11:1).

6.8. *Необходим ли е външен белег за новорождението?*

„Обръщение" и „новорождение" са двата термина, които описват процеса на нашето спасение. Обръщението е това, което правим ние, а новорождението – това, което прави Бог. Така че обръщението е човешката, а новорождението – божествената страна на един и същи процес. В един нощен разговор Иисус казва на Никодим: „Истина, истина ти казвам, ако не се роди някой отново, не може да види Божието царство" (Йоан 3:3). Следователно новорождението е необходимо, за да отидем на небето. Новорождението, както и естественото раждане, е пасивен процес. При естественото раждане ние идваме в земния живот и ставаме граждани на този свят. По аналогичен начин ние получаваме небесно гражданство само чрез раждане там. Тъй като всички ние сме родени веднъж, Библията нарича това второ

раждане с право на небесен (вечен) живот „новорождение“.

При покаянието ние се отвръщаме от стария си греховен живот, а при обръщението се обръщаме към Христос. Този, който с цялото си същество извърши това обръщение към Бога, той се завръща на небето. Бог отговаря, като дава нов, вечен живот; това е нашето новорождение. Този процес не е свързан с някакви външни белези, но се разкрива чрез видимите плодове на духа – любов, мир, търпение, радост, доброта, вярност, кротост, смирение (Гал. 5:22-23).

6.9. *Вие говорите така, сякаш самият Бог Ви е изпратил. Как го постигате?*

Радвам се, че този въпрос ми е поставен толкова предизвикателно, защото е необходимо и тук да съзнаваме за какво става дума. Има да чакате цял живот напразно, ако очаквате да чуете благата вест от ангел в небето. Бог сам е извършил спасителното дело чрез Иисус, но оповестяването му е оставил на нас, хората. Божията воля е учениците на Иисус да приемат това поръчение, да привличат и други хора за последователи на Иисус и да ги наставляват в Библията (Мат. 19:20). Затова в името на Господа, който е направил небето и земята, ние можем да действуваме, защото сме „Божии съработници“. Към това сътрудничество са призовани всички вярващи в Иисус Христос, и един ден ние ще отговаряме за това, което сме постигнали с повереното ни евангелие (Лука 19:11-27). Най-висшият акредитиран в чужбина представител на едно правителство е посланикът. Той е упълномощен, доверен и изпратен, за да действа пълноправно от името на своето правителство. При проповядването на евангелието Божият Син ни е поставил в едно положение, което не е по-ниско от положението на посланици. В НЗ изрично се казва: „И така, от страна на Христос ние сме посланици, като че Бог чрез нас умолява; молим *ви* от страна на Христос,

примирете се с Бога“ (1. Кор. 5:20). Иисус казва в Лука 10:16: „Който слуша вас, Мен слуша“. Следователно, нашата легитимация не е самозвана, а узаконена от Бога.

6.10. *Какво мислите за генното инженерство?*

Както е известно, със строежа на Вавилонската кула е свързано разбъркването на езиците. Не е добре за всеобщото благо, че Бог е позволил на човека много неща: „И вече няма да им бъде невъзможно нищо, което биха намислили да правят“ (Бит. 11:6). Бог е дал на човека свободата да върши и такива дела, които би било по-добре да не върши. Щеше да бъде добре за човека, ако той нямаше способности да прави газови камери, за да унищожава в тях масово хора, да разработва атомни бомби, за да изтрива от лицето на земята цели градове, или да измисля такива социални системи, които да поробват хората. По този начин в обхвата на човешките възможности се намират такива способности, като тази да лети до Луната, да трансплантира органи или да манипулира гени. Несвързаният с Бога човек се смята за автономен и не познава граници на действията си. Но самите негови дела ще го осъдят. Вярващият в Бога човек ще търси библейската мярка, а не свободата да прави всичко, което може да направи. С поръчението „плодете се“ (Бит. 1:28) Бог ни прави съучастници в творческия процес. С разделението на половете на мъжки и женски Бог е създал всички предпоставки за това, но все пак Бог си остава Творецът: „Очите Ти видяха необразуваното ми вещество“ (Пс. 139:16). При генните манипулации ние изменяме определения от Бога процес: гените, които се пренасят чрез оплодената яйцеклетка, могат да се предадат и на следващите поколения. Това вмешателство е необратимо и носи в себе си необозрими опасности. *Х. Флемиг* вижда в утопично видение крайната цел на генетиката в създаването на свръхчовека. „Най-добрите умове на човечеството...

ще разработят генетични методи, които ще открият нови свойства, органи и биосистеми, които ще служат на интересите, щастието и величието на онова богоравно създание, чиито бегли подобия сме ние – днешните мизерни създания“ („Генетичната манипулация при човека“, из „Политика и съвремие“ кн. 3, 1985 г., стр. 3-17). С поставянето на подобни цели човекът се превръща в презиращия бога Прометей:

„Аз тук седя, творя тез хора
със лик и образ като мойте,
по дух със мене равно племе,
да страда и да плаче,
и да ликува, да се наслаждава,
и да не иска да те знае –
като мен!“ *(Йохан В. Гьоте)*[3]

6.11. *Как е постъпвал Иисус с комарите и осите? Дали ги е убивал?*

Ако известният израз на *Алберт Швайцер* „страхопочитание към живота“ би бил отнесен последователно и към хората, това би спряло 80 милиона аборта годишно в света. *Швайцер* отива и по-далеч, като се старае да не настъпва нито едно насекомо в джунглата. При хиндуизма също не е позволено да се убива никакво животно, защото се смята, че след смъртта си човек може да се прероди в някакво животно. В следствие на това, в Индия има 8 пъти повече плъхове, отколкото хора. Потребността от храна на тези плъхове се е превърнала в нерешим проблем, нанесените щети са неописуеми. Библейската заповед „Не убивай“ се отнася изключително към човека. Тази заповед не важи за животните, защото изрично ни е разрешено да се храним с тях (Бит. 9:3). Даже и задълбочаването на заповедта да не се убива в Проповедта на планината (Мат. 5:21-26) в

[3] Стиховете са превод на Ив. Андрейчин, 1903 г. – бел. ред.

никакъв случай не простира нейното действие и върху животинския свят.

Горният въпрос поставя Иисус в един хиндуистки начин на поведение или Го отнася към примера на *Алберт Швайцер* или *Франциск фон Асизи*, който си налагал наказания за всяко настъпено насекомо. В Библията Бог ни разкрива правилното отношение към животните. За първоначалното мироздание е важала оценката: „ето, беше твърде добро“ (Бит. 1:31). Не е имало нито болести, нито смърт, нито вредни насекоми, нито опасни животни. С грехопадението на човека настъпва катастрофа и в животинския свят, която се проявява в ясно очертаните различия от вид до вид. Съществува разделението на чисти и нечисти животни (Бит. 7:2). По-нататък се прави разлика между вредните и полезните животни (Лев. 26:6), при което защитата на последните дори е влязла в десетте Божи заповеди (Изх. 20:10-17). Във Втор. 25:4 се дава право на вола, който вършее, да яде от хлебното зърно. Други животни вследствие на грехопадението са изгубили първоначалната си положителна роля и са се превърнали във вредители. Библията споменава специално скакалците, бръмбарите, гъсениците, жабите, паразитите, които с масовите си нашествия ще изпълнят Божия съд (Изх. 10:12; Пс. 78:45-46; Пс. 105:30-34; Йоил 2:25; Амос 4:9). По същия начин змиите и скорпионите олицетворяват враждебни към човека сили, от които Бог може или да ни предпази (Чис. 21:8-9; Лука 10:19), или те да получат власт над човека при Божия съд (Чис. 21:6). Повечето болести се причиняват от микроорганизми (вируси, бактерии, паразити). Когато Иисус лекува тези болести (Мат. 4:23), Той убива тези опасни и вредни за човека организми. Бихме създали един погрешен образ на Иисус Христос, ако Го подчиним на нереалистичното отношение към падналото творение. Разрушителните сили като вятъра и вълните (Мат. 8:27), болестите и смъртта (Мат. 8:3; Йоан 11:43-44), демоните и

злите духове се подчиняват на Иисус. Той е дошъл при нас едновременно като Божи Син и като Човек, „като взе образа на слуга и стана подобен на хората“ (Фил. 2:7), т. е., като всеки друг, Иисус е бил изложен на всякакви ситуации и е бил измъчван от комарите, осите и мухите. Библията никъде не споменава изрично как е постъпвал Той в такива ситуации, но от гореказаното можем да приемем, че ги е гонил и убивал.

7. Въпроси относно смъртта и вечността

7.1. *Има ли живот след смъртта?*

Огромните египетски пирамиди са доказателство не само за тогавашните познания в строителството и архитектурата, но и гигантски свидетелства за едно човечество, което вярва в живота след смъртта. Няма нито една култура, нито едно племе по земята, което да няма тази вяра. От този факт не правят изключение дори и атеистите. Когато след смъртта на северновиетнамския революционер *Хо Ши Мин* (1890-1969) било прочетено завещанието му, там пишело: „Аз отивам да се срещна с другарите *Маркс, Енгелс* и *Ленин*." Каква е причината за това? Бог е положил и вечността в сърцата на хората (Екл. 3:11). За нас смъртта е стена, зад която не можем да виждаме, но Един е пробил тази стена. Той е бил оттатък и се е върнал в нашия свят. Това е Господ Иисус Христос! Той е умрял на кръста и е възкръснал от мъртвите на третия ден. От Него идва нашата увереност, че съществуването ни не престава след смъртта. Той свидетелствува за реалността на небето и ада. Ние сме вечни създания, призовани към вечен живот чрез вярата: „Аз съм възкресението и живота; който вярва в Мен, ако и да умре, ще живее" (Йоан 11:25).

7.2. *Какво представлява вечният живот? Как можем да си го представим?*

В речника на НЗ има две напълно различни думи за живот: *„биос"* и *„зое"*. Под „биос" се има предвид биологичния живот на човека и всички други създания. Този живот минава много бързо, тече като поток, като сън, като бързо увяхващ цвят (Пс. 90:5; 103:15). В Йов 14:1-2 четем: „Човекът, роден от жена, е краткотраен и пълен със смущение. Пониква като цвете и се покосява; бяга като сянка и не устоява." На друго място този из-

тичащ живот се сравнява с пара: „... вие не знаете какъв ще бъде утре животът ви, защото вие сте пара, която се явява за малко и после изчезва“ (Як. 4:14).

На *Ото фон Бисмарк* принадлежи изказването: „Животът е като сръчно вадене на зъб. Винаги очакваме, че действителното тепърва предстои, когато изведнъж разбираме, че всичко е минало.“ Писателят *Х. Ф. Хебел* смята, че „животът е като седмократно увит в златна хартия горчив бадем“, а есеистът *Адолф Райц* дефинира живота като „масов гроб на надежди и разочарования“. Библията обаче ни представя една напълно различна перспектива: когато хората открият, че животът им е прекрасен Божи дар и започнат да живеят по подобие на Иисус, животът им придобива едно ново измерение, което на гръцки се описва с думата „зое“. Зое е живот, изхождащ от Бога, същинският, неизчезващ и вечен живот. Иисус Христос е дошъл в този свят, за да ни донесе вечния живот. Той не просто е свързан с Неговата личност, а в Христос лично срещаме с вечния живот. Иисус казва в Йоан 14:6: „Аз съм... животът (вечният)“ (гр. *зое*). Тази идентичност на Иисус с вечния живот е засвидетелствана и от апостол Йоан: „Животът (гр. *зое*) се яви и ние видяхме, и свидетелстваме, и ви възвестяваме вечния живот, който беше в Отца и се яви на нас“ (1. Йоаново 1:2). Който вярва в Иисус и Го има за свой Господ, има с това и вечния живот (1. Йоаново 5:12). С благословението на вечния живот (1. Йоаново 2:25) нашият временен живот стои на вечна основа. Оттук става ясно как учениците на Иисус заради вярата си са издържали на преследвания, затвор, мъки и дори смърт, без да се откажат от своя Господ. Вечният живот се изявява в цялата си пълнота едва след възкресението: „И множеството на спящите в пръстта на земята ще се събудят – едните за вечен живот, а другите – за позор и вечно презрение“ (Дан. 12:2). В този живот ние имаме не само обещанието за вечния живот, но и още сега имаме дял в Божията и Христова пълнота и вели-

чие. Когато вярата ни стане видима, ще гледаме Иисус и Отец лице в лице.

7.3. *Кога започва истинският вечен живот?*

Според свидетелството на Библията има само два вида вечно съществуване: вечен живот или вечно осъждение. Затова според думите на *Хайнрих Кемнер* най-голямата загуба е да живееш и да умреш без Иисус Христос. В Йоан 3:15 се подчертава: „че всеки, който вярва в Него, да не погине, а да има вечен живот". Придобиването на вечния живот не става едва след смъртта, а започва от момента на обръщението: „който вярва в Сина, има вечен живот" (Йоан 3:36). Тази вяра носи печата на възкресението на Иисус от мъртвите и с това стои на една абсолютна и неизменна основа. Бог държи да имаме твърдата увереност в себе си: „Това писах на вас, които вярвате в Името на Божия Син, за да знаете, че имате вечен живот" (1. Йоаново 5:13).

7.4. *Как можем да си представим небето?*

Цялата човешка фантазия е недостатъчна, за да си представим великолепието на небето. На Павел е било позволено да види третото небе (2. Кор. 12:2). В друга връзка той пише за скритата Божия мъдрост, която Божият Дух ни открива още тук на земята, и отбелязва: „Каквото око не е видяло и ухо не е чуло, и на човешко сърце не е идвало, това е приготвил Бог за тези, които Го любят" (1. Кор. 2:9). Колко повече това описание важи за видимото величие на Бога и небето! Библията не ни дава пълна картина на небето, но все пак тя обрисува някои детайли, които ще разгледаме. Вярата само предвкусва, а видимото ще бъде неописуемо.

1. *Небето, едно царство:* Всички царства на този свят са преходни, тяхната земна сила е ограничена. Германската империя от 1871 г. не можа да достигне и 50 години. Третият райх беше пропагандиран като хилядоле-

тен, но свърши след 12 години в развалини и пепел. Небето е едно вечно царство (2. Петр. 1:11), което няма да има край. То е „непоклатимо царство“ (Евр. 12:28). То е възделеното небесно отечество (Евр. 11:16), в което Божията власт и съвършено управление ще са почитани винаги и навсякъде. Принадлежащите на Христос ще управляват с Него във вечността (Откр. 22:5; Лука 19:17-19).

2. *Небето, родният дом:* За разлика от всички земни къщи и жилища, небето е едно непреходно място: „Защото тук ние нямаме постоянен град, а търсим този, който ще дойде“ (Евр. 13:14). Сам Бог е направил този град и Господ Иисус е управителят на този вечен дом: „В дома на Отца Ми има много жилища... Аз... отивам да ви приготвя място“ (Йоан 14:2). Всички, които принадлежат на Христос, имат вечно гражданство там; те са съграждани на светиите и Божие семейство (Ефес. 2:19). В молитвата „Отче наш“ се казва: „Отче наш, който си на небесата“ (Мат. 6:9) и в Йоан 17:24 Господ Иисус се моли: „Отче, желая където съм Аз, да бъдат с Мен и тези, които си Ми дал, за да гледат Моята слава.“ Небето е роднят ни дом, защото там живее Бог (Бит. 24:7; Пс. 115:3; Мат. 6:9). То е и домът на Господ Иисус. Оттам Той е дошъл при нас в света (Йоан 3:13; Йоан 6:38) и там се е върнал след възнесението Си (Лука 24:51; Деян. 1:11). При завръщането Си в сила и величие Той ще дойде оттам и ще вземе Своите при Себе Си.

3. *Небето, нашата родина:* По време на последната война милиони хора от Източна Прусия, Померания и Силезия изгубиха старата си родина. Поколения наред хората са живели в тези области до деня на бягството или прогонването. Сам авторът е свидетел на тези ужасни събития. Ние, хората, сме привързани към родината си. *Ницше* се оплаква от духовната си бездомност с думите: „Горко на този, който няма родина!“ В този свят има само една вечна родина, и затова Павел

пише на филипяните (3:20): „Нашето гражданство е на небесата, откъдето и очакваме Спасител, Господ Иисус Христос."

4. *Небето, място на радост:* Сватбата е повод за особена радост и според земните мащаби. В Библията небето се описва с помощта на образа на сватбения празник, чиято радост трае вечно: „Нека се радваме и се веселим и нека Му отдадем слава, защото дойде сватбата на Агнето, и Неговата жена се е приготвила" (Откр. 19:7). Иисус Христос, Божият Агнец, който търпеливо понесе греха на света и заплати за него на кръста, сега е Годеникът, а Неговата църква е годеницата. Спасеното множество от всички народи, племена и нации е описано от Иисус в Лука 13:29: „И ще дойдат от изток и от запад, от север и от юг, и ще седнат в Божието царство."

5. *Небето, място, където няма грях:* Нашият свят е проникнат от последиците на греха: мъка, страдания, болка, стенания, болести, войни и смърт. Но на небето „няма да има вече никакво проклятие" (Откр. 22:3). Бог ще бъде навсякъде и във всичко и сам Той ще направи всичко ново: „Той ще избърше всяка сълза от очите им и смърт няма да има вече; няма да има вече нито жалене, нито писък, нито болка; първото премина" (Откр. 21:4). При тази гледка Павел е добил сили да понесе всякакви временни несгоди: „Понеже смятам, че страданията на настоящото време не са достойни да се сравнят със славата, която ще се открие към нас" (Римл. 8:18).

6. *Небето, място на коронацията:* Всичко, което правим в този живот в името на Иисус, има измерения във вечността. То има непреходен характер. Така че Павел може да каже към края на земния си път: „Аз се борих в добрата борба, пътя свърших, вярата опазих, отсега нататък за мен се пази венецът на правдата, с който Господ, праведният Съдия, ще ме възнагради в онзи

ден; и не само мен, но и на всички, които са възлюбили Неговото явяване“ (2. Тим. 4:7-8). За такава коронация говори и възвисеният Господ в Откровение 2:10: „Бъди верен до смърт и Аз ще ти дам венеца на живота“.

7. *Небето, нашата цел:* Най-високата цел, поставена пред нас, хората, е чрез вярата в Иисус да достигнем до небето. В 1. Петр. 1:8-9 апостолът посочва тази цел: „... когото (Иисус) любите без да сте Го видели; в когото, като вярвате, без сега да Го виждате, радвате се с неизказана и преславна радост, като получавате следствието на вярата си – спасението *на душите*.“

ПРИЛОЖЕНИЕ

I. ОСНОВНИ ТЕЗИСИ ЗА БИБЛИЯТА

В науката е прието необходимите начални условия за изследванията в някаква специална област да се формулират под формата на утвърдени тезизи. На тяхната основа се изгражда последователно цялата конструкция на съответната наука. Макар че този метод не може изцяло да се пренесе към Божието слово, поради различната същност на Библията, ние ще обобщим най-важните тезиси, като се съобразяваме с тези ограничения. Тези тезиси са основополагащи при боравенето с Библията и могат да улеснят напредъка на тези, които разполагат с оскъдни предварителни знания. Следващите по-долу тезиси са кратко формулирани и обосновани подробно с библейски цитати. За Библията има цяла поредица синонимни понятия, които ние ще използваме в тяхното многообразие: Христово слово (Римл. 10:17), Господно слово (1. Царе 15:23), Господна книга (Ис. 34:16), Книга (Ерем. 30:2), словото на Писанието (Лука 4:21), Писанието (Мат. 21:42), Свещеното или Светото Писание (2. Тим. 3:15), Старият Завет (2. Кор. 3:14), Новият Завет (Мат. 26:28).

1. Произходът на Библията

1.1. *Библията е Божие откровение и оторизирана от Бога писмена информация:* „*Така говори Господ, Израилевият Бог*, и казва: Напиши в книга всичките думи, които ти говорих“ (Ерем. 30:2). Иисус като превъзвисен Господ заповядва: „Запиши, защото тези думи са верни и истинни“ (Откр. 21:5). Към Божието слово не трябва нито да се прибавя, нито да се отнема нещо (Откр. 22:18-19), затова всички други книги, смятани за откровения (напр. книгата Мормон на мормоните, Корана на мюсюлманите), са човешко дело. В Гал. 1:8 се разкрива неповторимостта на библейското откровение и

последиците от всяка промяна в посланието, направена от хора: „Ако *и самите* ние или ангел от небето ви проповядва друго благовестие, освен онова, което ви проповядвахме, нека бъде проклет."

1.2. *Произходът на Библията за нас, хората, е непонятен,* дори понякога и да не изглежда така (Лука 1:1-4). За нас е неразгадаема тайна как е ставало предаването на информацията от Бога към писателите на Библията. Изразите „Ето, сложих думите Си в устата ти" (Ерем. 1:9), „Господното слово беше към мен и каза" (Езек. 7:1) или „понеже аз (Павел) нито съм го приел от човек, нито съм го научил *от човек,* а чрез откровение от Иисус Христос" (Гал. 1:12) създават впечатлението, че при Библията става дума за божествен източник на информация, но по какъв начин писателят е получил съдържанието на посланието, това не знаем.

1.3. *Божествената страна на Библията:* Истинският произход на Библията е божествен. Според 2. Тим. 3:16 „**цялото** писание е боговдъхновено" (гр. *theopneustos* = „боговдъхновено", дадено от Бога и Светия Дух, вдъхнато от Бога). Източникът на информация е Бог Отец, Божият Син и Светият Дух:

а) *Бог Отец:* „Бог, който много пъти и по много начини е говорил в миналото на бащите ни чрез пророците, в края на тези дни говори на нас чрез Сина" (Евр. 1:1-2).

б) *Иисус Христос:* „Внимавайте да не отхвърлите Този, който говори; защото, ако не избегнаха *наказанието онези,* които отхвърлиха този, който *ги* предупреждаваше на земята, колко повече не *ще избегнем* ние, ако се отвърнем от Онзи, който *предупреждава* от небесата" (Евр. 12:25).

в) *Светият Дух:* „Защото никога не е идвало пророчество по волята на човека, а светите Божии хора са говорили, движени от Светия Дух" (2. Петр. 1:21).

1.4. *Човешката страна в Библията:* Божието слово се изявява в „пръстени съдове“, Божиите мисли за неизследимостта на Божиите пътища и необхватността на Неговата любов са предадени с ограничените изразни средства на човешкия език, но въпреки това те са слова на „дух и живот“ (Йоан 6:63).

2. Истинността на Библията

2.1. *Словото на Библията* е *ненарушима истина:* „Твоето слово е истина“ (Йоан 17:17). Старият Завет също потвърждава тази негова същностна черта: „Бог не е човек, че да лъже, нито човешки син, че да се разкае. Той каза и няма ли да извърши? Той говори ... и няма ли да го утвърди?“ (Чис. 23:19). В Йоан 14:6 Иисус свидетелства, че Той не само говори истината, но че и Той самият е истината. Писателят *Манфред Хаусман* отбелязва за нейната същност: „Истината е безкрайно по-голяма и дълбока от цялата правилност.“

2.2. *Иисус и Божието слово са едно:* Иисус Христос и Божието слово образуват неделимо единство (Йоан 1:1-4; Откр. 19:13). По време на земния Си живот Иисус е бил истински човек и истински Бог едновременно. Той е бил както Човешки Син, така и Божи Син. „Той взе образа на слуга и стана подобен на хората“ (Фил. 2:7), но за разлика от всички останали хора, без грях. Същото важи и за Божието слово: то външно прилича на всички останали книги и е определено като книга с много литературни видове, но за разлика от всички останали книги, то е Божието слово, което е непогрешимо, абсолютно вярно (Пс. 119:160) и напълно безупречно. Това обобщава точки 1.3. и 1.4. за произхода на Библията.

2.3. *Няма разлика в качеството на истината по отношение на различните библейски книги или писатели*. Не може да се противопоставя Старият Завет на Новия (или обратно) или Евангелията на Павлови-

те послания, защото всичките писания са основани на откровения (Гал. 1:11). Дълбочината на значението на различните текстове не винаги е една и съща. Задълбочеността на мисълта на спасителното послание на Йоан 3:16 не може да се сравнява с описанието в Деян. 27:13. Освен това, описанието на Сътворението според Бит. 1 има съвсем друга тежест, отколкото списъка на завръщащите се евреи в Ездра 2 (сравни с т. 5.1. за сведенията на Библията).

3. Проверката на библейската истина

Библейската истина може да се провери. Бог не очаква от нас сляпа вяра, а ни дава убедителни средства, с които можем да проверим и разберем истината:

3.1. *Проверка в живота:* Иисус ни учи да проверяваме Божието слово, като го прилагаме в живота си: „Моето учение не е Мое, а на Онзи, който ме е пратил. Ако иска някой да върши Неговата воля, ще познае дали учението е от Бога, или Аз от Себе Си говоря“ (Йоан 7:16-17).

3.2. *Проверка чрез собствената ни свобода:* Иисус учи, че следването на лъжливи системи, идеологии и секти поробва човека, а следването на Неговото учение освобождава: „Ако стоите в словото Ми, наистина сте мои ученици. И ще познаете истината и истината ще ви направи свободни“ (Йоан 8:31-32).

3.3. *Проверка чрез приемане:* Както вкусът на един портокал може да се разбере само чрез опитване, така и библейската истина се открива само чрез четене и приемане. Дискусии или диспути не могат да заменят интензивното изследване на Библията. В това отношение беряните са действали образцово: *„Беряните* бяха по-благородни от солунците, защото приеха словото с голяма готовност, и всеки ден изследваха Писанията, *за да видят* дали това е вярно“ (Деян. 17:11).

3.4. *Проверка чрез резултата:* Този, който следва Божието слово и се подчинява на неговите съвети, ще има видим успех в живота си (виж Въпрос към Библията 2.2): „Тази книга на закона да се не отделя от устата ти

и да размишляваш върху нея денем и нощем, за да внимаваш да спазваш всичко, което е написано в нея; защото тогава ще благоуспяваш в пътя си и тогава ще имаш успех“ (Иис. Нав. 1:8).

3.5. *Проверка чрез слушане на проповеди:* Бог е обещал особено благословение за слушането на библейската проповед. Този, който с отворено сърце слуша Божието слово, ще повярва. „Вярата *е* от слушане, а слушането – от Христовото слово“ (Римл. 10:17).

3.6. *Проверка чрез собственото ни греховно същество:* Никъде в Библията нашето естество не е така засегнато, както когато става въпрос за греховната ни природа. Който е честен пред себе си, той ще разбере истината на Библията по отношение на поставената ни лична диагноза: „всички съгрешиха и са лишени от Божията слава“ (Римл. 3:23). Няма нито един човек, който да каже, че словото от 1. Йоаново 1:8 не се отнася за него: „Ако кажем, че нямаме грях, лъжем себе си и истината не е в нас.“

Забележка: Трябва да подчертаем, че истинността на Библията се открива само на послушния изпълнител на словото. Този, който борави с Библията чисто интелектуално и не я отнася към собствената си личност, няма да намери достъп към нея (1. Кор. 1:19).

Убедителните математически изчисления могат да бъдат от полза (виж 2.1. от Въпроси към Библията), но стъпката към вярата си остава въпрос на лично решение. Божието слово може да се приеме само с вяра или да се отхвърли с неверие.

4. Тематиката на Библията

4.1. *Библията говори за Иисус*. Това важи не само за Новия Завет, но и за Стария. Иисус казва: „Вие изследвате Писанията, защото мислите, че в тях имате вечен живот; и те са, които свидетелствуват за Мен“ (Йоан 5:39). Новият Завет ни дава ключа към Стария, защо-

то Писанията се отнасят до Иисус Христос. Сам Той обяснява този принцип на учениците Си по пътя към Емаус (Лука 24:13-35). С това се засяга главната цел на Библията, която е заявена в Йоан 20:31: „А тези (книгите) са написани, за да повярвате, че Иисус е Христос, Божият Син, и като вярвате, да имате живот в Неговото име."

4.2. *Библията говори за земни и небесни неща* (Йоан 3:12). Към земните неща принадлежат например историческите събития, описанията на пътувания, лични срещи, законови предписания, семейни хроники, родословни дървета, сведения за мисии, ежедневни въпроси и природонаучни данни. Наред с тези важни сведения Библията постоянно насочва погледа ни към небесните неща (Мат. 6:33; Кол. 3:2): към Бога, Иисус Христос и Светия Дух, към Божието царство, възкресението и съда, към небето и вечността.

4.3. *Библията ни дава реалистично описание на човека*. Мъжете и жените в Библията не са обрисувани като идеални герои, а с техните слабости, грешки и провали. Така и техните подвизи също са описани правдиво, а не идеализирано. Даже и при Давид, „човека според Божието сърце" (1. Царе 13:14; Деян. 13:22), недостатъците не са прикрити.

4.4. *Библейското откровение е ключът към разбирането на този свят*. За нас Библията е основополагащият и незаменим информационен източник. Нашето настояще би било необяснимо без трите засвидетелствани събития от миналото – *сътворението, грехопадението* и *потопа*. От тук произлизат пет подпринципа (виж по-подробно в Г6):

1. *Миналото е ключът към настоящето*. Този принцип е пълната противоположност на основния тезис на еволюционното учение, според който днешните наблюдения могат произволно да се екстраполират назад във времето.

2. *Факторите на Сътворението могат да се схванат само чрез вяра* (Евр. 11:3). Различните фактори на Сътворението се споменават на различни места в Библията:

– чрез Божието слово: Пс. 33:6; Йоан 1:1-4; Евр. 11:3
– чрез Божията сила: Ерем. 10:12
– чрез Божията мъдрост: Пс. 104:24; Пр. 3:19; Кол.2:3
- чрез Божия Син: Йоан 1:1-4; Йоан 1:10; Кол. 1:15-17; Евр. 1:2
– според същностните черти на Иисус: Мат. 11:29; Йоан 10:11; Йоан 14:27
– без изходен материал: Евр. 11:3
– без разход на време: Пс. 33:6

3. *Смъртта е последица от грехопадението на първия човек* (Бит. 2:17); Бит. 3:17-19; Римл. 5:12; Римл. 5:14; Римл. 6:23; 1. Кор. 15:21).

4. *Последствията от грехопадението са засегнали цялото мироздание* (Римл. 8:20-22). Разрушителните структури в биологията (напр. бактериите като болестотворни организми, паразитите, механизмите на убиване при змиите, паяците и хищниците, месоядните растения, страданията вследствие на „тръните и бодилите“) не могат да се обяснят извън грехопадението. Това е причината и за повсеместно наблюдаваната преходност.

5. *Днешната геология на Земята не може да се обясни без потопа*.

5. Сведенията на Библията

5.1. *Тежестта (значението, дълбочината на мисълта) на библейските сведения не е една и съща навсякъде*, и въпреки това няма излишна информация. Този аспект става очевиден, когато сравним Йоан 3:16 с Деян. 18:1 (сравни с т. 2.3. от Истинността на Библията).

5.2. *Библията съдържа всички необходими за нас принципи*. Тя е завършена в смисъл, че съдържа всичко, което ни е необходимо, както за този живот, така и

за постигането на вечната цел: „Потърсете в книгата на ГОСПОДА и прочетете! Никое от тези няма да липсва, нито ще бъде без другарката си“ (Ис. 34:16).

5.3. *Библията никъде не си противоречи*. В повечето случаи привидните противоречия се разрешават при по-интензивно изследване. Най-честата причина за такива противоречия е несъобразяването с някои библейски принципи:

1. *Библията често дава оскъдни сведения:* Например историята за обръщението на Матей ни е предадена само в един стих (Мат. 9:9). Също така често поставяният въпрос за жените на синовете на Адам намира своя отговор в оскъдните и откъслечни сведения от Библията. Решението на проблема е възможно и чрез логично умозаключение: според Бит. 5:4 Адам е родил синове и дъщери. Следователно в началото братята и сестрите са се женели помежду си; в следващото поколение това са братовчедите и братовчедките. Веднага след Сътворението кръвосмешението не е било толкова опасно.
2. *За някои случки в Библията има паралелни сведения с различни аспекти*.
Пример 1: Родословията на Иисус според Матей 1:1-17 и Лука 3:23-38 имат различни цели. В първия случай царският произход на Месията от Давид (Син Давидов) се показва чрез Мария, а в другия случай това е чрез родословието на Йосиф.
Пример 2: Различните разкази за възкресението на Иисус се отклоняват в несъществени детайли.
3. *Някои духовни твърдения разкриват истинския си смисъл в своята комплементарност* (лат. *complementum* – допълнение). Физическата същност на светлината може да се обясни само по комплементарен начин: от една страна светлината се държи като вълна, а от друга страна тя показва свойства на материална частица (фотони). Едва когато двете взаимно противоречащи си качества се комбинират, тогава се разкрива действителността. Такива комплементарни твърдения

са известни в Библията. За спасителната вяра има две комплементарни, т. е. привидно противоречащи си, но в действителност допълващи се твърдения (виж 4.1. от Въпроси относно спасението):

а) „И така, ние заключаваме, че човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона“ (Римл. 3:28).

б) „Виждате, че човек се оправдава чрез дела, а не само чрез вяра“ (Як. 2:24).

4. *Някои проблеми възникват поради конкретния използван превод*.

Пример: В превода на Лутер Яков заравя идолите под един дъб (Бит. 35:4). А според придържащото се към основния текст издание на Библията Елберфелдер, това става под терпентинов кукуч.

Забележка: „Хората не отричат Библията, защото тя си противоречи, а защото тя противоречи на хората.“

5. *В отделни случаи разрешението на привидните противоречия е трудно, но принципно възможно*. Тук примерите са смъртта на Юда (Мат. 27:5; Деян. 1:18), съдържанието на Ковчега на завета (3. Царе 8:9; Евр. 9:4), смъртта на Саул (1. Царе 31; 2. Царе 1).

Пример за обяснение: Според Мат. 27:5 Юда се е обесил, докато на друго място се казва: „като падна презглава, се пукна през средата и всичките му черва изтекоха“ (Деян. 1:18). Тези две сведения за смъртта на Юда привидно си противоречат. Те обаче се допълват, когато второто сведение се разглежда като образно описание, както ние бихме казали: „Той беше абсолютно размазан“ (виж т. 5.10.).

5.4. *Библията е единствената книга с истински пророчески сведения,* чието изпълнение във времето и пространството може да се провери (виж 2.1. от Въпроси към Библията).

Дефиниция за пророчество: Пророчеството е сигурно предсказване на произволно събитие от бъдещето, което не става посредством нормалните средства на човешкото познание. Следователно, пророкуването е

по-ранното оповестяване на по-късни събития, обратно на историята, която представлява по-късно описване на събития, станали по-рано. В Йоан 13:19 Иисус подчертава, че пророчествата за събития, сбъдващи се по-късно, засилват вярата: „Отсега ви го казвам, преди да е станало, че когато стане, да повярвате, че съм Аз.

5.5. *Бог често започва Своето откровение с някакъв детайл, който после се развива стъпка по стъпка*. Най-яркият пример за такъв подход са обещанията за идването на Иисус в света (Г1, 110-117).

5.6. *При повърхностно четене на текстовете съществува опасността детайлите да бъдат подценени като странични подробности*. Но в общия контекст те имат дълбоко значение.
Пример 1: Римският обичай да се чупят краката на разпънатите е бил изпълнен при разбойниците, но не и при Иисус (Йоан 19:32-36). Пророческото основание за това от Изх. 12:46 „кост Негова няма да се строши“ (Йоан 19:36) е трудно да се разпознае, защото в старозаветния стих става дума за пасхалното агне.
Пример 2: Според старозаветните праобрази Иисус е трябвало да бъде разпънат извън градската стена на Ерусалим, защото в старозаветното време жертвените животни са били изгаряни извън стана (Лев. 16:27; Евр. 13:11-12).

5.7. *Казаното в Библията има такава дълбочина, че дъното ѝ е недостижимо за човека* (1. Кор. 13:12).

Георг Хунтеман заявява: „Това, което в действителност иска да каже Библията, излиза извън възможностите на човешкия разум.“

5.8. *Обхватът на казаното от Библията надхвърля цялото човешко мислене*. Рамката на времето започва от „преди създанието на света“ (Ефес. 1:4) и достига Божията вечност (Откр. 22:5). Библията отговаря на

всички въпроси, на които не може да даде отговор нито една природна наука:

– Каква е същността на смъртта? Защо я има и докога ще я има?
– Какво е човекът? Откъде идва? Защо живее и накъде отива?
– Какво представлява вечността?

5.9. *Библията е уникално литературно произведение*. Словесното богатство на Библията, нейното послание е изложено в такова изобилие от литературни видове, каквото не намираме в никоя друга книга: стихове (Пс. 119), химн (Кол. 1:15-17), любовна песен (Пес. на пес.), научен доклад, написан на ежедневен език (Бит. 1), исторически доклад (Ездра), притча (обикновена ситуация от ежедневието като сравнение: Мат. 13:3-23), парабола (гр. *parabole* – поставени един до друг; специална, изключителна ситуация като поучителен разказ за иносказателно тълкуване; Лука 18:1-8), образна реч (Мат. 24), парадокс (Фил. 2:12-13), проповед (Деян. 17:22-31), наставление (Кол. 3:16-17), хваление (Ефес. 1:3), благословия (Фил. 4:7), поучение (Римл. 5:12-21), семейна хроника (1. Лет. 3), молитва (Пс. 35), лично свидетелство (1. Йоаново 1:1-2), описание на сънища (Бит. 37:6-7), директно говорене на Бога (Мат. 3:17), съпричастен разговор (Йоан 4:7-38), диспут (Деян. 15:7-21), съдебни преговори (Йоан 18:28-38), мъдри поговорки (Пр. 13:7), обещание (Марк 16:16), обвинение (Мат. 11:21-24), гатанка (Съд. 14:12-14), законодателство (гражданско, наказателно, постановяващо обичаи, ритуално, здравно), лирична поезия (Пес. на пес.), биография (Неемия), лична кореспонденция (писмото на Павел до Филимон), дневник (Деян. 16), монолог (Йов 32-37), диалог (Йов 3-31), апокалипсис (Дан.; Откр.), временно запечатване (Дан. 12:9), пролог (гр. *prologos* – предварителна реч, Лука 1:1-4), епилог (гр. *epilogos* – заключителна реч, Йоан 21:25), елипса (гр. *ellipsis* – изпускане; стилистично средство, което изпуска подробности-

те, Мат. 9:9), метафора (гр. *metaphora* – пренасяне; израз, използвани картинно, в преносен смисъл, Авдий 4), надпис (Йоан 19:19), шифър (Откр. 13:18).

От друга страна в Библията няма: предание, легенда, мит, приказка, басня, сатира, комедия, виц, утопия, научна фантастика. Стилистичните фигури хипербола (гр. *hyperballein* – надхвърлям целта; преувеличение: Лука 7:33) и ирония (гр. *eironeia* – изместване; 2. Кор. 12:11) се срещат само като ясно разпознаваеми стилистични средства.

Нито една книга от световната история не съдържа такова богатство от изразни средства, и нито една книга не представлява изключително истината във всичко казано от нея, подобно на Библията.

5.10. *Библията изчерпва цялото богатство от словесни средства*. Заедно с най-често срещащите се директни форми на изказване се появяват и много други специфични форми:

1. *Феноменален език:* Вместо не толкова нагледния фактологически материал, който е първопричината за явлението, то се описва от гледната точка на наблюдателя: модерната астрономия, както и Библията, говорят за „изгряване и залязване на слънцето“, въпреки че това явление е причинено не от хода на Слънцето, а от въртенето на Земята.
2. *Идиоматични словосъчетания:* кратките словосъчетания в определени ситуации са далеч по-подходящи от дългите описания (Съд. 14:18: „Ако не бяхте орали с моята юница“).
3. *Поетична красота на езика:* Песен на песните 8:3: „Левицата му е под главата ми и десницата му ме прегръща.“
4. *Образни описания за днешни понятия в науката и техниката:* Библията описва технически достижения, които по времето на нейното възникване изобщо не са

съществували, или ситуации, които днес науката е описала със съответните понятия: вместо спътници, орбитални лаборатории и станции, Библията се изразява картинно: „И ако издигнеш гнездото си като орел и го поставиш между звездите..." (Авдия 4). Вместо гинекологичните термини за онтогенезата (ембриоталното развитие) в матката, образуването на детето в майчината утроба е описано по следния начин: „Костите ми не бяха скрити от Теб, когато бях направен в тайно *и* изкусно изработен в дълбините на земята" (Пс. 139:15).

5. *Формулировки според изискванията на природните науки:* Подходящ пример тук е описанието на Сътворението, където с точност, присъща на физиката, се привеждат съвместно метода на измерване на времето и дефиницията на мерната единица (Бит. 1:14-19).

6. *Картини от всекидневието за обяснение на духовни значения:* Така например в притчата от Мат. 13:3-23 сеячът е проповядващият библейското послание, семето е Божието слово, тръните са препятствията, а добрата земя са отворените сърца на хората.

5.11. *Всеки библейски текст трябва да се приема точно, при отчитане на съответния литературен жанр* (5.9.) *и словесна форма* (5.10.). Твърденията трябва или да се приемат буквално, или да се тълкуват смислово вярно и точно.

а) *Буквално разбиране:* В Лука 24:44 Иисус учи на този подход към Писанието: „Тези са думите, които ви говорих, когато бях още с вас, че трябва да се изпълни всичко, което е писано за Мен в Мойсеевия закон, в пророците и в псалмите." На други места също се набляга на този подход: „за да се сбъдне реченото от Господа чрез пророка" (Мат. 2:15); „Никога ли не сте чели в Писанията" (Мат. 21:42); „Днес се изпълни това писание във вашите уши" (Лука 4:21).

б) *Смислово вярно и точно тълкуване:* Когато Иисус казва: „Аз съм лозата, вие сте пръчките" (Йоан 15:5), това не може да бъде прието буквално, а е необходимо

смислово вярно тълкуване. Смисълът може лесно да се разбере, тъй като образната реч трябва да служи за подобряване на нагледността и улеснение на възприемането. В този случай ключовото твърдение е прибавено допълнително: „Отделени от Мен не можете да направите нищо“.

6. Стойността на библейските сведения

6.1. *Посланието на Библията е най-ценната информация, която съществува*. Известният евангелист *Вилхелм Пале* подчертава: „Евангелието е най-доброто послание, което някога е казвано на човечеството. На хората никога не е проповядвано нещо, което може да се сравни с него.“ В Псалм 119 многократно се възхвалява превъзхождащото всичко на този свят Божие слово: „Законът на Твоята уста е по-добър за мен от хиляди *кюлчета* злато и сребро“ (ст. 72). „Радвам се на словото Ти като един, който намира голяма плячка“ (ст. 162).

6.2. *Който отхвърля Божието слово, бива осъден от него*. Както проповядването на Божието слово води към вяра, а с това и към спасение, така и неговото отричане води към отхвърляне в погибелта:
1. Царе 15:23: „Понеже ти отхвърли ГОСПОДНОТО слово, и Той отхвърли теб.“
Йоан 8:47: „Който е от Бога, той слуша Божиите думи; вие затова не слушате, защото не сте от Бога.“
Деян. 13:46: „Нужно беше да се възвести първо на вас Божието слово; но понеже го отхвърляте и считате себе си недостойни за вечния живот, ето, обръщаме се към езичниците.“

6.3. *Библията се състои от Стария и Новия Завет*. Двете части са в една и съща степен Божие слово и не могат да се противопоставят една на друга. В Новия Завет често се цитира Старият. По забележителен начин това не става буквално, а Бог го свързва с по-дълбоко

откровение. В Новия Завет се изпълняват централните старозаветни обещания: „Но всички тези (хората от Стария Завет), макар и да бяха засвидетелствани чрез вярата, не получиха *изпълнението на* обещанието, да не би да постигнат съвършенство без нас; защото за нас Бог беше предвидил нещо по-добро“ (Евр. 11:39-40). Господ Иисус се открива още в СЗ: „Вие изследвате писанията, защото мислите, че в тях имате вечен живот; и те са, които свидетелствуват за Мен“ (Йоан 5:39).

6.4. *Старозаветните апокрифи* (гр. *apokryphos* – скрит, таен, фалшив) *не могат да се нарекат Божие слово*. По време те са възниквали между Стария и Новия Завет. Най-важните доводи за неравностойността им спрямо Библията са следните:

1. *Те съдържат противоречащи на Библията учения* (нарушаване на принцип 3, виж Принципи за тълкуване на Библията), като прощение на греховете чрез даване на милостиня (Тов. 12:9)[4], отговори на магически практики (Тов. 6:9), опрощаване на греховете на мъртвите чрез молитвите на живите (2 Мак. 12:46)[5].
2. *Те никога не са били съставна част от юдейския канон*, тъй като става въпрос за по-късни добавки. Апокрифите винаги са били оспорвани. Догмата на Католическата църква от събора в Трент през 1546 г. ги поставя наравно със Стария и Новия Завет и може да се схваща като реакция на реформацията.
3. *Те не са цитирани от нито един писател от НЗ*, въпреки че освен четири кратки книги от Стария Завет, всички останали са цитирани.
4. *Самите апокрифи не считат себе си за безпогрешни*. В пролога на книгата на Иисус син Сирахов се казва: „Моля ви да ги четете благосклонно и внимателно, а

[4] В Синодалното издание на Библията: „Книгата на Товита“ – бел. ред.

[5] В Синодалното издание на Библията: „Втора книга Макавейска“ – бел. ред.

също и да бъдете снизходителни, ако някъде би изглеждало, че не сме могли да се справим при превода на изразите, трудолюбиво създадени от други.[6]“

Оценка на апокрифите: трябва ли напълно да отхвърляме апокрифите? *Лутер* дава следната подходяща формулировка за тези писания:

„Това са книги, неравностойни на Светото Писание, но полезни и добри за четене.“ Това отношение застъпва и авторът на настоящата книга. Ако не придаваме на апокрифите авторитета на Библията, а ги четем като повествования и исторически забележителни книги (например книгите на Макавеите), ще имаме полза от тях. В това отношение особено полезна е книгата на Иисус син Сирахов, тъй като заема позиция по всякакви житейски ситуации, като се обляга на книгите от Библията, без да има претенциите да бъде Божие слово.

7. Разбираемостта и разбирането на Библията

7.1. а) *Библията лесно може да се разбере:* „Не ви пишем друго освен това, което четете, а и разбирате“ (2. Кор. 1:13).

б) *Библията съдържа и мисли, които са недостижими за нас:* „Моите помисли не са *като* вашите помисли и вашите пътища *като* Моите пътища, заявява ГОСПОД. Защото, както небесата са по-високи от земята, така Моите пътища са по-високи от вашите пътища и Моите помисли – от вашите помисли“ (Ис. 55:8-9).

Взаимното допълване на тези два аспекта е отбелязано и от *Спърджън* (Г1: 94): „В Библията намираме големи истини, които излизат извън нашите представи и ни показват колко ограничен е нашият разум. Но едновременно с това, основните и фундаментални идеи никак не са трудни за разбиране.“ Те са достъпни за всеки (Деян. 17:11) и въпреки това пълнотата и богатството на Библията са неизчерпаеми (Римл. 11:33).

---

[6] Синодално издание на Библията.

7.2. *Библията е съставена от повече от четиридесет и пет писатели, водени от Светия Дух*. По същия начин тя не може да бъде разбрана без помощта на Светия Дух: „Естественият човек не възприема това, което е от Божия Дух, защото за него е глупост; и не може да го разбере, понеже то се преценява духовно. Но духовният човек преценява всичко, а него никой не преценява“ (1. Кор. 2:14-15).

8. Точността на библейските сведения

Библията е една неподозирано точно книга. Тази нейна същностна черта откриваме, когато изследваме по-подробно езиковите, семантичните, духовните, историческите или природонаучните аспекти.

Обърнете внимание на точността, с която Библията описва събитията, свързани с преследването на християните. В началото на църковната история се казва: „хора, които рискуваха живота си за Името на нашия Господ Иисус Христос“ (Деян. 15:26), а за последните времена се говори: „онези, които са били заклани за Божието слово и за свидетелството което държаха“ (Откр. 6:9). В нашето време всевъзможни течения се опитват да интегрират Иисус в своите системи. В исляма Той се почита като пророк, движенията за мир Го считат за социален реформатор. За *Алберт Швайцер* интерес е представлявал историческият Иисус. *Карл Фридрих фон Вайцзекер* организира един мирен събор и убеждава хората, че мирът в света бил дело на самите хора. Мнозина говорят за Иисус, но дотолкова, доколкото Той пасва на тяхната концепция. Само ако вярваме в Иисус, „Той е нашият мир“ (Ефес. 2:14), иначе Той е наш съдия (Деян. 10:42). Движенията за мир също не правят тази разлика и игнорират Иисус след Откровение 6, когато Божият Агнец отваря печатите и пуска четиримата апокалиптични ездачи, сеещи война и смърт за съд над земята. *Франц Алт* пише книга за Проповедта на планината, но пренебрегва централната

заповед на Иисус да напуснем широкия път към погибелта и да влезем през тясната порта. Иисус се появява навсякъде, но това не е достатъчно. В Проповедта на планината Господ ни предупреждава:

> „В онзи ден мнозина ще Ми кажат: Господи! Господи! Не в Твоето ли Име пророкувахме, не в Твоето ли Име демони изгонвахме, и не в Твоето ли Име направихме много чудеса? – но тогава ще им заявя: Аз никога не съм ви познавал, махнете се от Мен вие, които вършите беззаконие“ (Мат. 7:22-23).

Който набляга само на човешките страни на Иисус, не печели нищо от това. Ние обаче трябва да проповядваме **този** Иисус, за когото свидетелстват Писанията (Йоан 7:38). Истинската съпротива идва при пълното отстояване на Божието слово. Във времето на пълното размиване на всякакви норми биват преследвани тези, които държат на всичко, казано от Библията, и го отстояват с „Писано е!“ – независимо дали се отнася за сведенията за Сътворението, или за Иисус, за когото свидетелствува Писанието. Свидетелстването за Божието слово има благословението да удържи победа (Откр. 12:11). Други примери са приведени в Г1: 102-110.

9. Времевата рамка на библейските сведения

Божието слово е извън времето. Исая противопоставя преходността на растенията на непреходността на Божието слово: „Тревата изсъхна, цветът ѝ окапа, но Словото на нашия Бог ще трае до века“ (Ис. 40:8). А Иисус сравнява преходността на звездите със Своето слово: „Небето и земята ще преминат, но Моите думи няма да преминат“ (Мат. 24:35). *Лутер* е казал: „Библията нито е антична, нито е модерна, тя е вечна.“ Библията е над времето, тъй като нейните концепции и перспективи надхвърлят моментната епоха. Въпреки че абортите, генните технологии и наркоманията не са изрично споменати, от Библията може да се изведе еднозначно

отношение към тях. Такова проникновение няма нито една друга книга. Така например, в човешкото законодателство не може да се произнася присъда в някаква нова област, ако за нея все още няма никакви конкретни разпоредби.

10. Ключът към Библията: обръщането към Иисус Христос

След всичко това изниква въпросът за ключа към Библията. Как може човек, който досега не се е занимавал с нея, да намери правилния подход? След едно евангелизационно събрание при мен дойде един млад човек с вид на интелектуалец, който искрено търсеше ключа към Библията. След като в разговора можах да отстраня някои препятствия, младежът прибави, че оттук нататък щял да продължи да работи върху Библията с обичайния за него философски начин на мислене. Аз отговорих: „Вие бихте могли да направите това, но накрая няма да видите в Христос живия Бог, а безличния пантеистичен Бог на философите. Философите са чели Библията от гледната точка на техните мисловни категории, но не са открили Бога, който само в Иисус става наш Спасител." Младежът остана и ме изслуша по-нататък: „вие можете да имате достъп до Библията и до живия Бог още тази вечер, ако се занимаете с въпросите на вашето съществуване. Искате ли това?"
Разказах накратко горния разговор, за да покажа на читателя как може да придобие достъп до вярата.

10.1. *Да познаем себе си:* Нека прочетем заедно Римл. 3:23: „Всички съгрешиха и са лишени от Божията слава." Този стих показва, че пред живия Бог ние сме изгубени поради греха, който ни разделя и ни лишава от достъп до Него. С нашите дела ние не можем да Му бъдем угодни. Накратко, ние нямаме слава пред Бога. След грехопадението между Светия Бог и грешния човек съществува пропаст. Вие съгласни ли сте с тази Божия диагноза?

10.2. *Единственият изход:* От тази дилема има само един изход, който ни е подарен от Бога. На кръста Божият Син е понесъл наказанието за нашия грях. Иисус е дошъл на този свят, за да спаси погиналото (Мат. 18:11). Освен Него няма друг път за спасение (Деян. 4:12). Вярвате ли това?

10.3. *Да признаем греховете си:* В 1. Йоаново 1:8-9 четем: „Ако кажем, че нямаме грях, лъжем себе си и истината не е в нас. Ако изповядаме греховете си, Той е верен и праведен да ни прости греховете и да ни очисти от всяка неправда." Въз основа на изкупителното Си дело на кръста Иисус има властта да прощава грехове. Ако се доверим на Неговите думи и Му признаем вината си, и Го помолим за прошка, то Той е „верен" да ни прости, т. е. Той действително ще ни освободи от вината за греховете ни. Ние трябва не само да обмисляме, но и да действаме! Искате ли да направите това? Тогава го кажете на Господ Иисус в молитва. Ето едно примерно съдържание на свободно формулирана молитва:

> „Господи Иисусе, днес аз чух за Теб и разбрах защо си дошъл на този свят. Ти си обгърнал и мен с безпределната си любов. Ти виждаш цялата ми вина – тази, която съзнавам, и тази, която не съзнавам. Ти обаче знаеш всичко, всяка погрешна постъпка, всеки греховен подтик на моето сърце, всичко това е разкрито пред Теб. Аз съм като разтворена книга пред Теб. Не мога повече да продължавам с досегашния си живот. Затова Те моля сега да ми простиш всички мои грехове и да ме очистиш. Амин."

Ние казахме на Господ това, което пише в 1. Йоаново 8-9. Бог се е задължил с това, което Той е казал. Как смятате, каква част от вината ни е простена? 80%? 50%? 10%? Тук пише: „Той ни очиства от **всяка** неправда" (1. Йоаново 1:9). **Всичко** ви е простено! Да: всичко, 100%! Това трябва да знаете, а не само да го смятате за възможно или да се надявате. Библията на-

бляга на това, в което трябва да сме сигурни. Нека прочетем още две места: 1. Петр. 1:18-19 и 1. Йоаново 5:13.

10.4. *Да предадем живота си:* Господ Иисус ни прости цялата ни вина, затова сега можем да Му доверим живота си. В Йоан 1:12 четем: „А на онези, които Го приеха, даде право да станат Божии деца – на тези, които вярват в Неговото Име." Всички, които са помолили Господ Иисус да ги води в живота им, получават правото да бъдат осиновени от Бога. Ние ставаме Божии деца не защото сме направили нещо добро или защото сме много набожни, или защото сме членове на някаква църква, а защото сме доверили живота си на Божия Син и сме готови да Го последваме в послушание. Нека потвърдим това в молитва:

„Господи Иисусе, Ти прости всичките ми грехове. Аз все още не мога да го разбера напълно, но се доверявам на словото Ти. И сега Те моля, Господи, да влезеш в моя живот. Напътствай ме и ме води по пътя, който ми показваш. Аз зная, че Ти имаш най-доброто за мен и затова искам да Ти поверя цялото си същество. Помогни ми да се освободя от това, което не Ти харесва. Подари ми нови навици, които да са благословени от Теб. Дай ми покорно сърце, за да правя това, което ми казва Твоето слово. Моля Те, не ме оставяй да се влияя от разни въздействия и всевъзможни човешки мнения, а ми открий Библията, за да мога да разбирам Твоето слово и да живея според него. Искам Ти да бъдеш моят Господар и искам да Те следвам. Амин."

10.5. *Приет:* Господ ви прие! Той плати за вас скъпа цена, Той ви спаси. Вие станахте Божие дете, а който е дете, той е и наследник: Божи наследник, наследник на небесното царство! Представяте ли си какво става сега на небето? „...там може би се радват?" Да, разбира се! В Лука 15:10 пише: „Казвам ви, има радост пред Божиите ангели за един грешник, който се кае." На вашето

обръщане към Иисус се радва цялото небе. Цялото небе има дял в това събитие: един човек приема евангелието и започва да живее според него. Библията нарича този процес на приемане на Иисус *обръщение*. При него ние предаваме вината си на Иисус и Той я поема. Едновременно с това, от Божия страна става нашето *новорождение:* Той ни дава нов живот и осиновление и ние ги приемаме. Обръщението и новорождението са две страни на един и същ процес – двете страни на един и същ медал.

10.6. *Благодарност:* Изкуплението е Божи подарък за нас. Чрез Неговата любов за нас е станал възможен пътят на спасението. Ние нищо не можем да допринесем за изкупителното дело. Който приема един подарък, казва: „Благодаря!“ Точно това искаме да направим и ние сега. С ваши думи формулирайте една молитва на благодарност. Кажете я на Господ Иисус...

10.7. *Какво да правим по-нататък?* Искам да ви обърна внимание на пет съществени момента. Те са не само много важни за един живот и следване на Иисус, но са и безусловни предпоставки за практическия ни християнски живот. Ако ги следваме, имаме Божията гаранция, че наистина ще постигнем целта.

1. Божието слово
То е необходимата храна за новия живот, който Иисус е започнал в нас. Най-добре би било, ако всеки ден (за препоръчване сутрин), си отделяме време за четене на Библията. Правете като християните в Берия (Деян. 17:11-12), които са изследвали Писанието ежедневно.

2. Молитвата
Иисус иска не само Той да говори с нас чрез словото Си, но и ние да Му говорим. Това правим в молитвата си. Голямо предимство е, че можем да Му кажем всичко. Той има дял в нашите скърби и радости. Ние можем да обсъждаме с Него всички свои планове и необ-

ходими решения. Посредством четенето на Библията и молитвата се създава едно „духовно кръвообръщение“, което е много важно за здравословния ни духовен живот.

3. Послушанието
Бог харесва, когато ние се показваме като послушни деца, които живеят според Неговото слово и спазват Неговите заповеди. Можем да засвидетелстваме любовта си към нашия Господ по най-добрия начин, когато Му се подчиняваме (1. Йоаново 5:3). В този свят ни се предлагат много пътища, но Библията ни дава примера за поведение, върху който почива Божието благословение: „Подобава да се покоряваме повече на Бога отколкото на хората“ (Деян. 5:29).

4. Общението
Като Божии деца ние се нуждаем от общение с други хора, които следват същия Господ. Когато извадим един тлеещ въглен от огнището, той угасва много бързо. Нашата любов към Иисус също много бързо ще охладнее, ако не се поддържа чрез общуването ни с други вярващи. Като новообърнати, ние се нуждаем от любовта, загрижеността, утвърждаването и понякога поправките на една вярна на Библията църква. Моята молитва е бързо да се присъедините към такава църква, защото една добра, жива църква е неотменимо условие за растежа във вярата.

5. Вярата
След като чрез обръщението и новорождението сме дошли във вярата, жизнено важно е да растем в нея и да не отпадаме. Павел пише на Тимотей (2. Тим. 3:14): „А ти постоянствай в това, което си научил.“ В края на живота си Павел заявява: „Аз се борих в добрата борба, пътя свърших, вярата опазих“ (2. Тим. 4:7). Нека следваме неговия пример и останем верни докрай.

Обръщението не е крайната точка, а началото на новия живот.

Ние твърдим: Достъпът до Библията не може да се придобие отвън, от позицията на неутралния наблюдател, а само отвътре. Само този, който с покаяние и вяра се обърне с цялото си същество чрез Иисус Христос към Бога и придобие спасението, само той е влязъл. Но горният разговор дава съществено при всяко обръщение: осъзнаване на греховете, изповядване на греховете, предаване на живота ни на Иисус Христос. Оттук нататък започва растежът във вярата.

11. Заключение

Ние предприехме опита да обобщим най-важното за Библията под формата на няколко тезиса. Богатството на Библията е толкова огромно, че едно такова човешко начинание спрямо Божията книга не може в никакъв случай да бъде пълно и завършено и да я опише по подобаващ начин.

II. ПРИНЦИПИ ЗА ТЪЛКУВАНЕ НА БИБЛИЯТА

1. *Най-доброто тълкуване на Библията е самата Библия*. Или с други думи, няма по-добър коментар към Библията освен самата Библия. Този най-важен принцип на тълкуване постоянно се практикува от Иисус (Мат. 19:3-6), апостолите (Гал. 3:16) и пророците.

2. *Иисус е ключът към всякакви тълкувания*. Така например Старият Завет би останал непълен без указанията за Иисус (Пс. 110:1; Ис. 53; Мал. 4:2, 5-6).

3. *Тълкуванията не бива да противоречат на други библейски стихове* (сравни т. 5.3. от „Сведенията на Библията“).

4. *Едно учение не бива да се извежда от едно-единствено изречение или стих*. Примери: Безгрешността на Иисус (1. Йоаново 3:5; 1. Петр. 2:12; 2. Кор. 5:21), греховността на всички хора (Бит. 8:21; Пс. 14:2; Ис. 1:5-6; Мат. 15:19; Римл. 3:23), Божията воля за спасението на всички хора (Ез. 34:12; Мат. 18:11; 1. Сол. 5:9; 1. Тим. 2:4).
Внимание: Това, че Иисус обича Бог Отец (Йоан 14:31) и че Бог Отец ни обича (Йоан 16:27), се споменава изрично само на едно-единствено място в Библията. Но в други многобройни стихове тези факти се съдържат или се предполагат. В такива случаи е позволено позоваването на тях.

5. *Трябва да се отчита контекстът и неговото съзвучие с цялостния дух на Библията*. Неспазването на този принцип е довело до многобройни небиблейски учения и създаването на разрушителни секти. Препратките имат извънредно висока стойност.

6. *Някои библейски учения са изведени въз основа на общото между еднородни единични събития*. Библи-

ята не е просто сух учебник, съдържащ закони и наставления, а жива книга, която чрез хиляди случки нагледно ни запознава както с правилното, така и с неправилното поведение спрямо Бога и хората. Ако изследваме общото между всички тематично свързани събития, можем от тях да изведем съответното библейско учение. Подходящ пример тук е подробното описание на историята на Израел с благословение и съд (1. Кор. 10:11). При отговора на въпрос 6 от Въпросите за живота беше изходено от този принцип на тълкуване.

7. *Старият Завет неминуемо ни води към Новия Завет,* т. е. без Стария Завет много части от Новия биха били неразбираеми (например сътворението, грехопадението, потопа).

8. *Новият Завет има много по-голяма дълбочина на откровението, отколкото Стария*. За да докажем това твърдение, е достатъчно само да разгледаме Посланието към евреите. С помощта на темата „отмъщение" ще обясним накратко този принцип на тълкуване. В случай на нанасяне на някаква вреда човешката природа иска да си отмъсти многократно: „Ако за Каин се отмъсти седмократно, за Ламех *ще се отмъсти* седемдесет и седмократно" (Бит. 4:24). При Синайските закони Бог въвежда едно драстично ограничение на отмъщението – едно към едно: *едно* око за *едно* око; *един* зъб за *един* зъб; *една* рана за *една* рана; удар за удар (Изход 21:24-25). В Проповедта на планината Иисус задълбочава старозаветния закон, като шест пъти започва словото Си с израза: „А пък Аз ви казвам." Като прилага Втор. 32:35 към Изх. 21:24-25 Иисус забранява всякакво отмъщение „Не се противете на злия; но ако те плесне някой по дясната буза, обърни му и другата" (Мат. 5:39).

9. *Никъде в Библията не се одобрява някакъв грях, дори и той да не е изобличен на съответното място*.

За тълкуването на „нечестния настойник“ в Лука 16:1-8 този принцип е от съществено значение (виж Г7).

10. *Не бива да се казва повече от това, което е писано:* „да не мъдрувате *повече* от написаното“ (1. Кор. 4:6).

11. *Библейската истина има предимство пред всеки друг вид познание, доколкото тя дава някакъв отговор на съответния въпрос:* „Внимавайте да не ви заплени някой с философстването си и с празна измама, според човешки предания и първоначалните *неща* на света, а не според Христос“ (Кол. 2:8).

12. *Трябва да се изчерпят всички тънкости от текста,* всякакви граматични и семантични детайли. В Гал. 3:16 Павел демонстрира с помощта на Бит. 22:18 едно подобно отношение към Светото Писание.

13. Има точни преводи (напр. немските *Елберфелдер, Менге, Шлахтер*) и по-малко точни преводи (напр. *Благата вест, Брунс*). В случай на съмнение трябва да се отнесем към основния текст (на еврейски за Стария Завет и на гръцки за Новия). Основното значение на някоя специална дума се изяснява най-добре от контекста на други стихове, където тя е включена по по-разбираем начин. Различните преводи, срещащи се в немското езиково пространство, изхождат от различните цели, които са си поставили авторите. Преводът на *Лутер* се характеризира с подходящия си и точен език. Особено предпазливи трябва да бъдем при преразкази, при които преводачът е вмъкнал свой собствен коментар (напр. *Цинк*). Така наречени „Библии“, които съзнателно се отклоняват от основния текст, за да се нагодят към учението на съответната секта (напр. превода на Свидетелите на Йехова) трябва напълно да се отхвърлят.

14. *Някои привидно противоречащи си твърдения се*

допълват взаимно чрез своята комплементарност (вж. 5.3. от „Сведенията на Библията“, т. 3).

III. ЗАЩО ТРЯБВА ДА ЧЕТЕМ БИБЛИЯТА?

Четенето на Библията по Божията воля – също като яденето и пиенето – принадлежи към всекидневните ни потребности, затова в Ерем. 15:16 се казва: „Твоите думи се намериха и аз ги изядох." Самата Библия ни дава няколко причини, поради които не бива да се отказваме от нейното четене. Тук ще спомена най-важните от тях:

1. *за познаване на Божието естество:* Божията същност – Неговото величие (Пс. 19), Неговата любов (1. Йоаново 4:16), Неговата милост (Чис. 14:18), Неговата вярност (Пс. 25:10), Неговата истина (Чис. 23:19) – може да се осъзнае само чрез словото Му.
2. *за вяра:* „И така, вярата *е* от слушане, а слушането – от Христовото слово" (Римл. 10:17).
3. *за растеж във вярата:* „Пожелавайте като новородени деца чистото мляко на словото, за да пораснете чрез него към спасение" (1. Петр. 2:2).
4. *за сигурност в спасението:* „Това ви писах на вас, които вярвате в Името на Божия Син, за да знаете, че имате вечен живот" (1. Йоаново 5:13).
5. *за истинското учение:* „... който здраво държи вярното слово така, както е бил научен, за да може да увещава със здравото учение, и да изобличава онези, които противоречат" (Тит 1:9). Библията ни дава необходимите корекции в мисленето и живота. Сектите обаче използват Библията като наръчник, в който търсят потвърждение на това, което те самите са измислили.
6. *за сигурно водителство в живота:* „Твоето слово е светило за крака ми и светлина за пътеката ми" (Пс. 119:105).
7. *за поставяне на приоритетите в живота ни:* „Първо търсете Божието царство и Неговата правда; и всичко останало ще ви се прибави" (Мат. 6:33).
8. *за възпитание на децата:* „Да вложите тези мои ду-

ми в сърцето си и в душата си... да учите на тях синовете си“ (Втор. 11:18-19).

9. *за правилно поведение към ближните ни:* „Почитай баща си и майка си; и люби ближния си като себе си“ (Мат. 19:19). „... със смирение нека всеки счита другия по-горен от себе си“ (Фил. 2:3). „Обичайте неприятелите си и се молете за онези, които ви гонят“ (Мат. 5:44).

10. *за радост и отмора:* „Няма да забравя правилата Ти до века, защото чрез тях си ме съживил“ (Пс. 119:93). „Твоето слово ми беше наслада и радост на сърцето ми“ (Ерем. 15:16).

11. *за утеха в тежки ситуации:* „Душата ми прилепва към пръстта. Съживи ме според словото Си“ (Пс. 119:25).

12. *за помощ в беда:* „И призови Ме в ден на скръб, Аз ще те избавя и ти ще Ме прославиш“ (Пс. 50:15).

13. *за предпазване от заблуди:* „От Твоите правила получавам разум, затова мразя всеки лъжлив път“ (Пс. 119:104). Иисус сочи непознаването на словото като причина за заблудите на хората: „Заблуждавате се, като не познавате Писанията, нито Божията сила“ (Мат. 22:29).

14. *за предпазване от съгрешаване:* „В сърцето си съхраних словото Ти, за да не съгрешавам против Теб“ (Пс. 119:11).

15. *за осъзнаване на вината:* „Цялото Писание *е* ... полезно за поука, за изобличение, за поправяне, за наставление в правдата“ (2. Тим. 3:16).

16. *за тълкуване на събитията:* „Откровението на Иисус Христос ... за да покаже на слугите Си онова, което скоро трябва да стане“ (Откр. 1:1).

17. *като основа за научна работа:* Библията ни дава основополагащите принципи на много науки. Тези предпоставки за работа са незаменими в областите, където става въпрос за произход (напр. космология, биология) или където човекът е централният обект на изследване (напр. психология, медицина).

18. *за познаване на Божията воля:* „... за да познаете от опит, каква е Божията воля“ (Римл. 12:2). Божията воля е изразена не само в Десетте заповеди (Изх. 20:1-17), но и на многобройни места в Библията (напр. 1. Сол. 4:3; 1. Сол. 5:18; 1. Петр. 2:15; Евр. 10:36; Евр. 13:21).
19. *за очистване на мисленето:* „Вие сте вече чисти заради словото, което ви говорих“ (Йоан 15:3).
20. *за мъдри постъпки:* „Страхът от ГОСПОДА е началото на мъдростта“ (Пс. 111:10).

IV. КАК ДА ЧЕТЕМ БИБЛИЯТА?

1. *Трябва да четем Библията с молитва*. На *Лутер* принадлежи добрия съвет: „Не слагай ръка върху Писанието, а следвай стъпките му.“ Ето как трябва да се молим:
– *с молба за разбиране:* „Отвори очите ми, за да виждам чудеса от Твоя закон“ (Пс. 119:18).
– *с благодарност и хваление:* „От устните ми ще извира възхвала, защото Ти ме учиш на наредбите Си“ (Пс. 119:171).
– *като за получен подарък:* „Радвам се на словото Ти като един, който намира голяма плячка“ (Пс. 119:162).

2. *Трябва да четем Библията в очакване:* „Отворих устата си и въздъхнах, защото копнеех за Твоите заповеди“ (Пс. 119:131).

3. *Трябва да четем Библията с духовна нагласа:* „Ние служим по новому, в Духа, а не по старому, по буквата“ (Римл. 7:6). При все, че трябва да се отнасяме с максимална точност при боравенето с текстовете (вж. 8. Точността на библейските сведения), Библията ни предупреждава за опасността от фалшивата буквалност на една застинала и мъртва вяра (Мат. 23:23-33) и ни посочва духовния смисъл: „(Бог) ни направи способни да бъдем служители на нов завет, – не на буквата, а на Духа; защото буквата убива, а Духът оживотворява“ (2. Кор. 3:6).

4. *Трябва да четем Библията смирено*. Божиите мисли надхвърлят нашия разум, затова не бива да се съмняваме, дори когато не разбираме всичко. Смирението е препоръчително: „Защото Моите помисли не са *като* вашите помисли и вашите пътища не са *като* Моите пътища“ (Ис. 55:8).

5. *Трябва да четем Библията с любов:* „Колко обичам Твоя закон!“ (Пс. 119:97).

6. *Трябва да четем Библията с доверие:* „... но по Твоята дума ще хвърля мрежите“ (Лука 5:5).

7. *Трябва да четем Библията като лично писмо на Бога към нас, и то като любовно писмо. Бенгел* казва: „Писанието е едно писмо, което Бог ми е написал – по което аз да съдя, и по което Той ще ме съди.“

8. *Трябва да четем Библията много:* „Нека Христовото слово да се вселява във вас богато; с пълна мъдрост се учете и се увещавайте с псалми и химни, и духовни песни, като пеете на Бога с благодат в сърцата си“ (Кол. 3:16).

V. ДЕСЕТ БЛАГОСЛОВЕНИЯ ЗА ТЕЗИ, КОИТО ЧЕТАТ БИБЛИЯТА (ЧИТАТЕЛИ И ИЗПЪЛНИТЕЛИ НА СЛОВОТО)

1. *Принадлежност към Бога:* „Който е от Бога, той слуша Божиите думи“ (Йоан 8:47).

2. *Мир:* „Онези, които обичат закона Ти, имат голям мир и за тях няма препъване“ (Пс. 119:165).

3. *Радост:* „Това ви говорих, за да бъде Моята радост във вас, и вашата радост да бъде пълна“ (Йоан 15:11).

4. *Блаженство:* „Блажен *онзи,* който пази думите на пророчеството на тази книга“ (Откр. 22:7).

5. *Благоденствие:* „Той ще бъде като дърво, посадено при водни потоци, което дава плода си на времето си, и чийто лист не повяхва; и всичко, което върши, ще преуспява“ (Пс. 1:3).

6. *Успех:* „Тази книга на закона да се не отделя от устата ти и да размишляваш върху нея денем и нощем, за да внимаваш да спазваш всичко, което е написано в нея; защото тогава ще благоуспяваш в пътя си и тогава ще имаш успех“ (Иис. Нав. 1:8).

7. *Отговор на молитвите:* „Ако стоите в Мен и думите Ми стоят във вас, искайте, каквото и да желаете, и ще ви бъде“ (Йоан 15:7).

8. *Изчистване на мисловния свят:* „Вие сте вече чисти заради словото, което ви говорих“ (Йоан 15:3).

9. *Пътеводител към благодатта:* „... Свещените Писания ... имат сила да те *направят* мъдър за спасение чрез вяра в Христос Иисус“ (2. Тим. 3:15).

10. *Дарът за вечния живот:* „Истина, истина ви казвам: който слуша Моето слово и вярва в Този, който ме

е пратил, има вечен живот и няма да дойде на съд, а е преминал от смърт в живот“ (Йоан 5:24).

Из личния живот на автора

В следващите редове искам да разкажа как Бог ме намери чрез Иисус Христос. На някои избрани места ще поясня какви преживявания съм имал с Бога и как Той подейства в живота ми, как ме повика, води и благослови.

1. Детство и младост. Роден съм на 22 февруари 1937 г. в Райнек, окръг Ебенроде, Източна Прусия, в селската къща на родителите си. По време на бягството от Райнек в Петерсвалде през октомври 1944 г. бях седемгодишен. През януари 1945 г., твърде късно, до нас достигна вестта за нахлуването на руските войски. Тогава се надигна паническият вик: „Всеки да се спасява, както може!“ Тъй като бях болен с висока температура, леглото ми беше пренесено от стаята направо в конската каруца. Тя пое с най-голямата скорост, на която беше способна, но скоро беше спряна от руснаците. Моят брат Фриц, тогава 15-годишен, беше взет направо от каруцата. Той никога не се завърна. Скоро след това майка ми беше откарана в Украйна, където след кратко време е починала. Аз преживях прогонването с две от лелите си, братовчедка си Рена и дядо си през ноември 1945 г. Дядо почина след едно пренощуване на открито, още преди да започне 10-дневното транспортиране в конски вагони от Остероде, Източна Прусия. След междинен престой в Саниц при Рощок най-после пристигнахме на острова Вик в Северно море.

Баща ми е бил във френски плен и не е знаел нищо за съдбата на семейството си. За разлика от другите пленници той не можел да използва полагащите му се месечно пликове за писма, защото почти всичките ни роднини произхождаха от Източна Прусия, а новите места, където живеели избягалите от роднините ни, не му били известни. Една нощ в лагера той сънувал, че среща един далечен роднина, живял още преди войната в Рай-

нланд. При сбогуването след дългия разговор, който имали, той казал: „Херман, ела ми на гости някой път!“ Баща ми му отговорил в съня си: „А ти къде живееш? Не знам адреса ти.“ Родninата съвсем ясно му обяснил: „Бохум, Дорстенер Щрасе 143а.“ След това баща ми се събудил, запалил някаква светлина и записал току-що научения насън адрес. Той разказал тази странна история и на другите пленници в помещението, но те му се присмели, че е взел толкова на сериозно всичко това. Той обаче на следващия ден изпратил писмо на този адрес. И получил отговор! Оказало се, че адресът е верен, и така, чрез този далечен чичо, се осъществила връзката с леля ми Лина на остров Вик. При вестта, че баща ми е жив, аз не бях на себе си от щастие. Просто не можех да си представя, че вече не съм пълен сирак, че отново си имам баща. Когато през 1947 г. той се върна от френския плен, намери само мен, единствения жив член, останал от семейството му. Тръгнахме заедно да търсим работа и стигнахме до едно стопанство в Зааре – село близо до Люхов.

Забележително беше, че децата от селото ме поканиха на един детски час. Аз не знаех какво е това и мислех, че там се разказват приказки. Така отидох и прекарах първия час в единствената стая на една жена от тамошната църква. Сестра Ерна всяка неделя сутрин много впечатляващо ни разказваше по една библейска история. Тя се молеше и пееше с нас весели песни. Още първия път забелязах, че тук става нещо, което няма нищо общо с приказките. Посланието ме засегна лично. Всичко това много ме заинтересува, и започнах редовно да посещавам тези часове.

На следващата година баща ми се ожени отново и скоро се преместихме при жена му в съседното село Йетцел, докато баща ми работеше селскостопанска работа в околните села. Моята мащеха беше доста добра към мен, но трябваше да работи много при селяните като шивачка за надница от 3 марки дневно, за да купува

храна от пазара. Тя беше вярваща католичка, но въпреки това никога не ме принуди да се обърна към католицизма, за което съм ѝ благодарен и до днес. Както и преди, аз посещавах редовно детските часове, независимо дали времето беше хубаво или лошо. Вярното служение на сестра Ерна пося в сърцето ми семето на Божието слово, което един ден щеше да поникне. Когато баща ми намери работа във Вестфалия, ние се преместихме в Хоенлимбург. На новото място нямаше църква, която да насърчава вярата ни, дори напротив. Особено разрушително ми действаше часът по религия в училище, поради критичната си позиция спрямо Библията. Затова, когато си спомнях за детските часове, все си мислех: „Жалко, че историите от Библията не са така верни, както ни учеше сестра Ерна." Въпреки това мъждукащата светлинка, копнежът към истината в душата ми не угасна никога. Откъслечните посещения в църквата не доведоха до никакъв напредък в търсенето на Бога, тъй като проповедите бяха твърде несвързани и не водеха към решителен обрат.

2. Пътят към Бога. След като завърших следването си в Хановер и докторската си дисертация в Аахен, през октомври 1971 г. започнах работа като ръководител на отдела по обработка на данни към Федералния институт по техническа физика в Брауншвайг. Това беше добър професионален успех. Без всякакво затруднение защитих дипломните си изпити в две направления с „отличен", докторската ми работа беше оценена също с „отличен" и едновременно с това ми беше връчена награда от Висшето техническо училище в Аахен. Без проблеми последва ръководен пост в науката. През 1966 г. се ожених, родиха ни се две деца и бяхме щастливо семейство. Всичко вървеше много добре, защото нямахме нито семейни, нито здравословни, нито финансови проблеми. Някой би си помислил, че при такъв живот няма никаква нужда от Бога. Аз подчертавам това, тъй като постоянно чувам свидетелства на хора, които са се

отворили за евангелието поради някакво лично страдание. При мен това не беше така. Но Божиите пътища за отделния човек са толкова различни, колкото са и хората по земята.

През есента на 1972 г. в Брауншвайг се организираха две различно оформени евангелизационни събрания, които ние с жена ми редовно посещавахме. Една малка християнска група евангелизираше в реалното училище в нашия квартал. Това беше доста интересно хрумване – на всеки посетител се даваха по една Библия и по един червен молив. Централните библейски послания се разработваха съвместно със слушателите и съответните места се подчертаваха с червено. След края на тази необикновена, но ефективна седмица на проповядване подчертаните Библии си останаха за нас. Така с моята жена имахме две еднакви Библии и при четенето често попадахме на места, които вече бяха отбелязани, което ни създаваше чувството на нещо вече познато. Другото евангелизационно събрание се състоя наскоро след това. В градската зала на Брауншвайг идваха по 2000 души дневно. В центъра бяха послания, тематично тясно свързани, но недвусмислено насочени към вземане на решение за Господа. Всяка вечер прозвучаваше ясно формулирана покана, призив към вяра, към решение за Иисус Христос. При проповедта на Лео Янц върху Лука 17:33-36 решението за избора между спасението и гибелта беше толкова настойчиво изразено, че трябваше да преодолея сериозния страх, който ме беше обзел, за да последвам призива да изляза напред, пред публиката. Жена ми също излезе с мен. Един отприсъстващите християни си поговори сериозно с мен и това ми беше от голяма полза, за да се убедя в спасението си. Учудващо, двамата души, с които разговаряхме аз и жена ми, принадлежаха към една и съща домашна група, към която ние скоро се присъединихме. Последваха други дни с проповеди в Брауншвайг. Няколко вечери пастор Хайнрих Кемнер говори в

препълнената църква. Незабравима остана за мен проповедта за извора в храма по Езекиил 47. Неговото послание ме засегна толкова дълбоко, че реших да разбера откъде идва този оригинален човек. Исках да го чуя още веднъж. Скоро пътят ми ме отведе в Крелинген, идилично селце близо до Валсроде. Последвалите дни под дъбовете в Крелинген бяха също и дни на пробуждане, които решително повлияха на растежа ми във вярата. Книгите на пастор Кемнер също ми подействаха много утвърждаващо.

След всички тези събития, които ме доведоха до задълбочено самостоятелно изследване на Писанието, аз дойдох до едно решаващо заключение: В своята цялост Библията е Божие слово и носи печата на абсолютната истина. Това беше един стабилен фундамент, който впоследствие устоя на всички ситуации на живота и мисленето ми. Доверяването на Божието слово, което познавах от детските си часове, не само се завърна, но се затвърди до такава степен, че бях готов да го изповядвам и предавам на другите. Това ставаше освен чрез личното ми свидетелство тук и там, и чрез библейските часове, които провеждах в нашата църква. Така осъзнах, че принадлежността към вярна на Библията църква и участието в нейния живот са жизнено необходими, ако човек иска да живее в близка връзка с Иисус Христос.

Още преди да бъда спасен, аз осъзнах, че Иисус е Христос, Божият Син, Спасителят. Той, който идва от вечността, е дошъл от Бог Отец, станал е Човек и ни е спасил според един план, който никакъв човешки интелект не би могъл да измисли. Новият Завет ни разкрива, че Бог е сътворил цялата Вселена, както и земята, и всичко живо по нея чрез Иисус Христос. Нищо не прави изключение, защото „всичко чрез Него стана, и без Него не е станало нищо *от това*, което е станало“ (Йоан 1:3). Но не просто всичко е станало чрез Него, а то е и *за* Него като крайна цел (Кол. 1:16). За мен най-възви-

шената, най-невероятната мисъл е, че Творецът на цялата Вселена и Човекът, увиснал на кръста, са една и съща Личност! Какво е подтикнало Царя на царете и Господа на господарите да отиде за нас на кръста? Разумът ми не можа да го побере, но Йоан 3:16 ми дава отговора – това е Неговата безгранична любов, която е направила за мен всичко, за да не погина.

3. Библията и науката. Постоянно ме удивляваше една група от теми в Библията – връзката между библейските сведения и природонаучните проблеми, и особено въпросът за Сътворението. Забелязах, че този сблъсък между мислене и вяра представлява сериозно изпитание за вярата на много интелектуално изявени наши съвременници. Ако еволюционното учение е вярно, то не е възможно едновременно с това да е вярно и библейското Сътворение. Но ако Сътворението е истина, то еволюционното учение е една от основните, а с това и най-опустошителните заблуди в човешката история. За оценка на еволюционната идея аз изходих от позицията на аксиомите на моята специалност – информатиката. И стигнах до извода, че еволюционният модел е погрешен не само в детайлите, но и в основата си. Сърцевината на живота е съдържащата се в клетките информация. Но информацията не е материално явление, а интелектуална величина, възникнала посредством воля и интелект. Нова информация може да възникне само чрез творчески мисловен процес, а не чрез случайна мутация или селекция. Точно това описва Библията по най-различни начини, както например в Пр. 3:19: „С мъдрост ГОСПОД основа земята, с разум установи небесата."

4. В служба на Господ Иисус. През 1976 г. прекарахме отпуската си на остров Лангеоог в Северно море заедно с едно приятелско семейство. Там, в разговорите на плажа с един мой приятел, постоянно се връщахме към въпросите на Сътворението. Той ми предложи да изложа мислите си пред неговата църква. Така през

1977 г. се стигна до първата ми публична лекция. Бях учуден, защото онази вечер дойдоха много гости, въпреки че нямаше официално разгласяване, освен устни покани. Явно темата занимаваше много умове. Тази лекция предизвика нови покани. В следващите години имаше такова нарастване на заявките за лекции, че твърде скоро можех да откликна само на една малка част от тях.

Един ден прочетох една статия в християнско списание, където авторът смесваше еволюционното учение с библейското Сътворение, и това ме принуди да му опонирам със собствена библейски ориентирана статия. Тя обаче беше отхвърлена, тъй като редакцията застъпваше „друга теологична позиция“. Съвместно с един съавтор издадохме своите статии като брошура с тираж 3000 екземпляра, през май 1977 г. в Брауншвайг. Скоро след това едно издателство ни предложи да разработим статиите си по-подробно, за да бъдат издадени като малка книжка.

Нещата получиха неподозирано развитие чрез сътрудничеството с изследователското дружество „Слово и Знание“ („Wort und Wissen“). От 1981 г. участвувам в ръководството на това дружество, което си е поставило за задача да провъзгласява Божието слово и въз основа на него да развива библейски ориентирана наука. Еволюционните учения са повлияли задържащо и вредно на много области на природните и хуманитарните науки. Достъпът към Библията е бил затруднен за интелектуалците до такава степен, че вече е трудно да им се помогне. На много места още сега може да се покаже, че тълкуванията на научните факти, произлизащи от библейското Сътворение, много повече съответстват на реалността, отколкото опитите за тълкуване в рамките на еволюционното учение. Работата на „Слово и Знание“ има за цел да помогне за опознаването на солидния фундамент на Божието слово и утвърждаването на доверието в него. Чрез поредици от книги, семи-

нари и лекции се предават знания на ученици, студенти, интелектуалци, а също така и на църкви. Като погледна назад, се учудвам как съм станал автор на книги (виж списъка на литературата), без изобщо да съм го искал или подозирал. Когато виждам Божието водителство в своя живот и се опитвам да го разтълкувам, в главата ми изниква едно изречение, което съм запомнил от Хайнрих Кемнер: „Ние не водим, ние биваме водени." Когато Бог отваря вратата, трябва да прекрачим прага ѝ, защото само това, което Той е подготвил, е благословено от Него.

Една духовна кулминация е за мен всяка година участието ми в „Мисията в палатки". Това е движение, което всяка година проповядва евангелието в определени градове, като разпъва подвижни палатки и предлага разнообразна програма за местните жители. При една проповед на Пол Майер за богатия младеж усетих подтик да участвам и аз в тази мисия. През лятото на 1978 г. за първи път поех да служа като евангелизатор в тази мисия в Ниенхаген при Селе. По забележителен начин тази година съвпадна с назначаването ми за директор и професор. Случайност ли беше това? Опитът ми е показал многократно, че който служи на Господа, бива богато възнаграден във всички области. Това потвърждава и словото на Иисус от Мат. 6:33: „Първо търсете Божието царство и Неговата правда; и всичко останало ще ви се прибави."

Списък на цитираната литература

Книгите на автора, цитирани в текста са отбелязани с буквата Г, последвана от номер и съответните страници:

Г1 – Писано е – за автентичността на Библията – Нойхаузен-Щутгарт, второ допълнено издание, 1992.

Г2 – Библейското свидетелство за Сътворението – Нойхаузен-Щутгарт, четвърто издание, 1992 г.

Г3 – Мислене, вярване, живеене – техника, религия, евангелие – Нойхаузен-Щутгарт, второ допълнено издание, 1985 г.

Г4 – Логос или хаос – сведения и доводи срещу еволюционното учение, както и неговата алтернатива – Нойхаузен-Щутгарт, второ допълнено издание, 1985 г.

Г5 – Енергия – оптимално чрез информация – Нойхаузен-Щутгарт, 1986 г.

Г6 – Творил ли е Бог чрез еволюция? – Нойхаузен-Щутгарт, трето издание 1992 г.

Г7 – Само умните отиват в небесното царство (Тълкуване на притчата за „нечестния“ настойник според Лука 16:1-8), списание „Библията и църквата“, 1985 г., бр. 2, стр. 191-200.

Цитати от други автори като правило се явяват само веднъж, затова източникът е назован направо в текста.

Използвани съкращения на имената на книгите от Библията

На книгите от Стария Завет	
Бит.	Битие
Изх.	Изход
Лев.	Левит
Чис.	Числа
Второзак.	Второзаконие
Иис. Нав.	Иисус Навиев
Съд.	Съдии
Рут	Рут
1. Царе	1 Книга на Царете
2. Царе	2 Книга на Царете
3. Царе	3 Книга на Царете
4. Царе	4 Книга на Царете
1. Лет.	1 Книга на Летописите
2. Лет.	2 Книга на Летописите
Ездра	Ездра
Неем.	Неемия
Ест.	Естир
Йов	Йов
Пс.	Псалми
Пр.	Притчи
Екл.	Еклисиаст
Пес.	Песен на Песните
Ис.	Исая
Ерем.	Еремия
Плач.	Плачът на Еремия
Езек.	Езекиил
Дан.	Даниил
Ос.	Осия
Йоил	Йоил
Ам.	Амос
Ав.	Авдий
Йона	Йона
Мих.	Михей
Наум	Наум
Авак.	Авакум
Соф.	Софония
Аг.	Агей
Зах.	Захария
Мал.	Малахия

На книгите от Новия Завет	
Мат.	Евангелие от Матей
Марк	Евангелие от Марк
Лука	Евангелие от Лука
Йоан	Евангелие от Йоан
Деян.	Деянията на апостолите
Як.	Послание на Яков
1. Петр.	1 Послание на Петър
2. Петр.	2 Послание на Петър
1. Йоаново	1 Послание на Йоан
2. Йоаново	2 Послание на Йоан
3. Йоаново	3 Послание на Йоан
Юда	Послание на Юда
Римл.	Послание към Римляните
1. Кор.	1 Послание към Коринтяните
2. Кор.	2 Послание към Коринтяните
Гал.	Послание към Галатяните
Еф.	Послание към Ефесяните
Фил.	Послание към Филипяните
Кол.	Послание към Колосяните
1. Сол.	1 Послание към Солунците
2. Сол.	2 Послание към Солунците
1. Тим.	1 Послание към Тимотей
2. Тим.	2 Послание към Тимотей
Тит	Послание към Тит
Филим.	Послание към Филимон
Евр.	Послание към Евреите
Откр.	Откровението на Йоан

ВЕРНЕР ГИТТ

ВЪПРОСИ КОИТО СЕ ЗАДАВАТ МНОГО ЧЕСТО

Всеки, който започне да се занимава с християнската вяра, се сблъсква с множество въпроси, които се повтарят със забележителна честота почти при всеки търсещ.

Затова нашата цел беше да се съберат и формулират отговорите на тези въпроси в кратка, но достатъчно ясна форма. Общото за всички разгледани в книгата въпроси е, че те са действително задавани от хората. Така че тази книга не представлява въпроси и отговори обясняващи Библията от гледната точна на един християнин, а се опитва да се отнесе сериозно към проблемите, които действително вълнуват търсещите, питащите и съмняващите се хора. Тук не става дума за сборник от остроумни теологични въпроси, или за теоретичен списък от възможни проблеми, а за основни въпроси на търсещи хора, събрани през дългогодишната лекционна практика на автора. Отчасти са разгледани и оригинални самостоятелни въпроси.

dlv